

SAMMANDRAG

Lindqvist, Tuija; Oksala, Ilkka & Pihlman, Marja-Riitta (red.) Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja (Handbok om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte). Helsingfors 2002. 113 s. (Social- och hälsovårdsministeriets handböcker, ISSN 1236-116X; 2002:1) ISBN 952-00-1121-8

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) trädde i kraft 1.9.2001.

Lagen medför nya möjligheter för personer som länge varit arbetslösa. Lagen ålägger kommunerna och Arbetskraftsbyråerna att samarbeta för att göra upp en servicehelhet som passar klienten. Dessutom ålägger lagen kommunerna att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för de klienter som länge varit arbetslösa och som lyfter arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd och som uppfyller de villkor som närmare anges i lagen.

Handboken är avsedd som stöd för anställda vid Arbetskraftsbyråerna och kommunernas socialvården vid uppgörandet av de aktiveringsplaner som lagen förutsätter och vid verkställigheten av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för kommunernas klienter. I handboken har man även försökt beakta behoven hos andra aktörer som ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (stiftelser, föreningar, religiösa samfund och statens ämbetsverk).

Handboken stöder myndigheterna då de skall tillämpa lagen och de normer av lägre rang som utfärdats med stöd av den. Handboken med bilagor är inte någon egentlig myndighetsföreskrift.

Styrgruppen för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har svarat för beredningen av handboken. I styrgruppen är förutom statsförvaltningen även löntagarnas centralorganisationer, Finlands Kommunförbund, Kommunala arbetsmarknadsverket och social- och hälsovårdsorganisationerna representerade.

I bilagan till handboken presenteras exempel på god praxis för såväl myndighetssamarbete som arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Bilagan innehåller även blankett- och brevmodeller, som myndigheter och samarbetspartners kan utnyttja, bearbeta och använda enligt eget gottfinnande.

Handboken finns även på social- och hälsovårdsministeriets (www.vn.fi/stm) och arbetsministeriets (www.mol.fi) Internetsidor, där den i fortsättningen kommer att uppdateras.

Nyckelord: aktiv socialpolitik, aktivering, aktiveringsplan, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, social rehabilitering

SUMMARY

Lindqvist, Tuija; Oksala, Ilkka & Pihlman, Marja-Riitta (eds.) Handbook on Rehabilitating Work Experience. Helsinki 2002. 113 p. (Handbooks of the Ministry of Social Affairs and Health, ISSN 1236-116X; 2002:1.)
ISBN 952-00-1121-8

The Act on Rehabilitating Work Experience (189/2001) came into force on September 1, 2001.

The Act brings new possibilities for clients who have been unemployed for a long time. It obliges the municipalities and employment offices to co-operate in order to create a suitable service entity for each client. In addition to this the Act obliges the municipalities to arrange rehabilitating work experience for long-term unemployed clients receiving labour market support or income support, who fulfil the requirements specified in the Act.

The handbook is intended to be of support for employment office and municipal social workers when drawing up the activation plans required by the new Act and in the implementation of rehabilitating work experience for the clients of the municipalities. In the handbook, the aim has also been to take into consideration the needs of other sectors that are also involved in organising rehabilitating work experience (foundations, associations, religious congregations as well as government offices).

The handbook supports government officials in the application of the Act and lower grade norms passed by virtue of it. The handbook along with its appendices is not an official guideline for the authorities.

The handbook has been prepared by the control group for rehabilitating work experience, which in addition to representatives of public administration also includes representatives of the central trade union confederations, the Association of Finnish Local and Regional Authorities, the Commission for Local Authority Employers and other organisations within the social welfare and health sector.

Assembled in the appendix of the handbook are examples of good practices in both administrative co-operation as well as rehabilitating work experience. The appendix also includes examples of forms and letters that the authorities and co-operation partners can utilise, revise and use at their discretion.

The handbook is also available on the Internet pages of the Ministry of Social Affairs and Health (www.vn.fi/stm) and the Ministry of Labour (www.mol.fi), where it will also be updated in the future.

Keywords: active social policy, activation, activation plan, rehabilitating work experience, social rehabilitation

Till läsaren

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och vissa anknytande lagar trädde i kraft 1.9.2001 (i lagen ingår en övergångsbestämmelse som presenteras i denna handbok). Lagens ikraftträdande erbjuder nya möjligheter för klienter som varit arbetslösa länge. Lagen förpliktar kommunerna och arbetskraftsbyråerna att samarbeta för att utarbeta en lämplig plan och servicehelhet för klienten. Därutöver förpliktar lagen kommunerna att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för långtidsarbetslösa klienter som får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd.

Den nya lagstiftningen erbjuder också kommunernas och arbetskraftsbyråernas personal bättre möjligheter till samverkan. Handboken är avsedd som ett stöd för personalen vid arbetskraftsbyråerna och vid kommunernas socialväsande när de utarbetar aktiveringsplaner i enlighet med den nya lagen och för kommunernas personal när de ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

I handboken har man också försökt beakta behoven hos andra instanser som ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (stiftelser, föreningar, religiösa samfund samt statliga ämbetsverk). Handboken är till hjälp för myndigheterna när de skall tillämpa lagen och normer på lägre nivå som givits med stöd av denna lag. Handboken och dess bilagor är ingen egentlig myndighetsanvisning.

Vid beredningen av handboken har man försökt beakta den respons som under våren 2001 kommit från arbetskraftskonsulenter och socialarbetare runt om i landet. Förarbetet har gjorts av styrgruppen för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som utöver representanter för statsförvaltningen även består av representanter för löntagarnas centralorganisationer, Finlands Kommunförbund, Kommunala arbetsmarknadsverket samt organisationer inom social- och hälsovårdssektorn. Redaktörer för handboken är forskaren Tuija Lindqvist (Stakes), konsultativa tjänstemannen Ilkka Oksala (social- och hälsovårdsministeriet) samt överinspektör Marja-Riitta Pihlman (arbetsministeriet).

I bilagorna till handboken finns exempel på god praxis i fråga om myndighetssamarbete samt exempel på arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Bland bilagorna finns även blankett- och brevmodeller som myndigheterna och deras samarbetspartner kan använda och bearbeta efter behov.

Handboken finns också på social- och hälsovårdsministeriets (www.vn.fi/stm) och arbetsministeriets (www.mol.fi) webbsidor, där den också kommer att uppdateras i fortsättningen. Arbetsministeriets klientbroschyr om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kommer att tillställas arbetskraftsbyråerna. Klientbroschyrens text finns också på arbetsförvaltningens webbsidor på adressen www.mol.fi/svenska/jobbsokarservice/ arbetsverksamhet.html. Kommunerna kan beställa broschyren från Edita.

På uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet utför forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes en treårig uppföljnings- och utvärderingsundersökning som utreder hur lagen förverkligas och vilka konsekvenser den får.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	11
2. Klienten	11
2.1. Allmänt	11
2.2. Personer under 25 år	13
2.3. Personer över 25 år	13
2.4. Möjlighet att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innan tidsfristerna löpt ut	14
2.5. Invandrades rätt till aktiveringsplan	14
3. Aktiveringsplan	15
3.1. Myndigheternas skyldigheter	15
3.2. Utarbetandet av planen	17
3.2.1. Förhandsberedning och informationsutbyte	18
3.2.2. Planens innehåll	19
3.2.3. Lagring av uppgifterna	23
3.4. Giltighet, revidering och uppföljning	23
3.5. Vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan	24
3.5.1. Allmänt	24
3.5.2. Arbetsmarknadsstöd	24
3.5.3. Utkomststöd	25
3.6. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	25
4. Tjänster som erbjuds klienten	26
4.1. Arbetskraftsbyråns tjänster	26
4.2. Social- och hälsovårdstjänster	33
4.3. Rehabiliteringstjänster	42
5. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	45
5.1. Organisation och genomförande	45
5.2. Innehåll	47
5.3. Verksamhetens längd	48
5.3.1. Allmänt	48
5.3.2. Periodens längd	48
5.3.3. Verksamhet per dag och vecka	49
5.4. Skydd i arbete och företagshälsovård	49
5.5. Olycksfallsförsäkring och ansvar för skador som åsamkats utomstående	50
5.6. Uppföljning	51
5.7. Anmälan till huvudförtroendemannen	51
5.8. Avtal om köp	52
6. Utkomstskydd för personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.....	53
6.1. Utkomststöd	53
6.2. Arbetsmarknadsstöd	53
6.3. Reseersättningar	55
6.4. Vägran och avbrytande	55
6.4.1. Allmänt	55
6.4.2. Utkomststöd	56
6.4.3. Arbetsmarknadsstöd	57
6.5. Socialförsäkring och arbetsvillkor	57

7. Statlig ersättning till kommunerna och möjligheter att finansiera ordnandet av verksamheten	58
7.1 Arbetsministeriets ersättning för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.	58
7.2. Statsandel för social- och hälsovården	59
7.3. Övrig finansiering.....	59
7.3.1. Projekt som finansieras av Europeiska socialfonden samt projekt som finansieras med arbetsförvaltningens sysselsättningspolitiska projektstöd	59
7.3.2. Penningautomatföreningen (PAF).....	62
8. Ändringssökande.....	62
Bilagor	64
Bilaga 1. Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte jämte ändringar	
Bilaga 2. Exempel på arbetskraftsbyråns och kommunens socialväsendes gemensamma kallelser till intervju	
Bilaga 3. Exempel på bilageblankett till gemensam kallelse till intervju	
Bilaga 4. Modell för aktiveringsplaneblankett och ifyllnadsanvisning	
Bilaga 5. Beslutsmodell	
Bilaga 6. Beslutsmodeller för statlig ersättning	
Bilaga 7. Broschyrer om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	
Bilaga 8. Förteckning över arbetskraftspolitiska utlåtanden i samband med aktiveringsplanering och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	
Bilaga 9. Exempel på kommunens anmälan till arbetskraftsbyrån	
Bilaga 10. Exempel på genomförd samarbetspraxis samt på rehabiliterande och aktiverande projekt och arbetsmodeller	
Litteratur.....	112

1. Inledning

Lagens syfte

Syftet med aktiva arbetskrafts- och socialpolitiska åtgärder är att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för klienter som länge varit arbetslösa. För att uppnå detta syfte skapas enhetliga ramar i hela landet för att förbättra sysselsättningsmöjligheterna för långtidsarbetslösa genom att förplikta arbetskraftsmyndigheten och kommunen att utarbeta en aktiveringsplan i samråd med den långtidsarbetslösa klienten.

Syftet med arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är att för långtidsarbetslösa öppna en väg direkt till ett arbete eller först till arbetskraftsförvaltningens primära sysselsättningsfrämjande åtgärder och därefter till ett arbete. Ett annat mål för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är att förbättra klientens förmåga att hantera sitt liv.

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är en del av en större helhet, där även lagen om arbetskraftsservice, lagen om utkomststöd och vissa andra lagar med anknytning till dessa ingår. Helheten har till syfte att förhindra utslagning till följd av långtidsarbetslöshet och att förbättra de långtidsarbetslösas chanser att återvända till arbetslivet.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan skapa en väg till arbetslivet, bidra till att återställa funktionsförmågan eller upprätthålla den återstående funktionsförmågan. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har som mål att förhindra att den fortgående arbetslösheten inverkar negativt på klientens funktionsförmåga.

2. Klienten

2.1. Allmänt

Lagens tillämpningsområde

I lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte definieras en klient som en arbetslös person som på grund av arbetslöshet får utkomststöd eller arbetsmarknadsstöd. Om en klient får bägge stöden samtidigt, definieras han eller hon som mottagare av arbetsmarknadsstöd utgående från den primära förmånen. Med mottagare av utkomststöd avses i detta sammanhang en klient som inte erhåller någon primär förmån på grund av arbetslöshet (t.ex. arbetsmarknadsstöd). Hans eller hennes utkomst bygger huvudsakligen på utkomststöd som betalas på grund av arbetslöshet.

För klienter under 25 år tillämpas lagen efter en kortare arbetslöshetsperiod än för klienter över 25 år. Personer under 25 år som fått arbetsmarknadsstöd omfattas av denna lag efter ca 8,5—12 månaders arbetslöshet, medan 25 år fyllda personer som får arbetsmarknadsstöd omfattas av lagen efter ca 2—2,5 års arbetslöshet.

Skyldighet att delta

Skyldigheten att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är dessutom beroende av klientens ålder. En arbetslös arbetssökande under 25 år har inte rätt att utan godtagbart skäl vägra delta i sådan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som uppfyller villkoren i lagen utan att denna vägran leder till påföljder för utkomstskyddet. Syftet är att bryta arbetslösheten och utslagningen bland de unga i ett så tidigt skede som möjligt och tillräckligt effektivt.

Innan en klient omfattas av denna lag har han eller hon som arbetslös arbetssökande möjlighet att erhålla arbetskraftstjänster och komma i åtnjutande av arbetskraftspolitiska åtgärder. De här möjligheterna har personen kvar även efter det att han eller hon uppfyller villkoren för tillämpningsområdet för lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Oftast har en jobbsökarplan utarbetats

En plan för arbetssökande enligt lagen om arbetskraftsservice har utarbetats för den arbetslösa arbetssökande senast i det skede då arbetslösheten varat i fem månader. Syftet med de tjänster som ingår i denna jobbsökarplan har varit att sysselsätta klienten på den öppna arbetsmarknaden. Denna strävan har man kunnat stödja genom att erbjuda kunden sysselsättningsfrämjande åtgärder såsom arbetskraftspolitisk utbildning eller arbete som stöds med sysselsättningsmedel.

I vissa fall kan den arbetslösa klienten få utkomststöd som betalas av kommunens socialväsande som huvudsaklig inkomst på grund av arbetslöshet. Orsaken till detta kan t.ex. vara att arbetsmarknadsstöd inte betalas under en viss period (karens), eller klientens ålder och utbildning. I en dylik situation är den arbetslösa personen klient hos kommunens socialväsande.

För att kunna fastställa en praxis för lagens tillämpningsområde när det gäller personer som får utkomststöd, bör kommunens socialväsande noggrannare än i dag registrera grunden för beviljande av utkomststöd i sina beslut om utkomststöd.

Klientens utkomststöd anses huvudsakligen bygga på utkomststöd på grund av arbetslöshet, om han eller hon inte samtidigt får någon primär förmån som betalas på grund av arbetslöshet, t.ex. arbetsmarknadsstöd eller arbetslöshetsdagpenning. Att klienten samtidigt får ersättning för vissa kostnader (t.ex. boendekostnader eller läkemedelskostnader) inverkar inte på bedömningen av huruvida utkomststödet utgör hans eller hennes huvudsakliga utkomst.

Att klientens utkomst kortvarigt grundat sig på något annat än utkomststöd, t.ex. arbetsinkomster eller arbetsmarknadsstöd, inverkar inte på tillämpningen av denna lag på klienten, om utkomststödet klart utgör hans eller hennes huvudsakliga utkomst under granskningsperioden.

2.2. Personer under 25 år

En aktiveringsplan skall utarbetas för den som är arbetslös och som inte har fyllt 25 år,

Tidsfrister

- 1) för vilken har uppgjorts en plan för arbetssökande enligt lagen om arbetskraftsservice och som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar under de senaste 12 kalendermånaderna;
- 2) för vilken har uppgjorts en plan för arbetssökande enligt lagen om arbetskraftsservice och som har fått arbetslöshetsdagpenning för 500 dagar enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa; eller
- 3) som har deltagit i en arbetssökningsintervju enligt lagen om arbetskraftsservice och vars huvudsakliga utkomst de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Vid beräkningen av de villkor som nämns i lagen beaktas endast arbetsmarknadsstöd som betalats på grund av arbetslöshet. Detta innebär att de dagar då klienten deltar i en sysselsättningsfrämjande åtgärd som anordnats av arbetsförvaltningen inte beaktas.

2.3. Personer över 25 år

En aktiveringsplan skall utarbetas för den som är arbetslös och som har fyllt 25 år, för vilken tidigare har utarbetats en plan för arbetssökande enligt lagen om arbetskraftsservice och

Tidsfrister

- 1) som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar;
- 2) som efter arbetslöshetsdagpenningssperioden på 500 dagar enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar på grund av arbetslöshet; eller
- 3) vars huvudsakliga utkomst de senaste 12 månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Vid fastställandet av tidsfristerna enligt denna punkt tillämpas samma principer som utretts ovan i punkt 2.2.

2.4. Möjlighet att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innan tidsfristerna löpt ut

Rätt att delta innan tidsfristen löpt ut

En arbetslös arbetssökande som har rätt till arbetsmarknadsstöd, en klient som får arbetslöshetsdagpenning eller en klient vars huvudsakliga utkomst grundar sig på utkomststöd på grund av arbetslöshet, har rätt att innan arbetslösheten pågått den tid som anges i lagen meddela Arbetskraftsbyrån eller kommunen att han eller hon vill delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

För ovanstående klient kan på hans eller hennes begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innan de tidsfrister löpt ut som nämns ovan i punkt 2.2. och 2.3. Förutsättningen är att kommunen och Arbetskraftsbyrån, sedan de berett klienten tillfälle att höras, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stödjer klientens livshantering och sysselsättningsförutsättningar. Innan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas skall en aktiveringsplan utarbetas såsom konstateras nedan i punkt 3. I detta fall kan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas bara om kommunen och Arbetskraftsbyrån är ense om det nödvändiga i åtgärden.

Rätt till arbetsmarknadsstöd

Rätt till arbetsmarknadsstöd anses en klient ha som i annat fall skulle ha rätt till arbetsmarknadsstöd, men som inte får arbetsmarknadsstöd t.ex. för att makens inkomster är så höga att behovsprövningen leder till att inget arbetsmarknadsstöd betalas.

Kommunen och Arbetskraftsbyrån har stor prövningsrätt vid ordnandet av arbetsverksamhet. Vid bedömningen av om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte behövs skall kommunen och Arbetskraftsbyrån beakta hur länge klienten varit arbetslös samt huruvida klienten enligt Arbetskraftsbyråns uppfattning kan erbjudas arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder. Det är inte motiverat att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte om arbetslösheten bara pågått en kort tid eller om klienten inom rimlig tid skulle kunna erbjudas arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder.

2.5. Invandrares rätt till aktiveringsplan

För invandrare som har rätt till en integrationsplan enligt lagen om främjande av invandrares integration samt mottagande av asylsökande skall ingen aktiveringsplan utarbetas.

Eftersom det för invandrarna finns särskilda system som stödjer deras integration i det finländska samhället och livshantering, är det inte ändamålsenligt att utsträcka aktiveringsplaneringen, arbetsverksamheten i

rehabiliteringssyfte och därtill hörande åtgärder till invandrare under den tid de omfattas av integrationsåtgärder.

Det är befogat att erbjuda tjänsterna till invandrare vars integrationsplaner inte har lett till resultat inom tre år. Efter integrationsperioden skall en aktiveringsplan utarbetas för klienten, om han eller hon fortfarande är arbetslös och uppfyller de övriga villkoren i lagen.

I de tidsfrister som nämns i punkt 2.2. och 2.3. inräknas därför också de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd har betalats till en arbetslös invandrare i form av integrationsstöd enligt lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande.

3. Aktiveringsplan

3.1. Myndigheternas skyldigheter

Plan i samråd med klienten

Lagen förpliktar kommunen och Arbetskraftsbyrån att utarbeta en aktiveringsplan för en arbetslös klient som får utkomststöd eller arbetsmarknadsstöd. Aktiveringsplanen utarbetas i samråd med klienten.

Vem tar initiativet

Myndigheten tar initiativet till utarbetande av aktiveringsplanen. När det är fråga om en klient som får arbetsmarknadsstöd är Arbetskraftsbyrån skyldig att vidta åtgärder för utarbetande av en plan. När det är fråga om en klient vars huvudsakliga utkomst grundar sig på utkomststöd är kommunen skyldig att vidta åtgärder för utarbetande av en plan.

Arbetskraftsbyrån skall utan dröjsmål efter meddelande från Folkpensionsanstalten vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren för lagens tillämpningsområde (se ovan punkt 2.2. och 2.3.)

Folkpensionsanstalten skall tillställa Arbetskraftsbyråerna uppgifter om de klienter som omfattas av lagens tillämpningsområde utgående från antalet dagar för vilka arbetsmarknadsstöd betalats. En gång i månaden skall Folkpensionsanstalten tillställa Arbetskraftsbyråerna uppgifter om nya klienter för vilka en aktiveringsplan skall utarbetas.

Kommunen skall utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den vars huvudsakliga inkomst har varit utkomststöd på grund av arbetslöshet under den tidsperiod som bestäms i lagen. Kommunen skall utarbeta ett uppföljningssystem för detta ändamål.

Hemkommun

Med kommun avses en persons hemkommun enligt lagen om hemkommun. Om klienten har fått utkomststöd som betalats av någon annan kommun än hemkommunen och klienten uppfyller de ovannämnda villkoren för utarbetande av en aktiveringsplan, skall den kommun som betalat utkomststöd påminna klienten om skyldigheten att göra flyttningssanmälan enligt 7 § lagen om hemkommun.

Aktiveringsplanen är en form av socialservice

Även om lagen inte innehåller närmare bestämmelser om vilken kommunal myndighet som skall delta i aktiveringsplanen, kan det som regel anses motiverat att kommunens socialväsande har ansvaret för utarbetandet av aktiveringsplanen. Att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan har genom ett tillägg till socialvårdslagen definierats som en form av socialservice som åligger kommunen.

Beredning av planen

Aktiveringsplanen utarbetas i samråd mellan klienten, kommunen och Arbetskraftsbyrån. I praktiken innebär detta att planen utarbetas av en socialarbetare och en Arbetskraftskonsulent tillsammans med klienten. Vid beredningen av planen kan andra myndigheters sakkunskap utnyttjas, t.ex. kommunens hälsovårdsväsande. Även om lagen inte ovillkorligen bestämmer hur många myndigheter som skall delta i utarbetandet av aktiveringsplanen tillsammans med klienten, är det som regel ändamålsenligt att en Arbetskraftskonsulent och en socialarbetare är närvarande utöver klienten.

Om avsikten är att innefatta arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i aktiveringsplanen kan det vara ändamålsenligt att från kommunens sida även en arbetsplanerare och/eller en handledare för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte deltar i utarbetandet av aktiveringsplanen i ett senare skede. Behovet av detta bör bedömas från fall till fall på lokal nivå. I dessa situationer gäller samma bestämmelser (bl.a. rätten att få tillgång till uppgifter som annars är sekretessbelagda) för arbetsplanerare och arbetsverksamhetsledare i kommunens tjänst som för socialarbetare. För övriga personer gäller normala datasekretessbestämmelser sålunda att sekretessbelagda uppgifter bara med klientens samtycke kan lämnas ut t.ex. till en arbetsverksamhetsledare som är anställd av en stiftelse.

Vilken arbetskraftsbyrå

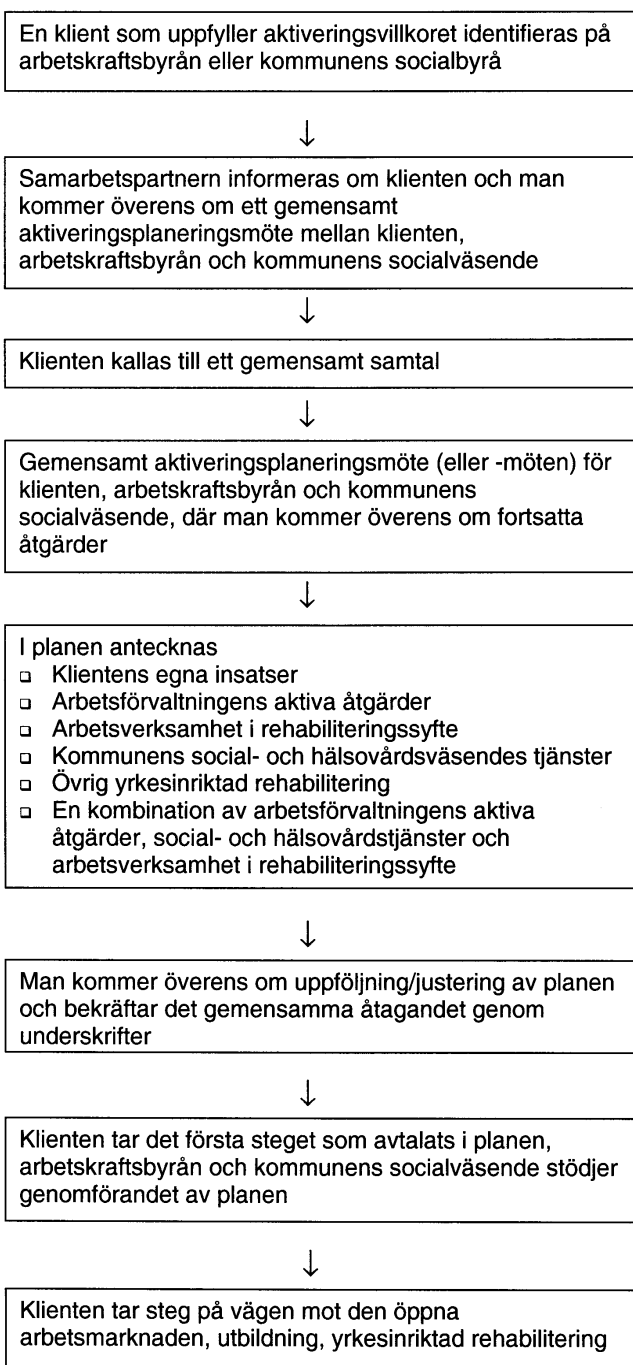
Den Arbetskraftsbyrå till vars verksamhetsområde den arbetslösa arbetssökandes hemkommun hör skall delta i utarbetandet av aktiveringsplanen. Utarbetandet av planen förutsätter att det finns tillräckliga uppgifter att tillgå om ifrågavarande klient. Om klienten inte har registrerats som arbetslös arbetssökande vid nämnda byrå, skall uppgifterna om den arbetssökande överföras från den Arbetskraftsbyrå där han eller hon är arbetssökande till den Arbetskraftsbyrå till vars verksamhetsområde hans eller hennes hemkommun hör.

Samarbete och underskrifter

Syftet är att utarbetandet av en aktiveringsplan skall grunda sig på gemensamma bedömningar och samarbete. Utarbetandet av en bra aktiveringsplan förutsätter regelmässigt och öppet samarbete mellan kommunen och arbetskraftsbyrån samt ett gott samarbete med kunden. Aktiveringsplanen skall undertecknas av kommunen, arbetskraftsbyrån och klienten.

3.2. Utarbetandet av planen

Aktiveringsplaneringsprocessen

3.2.1. Förhandsberedning och informationsutbyte

Gemensamt möte

Med åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan avses att den ansvariga myndigheten kallar den andra myndigheten och klienten till ett gemensamt möte för att utarbeta en plan. Den initiativtagande myndigheten är också skyldig att vid behov förbereda ärendet tillsammans med den andra myndigheten.

Kommunen och Arbetskraftsbyrån skall lokalt skapa gemensamma handlingsdirektiv för utarbetandet av aktiveringsplaner. Härvid är det skäl att komma överens om ett tillvägagångssätt för hur utarbetandet av en enskild aktiveringsplan skall inledas. De allmänna principerna för utarbetande av aktiveringsplaner kan också behandlas i en rehabiliteringssamarbetsgrupp enligt lagen om rehabiliteringssamarbete.

Innan man börjar utarbeta en aktiveringsplan skall Arbetskraftsbyrån eller kommunen försäkra sig om att en plan för arbetssökande, en s.k. jobbsökarplan, har utarbetats enligt lagen om Arbetskraftsservice. För en person under 25 år vars huvudsakliga inkomst grundar sig på utkomststöd på grund av arbetslöshet räcker det med att personen har deltagit i en intervju för arbetssökande, en s.k. jobbsökarintervju, enligt lagen om Arbetskraftsservice.

I praktiken har man dock inte alltid kunnat göra en jobbsökarintervju eller en jobbsökarplan i en situation där en klient som får utkomststöd på grund av arbetslöshet inte har registrerat sig som arbetslös arbetssökande vid Arbetskraftsbyrån. I dessa situationer skall kommunen avvika från huvudregeln vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan, trots att inga primära intervjuer eller planer gjorts.

Ändringen av lagen om utkomststöd som trädde i kraft 1.9.2001 ger kommunens socialväsande möjlighet att förplikta en arbetslös utkomststödsklient att anmäla sig som arbetslös arbetssökande, med hot om att klientens utkomststöd annars sänks.

Uppgifter om hälso-tillståndet

Den Arbetskraftsbyrå och den kommun som deltar i utarbetandet av en aktiveringsplan samt den kommunala hälsovårdscentral eller det sjukvårdsdistrikt som eventuellt anlitas som sakkunnig vid utarbetandet av planen har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och till varandra lämna ut sådana uppgifter om klienten som behövs för utarbetandet av aktiveringsplanen. Till denna del innebär lagen ett undantag från sekretesslagstiftningen.

I lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bestäms bara om behandlingen av och sekretessen i fråga om sådana klientuppgifter som behövs på grund av de nya åtgärder som föreslås i lagen. Kommunens social- och hälsovårdsväsande kan ha sådana ömtåliga uppgifter om klienten som inte kan anses nödvändiga för utarbetandet av aktiverings-

planen. Sådana uppgifter får kommunen följaktligen inte utan klientens tillstånd tillstålla arbetskraftsbyrån. På motsvarande sätt kan arbetskraftsbyrån ha sådana uppgifter om den arbetslösa arbetssökanden som inte är nödvändiga för utarbetandet av aktiveringsplanen. Sådana uppgifter får arbetskraftsbyrån i samband med aktiveringsplaneringen inte utan klientens tillstånd lämna ut till kommunens socialväsande eller till andra som deltar i utarbetandet av planen.

Nödvändiga uppgifter får lämnas ut

De uppgifter som behövs för utarbetandet av aktiveringsplanen får utan hinder av sekretessbestämmelser lämnas ut till dem som utarbetar planen. Härigenom förhindrar man de problem som skulle uppstå om klienten inte vill eller inte förstår att ge uppgifter som är nödvändiga för utarbetandet av planen. Bestämmelsen underlättar också informationsutbytet mellan de myndigheter som deltar i utarbetandet av planen i fall då det är fråga om att lämna ut ömtåliga och sekretessbelagda uppgifter då man bedömer vilka åtgärder klienten skulle kunna delta i. Det är alltså i allmänhet fråga om uppgifter som gäller klientens arbets- eller funktionsförmåga.

Teknisk anslutning och personuppgiftslagen

De uppgifter som avses ovan kan erhållas och lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning, om de i lag bestämda villkoren för utlämnande av uppgifter uppfylls och den som uppgifterna utlämnas till lägger fram en utredning av vilken framgår att användningen och skyddet av uppgifterna kan skötas på det sätt som anges i personuppgiftslagen.

3.2.2. Planens innehåll

Tjänster som erbjuds

Planens innehåll

I aktiveringsplanen skall ingå eller till planen skall fogas:

- 1) uppgifter om klientens utbildning och yrkeskarriär;
- 2) en bedömning av effekterna av tidigare sysselsättningsfrämjande åtgärder;
- 3) en bedömning av i vilken mån tidigare planer om arbetssökande och planer som kommunen utarbetat för klienten har förverkligats; samt
- 4) åtgärder såsom arbetsplatsanvisningar, sysselsättningsfrämjande åtgärder, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, annan socialservice samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster.

Uppgifter från arbetsförvaltningen

Tanken är att man först kartlägger de uppgifter om klientens utbildning och yrkeskarriär som finns i arbetsförvaltningens klientdataregister samt bedömer utfallet i fråga om planer om arbetssökande samt eventuella andra planer vars syfte är att främja klientens sysselsättningsmöjligheter samt livshantering. De här uppgifterna och bedömningarna antecknas i den aktiveringsplan som gemensamt utarbetas.

Först en bedömning av arbetsförvaltningens tjänster

Därefter bedöms möjligheterna att i aktiveringsplanen innefatta arbetsförvaltningens primära tjänster eller aktiva sysselsättningsfrämjande åtgärder. I många fall får en långtidsarbetslös person möjlighet till sysselsättning med sammansatt stöd samtidigt som det är meningen att man skall utarbeta en aktiveringsplan för honom eller henne. I aktiveringsplanen är sammansatt stöd och arbetsförvaltningens övriga sysselsättningsfrämjande åtgärder primära åtgärder i förhållande till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Övriga tjänster

Vid utarbetandet av en aktiveringsplan bör man således alltid först utreda möjligheten att erbjuda arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder, såsom förberedande eller yrkesinriktad arbeidskraftsutbildning, arbetspraktik eller stödsysselsättning. Utöver dessa åtgärder kan planen även innehålla socialservice, hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna. När en aktiveringsplan utarbetas kan vid behov en rehabiliteringssamarbetsgrupp enligt lagen om rehabiliteringssamarbete höras, om klienten samtycker till detta.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Om arbeidskraftsbyrån bedömer att arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder inte kan erbjudas personen inom tre månader, skall arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingå i aktiveringsplanen. Lagen förändrar inte arbeidskraftsförvaltningens och kommunens socialväsendes inbördes befogenheter. Arbetskraftsmyndigheterna beslutar i enlighet med den nuvarande lagstiftningen om sina egna tjänster och sina sysselsättningsfrämjande åtgärder, vilket innebär att åtgärder erbjuds inom ramen för de årliga medel som anslås härför. När åtgärder erbjuds fäster man uppmärksamhet vid vilka personers arbetsmarknadsfärdigheter och bestående sysselsättning som bäst kan främjas genom aktiva åtgärder från arbetsförvaltningens sida. En annan faktor som inverkar vid prövningen av olika åtgärder är huruvida man t.ex. för en klient som omfattas av sammansatt stöd kan hitta en arbetsgivare som anställer honom eller henne.

Förbättrande av arbets- och funktionsförmågan

Om kommunen bedömer att en klient till följd av begränsningar i arbets- och funktionsförmågan inte direkt kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, skall sådana social- och hälsovårdstjänster som förbättrar personens möjligheter att senare delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte intas i planen i enlighet med gällande speciallagar.

Denna bedömning skall basera sig på klientens funktionsförmåga. Vid bedömningen kan kommunens hälsovårdscentral eller sjukvårdsdistrikt anlitas som sakkunnig. Övriga faktorer som inte gäller klientens funktionsförmåga, t.ex. kommunens ekonomiska situation, är inte gångbara argument vid bedömningen av huruvida klienten kan erbjudas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

De åtgärder och tjänster som man gemensamt har kommit överens om att erbjuda skall antecknas i aktiveringsplanen.

**Tidigare
åtgärder
med i planen**

Övriga åtgärder som har angetts i tidigare planer fortsätter vid behov, även om man utarbetar en aktiveringsplan för klienten. Åtgärder som man tidigare fattat beslut om kan dessutom inlemmas i aktiveringsplanen, om man anser att åtgärderna främjar klientens sysselsättningsmöjligheter.

Utöver sysselsättningsfrämjande åtgärder eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan man i aktiveringsplanen samtidigt även innefatta socialservice samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster i enlighet med annan lagstiftning. Beträffande finansieringen och ansvaret för organiserandet av dessa tjänster gäller vad som särskilt stadgats i lagen för respektive tjänst. Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har inte förändrat kommunens skyldighet att organisera ifrågakvarnande tjänster eller klientens rätt till dem.

Bedömning av servicebehovet

**Hinder
inom 3
månader**

Vid bedömningen av vilka tjänster och åtgärder som skall innefattas i aktiveringsplanen bör man beakta de kända faktorer som direkt påverkar klientens ställning på arbetsmarknaden. Om man i samband med utarbetandet av aktiveringsplanen konstaterar att klienten inom tre månader t.ex. kommer att inleda militär- eller civiltjänstgöring, moderskapsledighet eller gå i pension, skall klienten inte erbjudas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, eftersom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte enligt lagen skall pågå i minst tre månader.

**Övriga
tjänster**

Kommunen beslutar huruvida aktiveringsplanen skall innehålla arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller andra sociala tjänster som kommunen är skyldig att organisera samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster. Syftet med de övriga tjänster som ingår i aktiveringsplanen är att förbättra klientens funktionsförmåga så att han eller hon kan delta i sysselsättningsfrämjande verksamhet som ordnas av arbetsförvaltningen eller i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Vid utarbetandet av aktiveringsplanen kan klienten också informeras om andra tjänster som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna, t.ex. möjligheten att ansöka om rehabiliteringstjänster som ordnas av Folkpensionsanstalten.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i aktiveringsplanen

**Detta
skall ingå
i planen**

Om **aktiveringsplanen innehåller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**, skall åtminstone följande uppgifter om den ingå i planen (närmare om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i kapitel 4.):

- 1) en beskrivning av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och uppgifter om platsen där verksamheten anordnas;
- 2) tiden per dag och vecka då arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår;
- 3) den tidpunkt då arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte börjar och periodens längd;

- 4) annan socialservice och andra hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster som erbjuds klienten vid sidan av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte; samt
- 5) den tidpunkt då effekterna av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte på sysselsättningsmöjligheterna senast skall bedömas och beslut fattas om fortsatta åtgärder samt om revidering av aktiveringsplanen.

**Innehåll
och ord-
nande**

Innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte skall beskrivas så detaljerat som möjligt i aktiveringsplanen. Om man inte känner till det exakta innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte när planen utarbetas, skall kommunen och Arbetskraftsbyrån se till att arbetsverksamhetens innehåll beskrivs i aktiveringsplanen så fort innehållet och sättet att förverkliga blir klart. Om arbetsverksamheten består av verksamhet av flera olika slag, skall innehållet i sin helhet antecknas i planen. Dessutom skall planen innehålla uppgift om var verksamheten ordnas. Om arbetsverksamheten ordnas i kommunen skall man noga precisera i vilken del av kommunens organisation det sker. Om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte sker i en förening, en stiftelse, ett religiöst samfund eller ett statligt ämbetsverk skall detta nämnas. Om den nämnda organisation som genomför verksamheten består av flera enheter skall verksamhetsplatsen preciseras.

**Tid och
längd**

Begynnelstidpunkten för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och periodens längd skall antecknas i aktiveringsplanen, så att grunderna för kommunens och statens skyldighet att betala förmåner och ersättningar skriftligt kan verifieras. I kapitel 7 i denna handbok behandlas ansökan om och utbetalande av statlig ersättning.

**Förmåner
och er-
sättningar**

Utöver arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan även annan socialservice samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster antecknas i aktiveringsplanen.

Innan planen undertecknas skall Arbetskraftsbyrån och kommunen informera klienten om de förmåner och ersättningar som betalas för deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Detta innebär att kunden skall informeras om de grunder på vilka förmåner och ersättningar betalas. När det gäller reseersättningar skall klienten upplysas om att resekostnaderna för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ersätts enligt det billigaste färdstättet.

**Stödper-
son**

Klienten har möjlighet att ta hjälp av en stödperson vid utarbetandet och förnyandet av aktiveringsplanen. Stödpersonen kan t.ex. vara en anhörig, en handledare för arbetsverksamhet, en personlig stödperson från en missbrukar- eller mentalvårdsenhet eller en stödperson från en förening för arbetslösa eller någon annan medhjälpare som klienten anser sig behöva.

3.2.3. Lagring av uppgifterna

Sparas i båggenregistren

Klienten erhåller ett exemplar av den gemensamt utarbetade aktiveringsplanen. Aktiveringsplanen sparas i socialvårdens personregister i kommunen och i Arbetskraftsservicens personregister. För dessa registers del följs de bestämmelser som särskilt givits om dem.

3.4. Giltighet, revidering och uppföljning

Uppdatering av planen

Kommunen, Arbetskraftsbyrån och klienten kommer överens om hur länge aktiveringsplanen gäller, när och hur den skall ändras och om återupptagande av en avbruten aktiveringsplan. Om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingår i aktiveringsplanen, skall aktiveringsplanen till denna del uppdateras med 3–24 månaders intervaller.

Hur länge gäller planen

Aktiveringsplanen utarbetas för en bestämd tid. Planen ändras vid behov, och tillvägagångssättet är då detsamma som vid utarbetandet av aktiveringsplanen. Syftet med aktiveringsplanen och de åtgärder den innehåller är att hjälpa ifrågavarande klient att få ett stadigvarande arbete. Aktiveringsplanen skall vara i kraft ända tills klienten uppfyller det arbetsvillkor som ställs för inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning eller grunddagpenning.

Arbetskraftsbyrån eller kommunen beslutar huruvida planen bör anses ha avbrutits. Planen avbryts om klienten får något annat än en tillfällig anställning eller om han eller hon inleder företagsverksamhet. Planen kan anses ha avbrutits när en månad gått efter det att klienten fått arbete eller inlett företagsverksamhet eller inlett heltidsstudier som leder till yrke eller examen. Innan beslutet om avbrytande fattas skall Arbetskraftsbyrån eller kommunen höra klienten. När klienten inleder heltidsstudier som leder till yrke eller examen avbryts hans eller hennes aktiveringsplan. Om klienten så kräver skall Arbetskraftsbyrån eller kommunen ge ett skriftligt beslut om att planen avbryts. Om arbetet eller studierna upphör eller avbryts innan klienten fått ett stadigvarande arbete, fortsätter man den avbrutna planen, som naturligtvis också ändras vid behov. När klienten igen anmält sig som arbetslös arbetssökande eller när han eller hon ansöker om utkomststöd måste man komma överens med honom eller henne om att återuppta planen.

Ny plan – när då?

Om det vid ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är ändamålsenligt att avvika från vad som antecknats i planen, skall en ny aktiveringsplan utarbetas. Aktiveringsplanen behöver inte revideras om det är fråga om en ringa förändring som gäller arbetsverksamhetens längd per dag eller vecka och förändringen inte leder till att den totala längden av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte förändras. Aktiveringsplanen behöver inte heller revideras om innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte förändras i ringa mån.

3.5. Vägran att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan

3.5.1. Allmänt

Klientens skyldighet att delta i utarbetandet av planen

En klient som uppfyller villkoren i lagen är skyldig att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillsammans med Arbetskraftsbyrån och kommunen. Eftersom aktiveringsplanen kan ersätta en förnyad plan för arbetssökande i enlighet med lagen om Arbetskraftsservice och eftersom avsikten även i övrigt är att tillämpa likartade tillvägagångssätt på aktiveringsplanen som på Arbetsförvaltningens planer för arbetssökande, är det befogat att förplikta klienten att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan på samma sätt som en arbetslös arbetssökande är förpliktad att delta i utarbetandet av en plan för arbetssökande i enlighet med lagen om Arbetskraftsservice.

Uppskjutande av planen

Som vägran att delta i en aktiveringsplan betraktas inte en situation där klienten på förhand meddelar Arbetskraftsbyrån att han eller hon på grund av sjukdom, arbete, studier eller orsaker som har att göra med jobbsökande eller förbättrande av arbetsmarknadsfärdigheterna är förhindrad att delta i utarbetandet av planen vid den tidpunkt som meddelats eller överenskommit. I dessa fall uppskjuts utarbetandet av planen. Om det finns skäl att betvivla riktigheten i det skäl klienten förebär, eller om klienten upprepade gånger skjuter upp utarbetandet av planen, kan Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommissionen enligt lagen om Arbetsmarknadsstöd och lagen om utkomstskydd för arbetslösa kräva att klienten presenterar en sådan utredning som nämns i dessa lagar, till exempel ett läkarintyg över sin sjukdom.

Definition av vägran

Som vägran betraktas utöver en direkt uttryckt vägran även situationer där klienten inte kommer till ett avtalat möte som klienten informerats om och som gäller utarbetande av en aktiveringsplan, eller situationer där klienten vägrar lämna sådana uppgifter som behövs för utarbetandet av planen eller vägrar underteckna aktiveringsplanen.

3.5.2. Arbetsmarknadsstöd

Vägran och arbetsmarknadsstöd

Om en klient som har rätt till arbetsmarknadsstöd vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan, har han eller hon inte rätt till arbetsmarknadsstöd under två månader från tidpunkten för vägran. Arbetskraftskommittén ger ett bindande Arbetskraftspolitiskt utlåtande om klientens rätt till arbetsmarknadsstöd.

Upprepad vägran

Om en klient som har rätt till arbetsmarknadsstöd **upprepade gånger vägrar** delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och man av detta upprepade förfarande kan dra slutsatsen att klienten inte vill delta i åtgärder

enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, har klienten rätt till arbetsmarknadsstöd först då han eller hon i minst tre månader har varit i arbete eller deltagit i utbildning enligt lagen om arbetsmarknadsstöd. Om det gått över ett år mellan de tillfällen då klienten vägrat eller förfarit på motsvarande sätt, kan klientens förfarande bara i undantagsfall betraktas som upprepat. Denna praxis överensstämmer med den nuvarande praxisen för tillämpning av utkomstskydd för arbetslösa. När det gäller upprepad vägran ger Arbetskraftskommittén det bindande Arbetskraftspolitiska utlåtandet.

Man kan dra slutsatsen att det är fråga om upprepad vägran på det sätt som avses i lagen, om till exempel en person under 25 år en gång har vägrat delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och därtill vägrat ta emot arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som erbjudits honom eller henne.

3.5.3. Utkomststöd

Sänkning av utkomststödet

Bestämmelser om påföljder i fråga om utkomststödet finns i lagen om utkomststöd, som säger att om en person vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan, kan utkomststödet grunddel för hans eller hennes vidkommande sänkas med högst 20 procent, under förutsättning att den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskäligen. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången.

Sänkning med 40 procent

Utkomststödet grunddel kan för en klients vidkommande sänkas med sammanlagt högst 40 procent, om han eller hon **uppregade gånger vägrar** delta i utarbetandet av en aktiveringsplan. En annan förutsättning för sänkningen är att sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskäligen. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången.

3.6. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förfarande 1.9.-31.12.01

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och vissa därtill anknutna lagar trädde i **kraft den 1 september 2001**.

Tillämpning av lagen efter 1.1.02

Lagen tillämpas direkt efter 1.9.2001 på dem som tidigast den dag då lagen trädde i kraft uppfyller villkoren för lagens tillämpningsområde. Det är således fråga om s.k. nya personer som varit arbetslösa en längre tid.

För den som har uppfyllt villkoren för lagens tillämpningsområde den 31 augusti 2001 tillämpas en **övergångsbestämmelse**, enligt vilken kommunerna och Arbetskraftsbyråerna för alla personer som omfattas av övergångsbestämmelsen skall utarbeta en aktiveringsplan enligt lagen

senast den 31 december 2002. Detta villkor uppfylls när aktiveringsplanen har undertecknats eller när klienten har deltagit i aktiveringsplanering, men vägrat underteckna planen. För dem som omfattas av denna övergångsbestämmelse skall den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som eventuellt ingår i aktiveringsplanen inledas senast under de första veckorna av år 2003.

Om en klient uppfyllt villkoren i denna lag före den 31 augusti 2001, men inte uppfyller dem ifrågavarande dag, tillämpas den i lagen nämnda övergångsbestämmelsen inte på honom eller henne. I stället tillämpas ikraftträdandebestämmelsen på honom eller henne om han eller hon senare på nytt uppfyller villkoren för lagens tillämpningsområde.

Folkpensionsanstalten skall senast den 31 december 2001 lämna uppgifter till Arbetskraftsmyndigheterna om de personer som omfattas av lagens övergångsbestämmelse. Vid tillämpningen av övergångsbestämmelsen beaktas inte huruvida en plan för arbetsökande har utarbetats för klienterna.

4. Tjänster som erbjuds klienten

4.1. Arbetskraftsbyråns tjänster

Arbetsförvaltningens arbetskraftsservice och aktiva sysselsättningsfrämjande åtgärder har till syfte att hjälpa en person att få arbete på den öppna arbetsmarknaden eller inleda utbildning. Vid utarbetandet av en aktiveringsplan är arbetskraftsservicen och aktiva sysselsättningsfrämjande insatser den primära servicen för en arbetslös arbetssökande. I utbudet av tjänster för långtidsarbetslösa klienter innebär arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte en ny sysselsättningsfrämjande tjänst som övervägs i samråd mellan arbetskraftsbyrån och kommunen.

Gemensam planering

Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande överväger tillsammans med klienten vilka tjänster och åtgärder som skall ingå i aktiveringsplanen. För att man skall kunna bedöma och planera ändamålsenligheten i tjänsterna och de aktiva åtgärderna bör de som deltar i aktiveringsplaneringen vara tillräckligt väl förtrogna med både arbetskraftsbyråns och kommunens socialväsendes tjänster samt tjänsternas syfte och innehåll.

En klient som varit arbetslös en längre tid har på arbetskraftsbyrån i allmänhet erbjudits både arbetskraftsservice och aktiva sysselsättningsfrämjande åtgärder av olika slag under tidigare jobbsökningsperioder. Klientens livssituation, arbets- och funktionsförmåga, kompetens, kunskaper eller arbetsmarknadsläget på boningsorten har varit sådana att de

tjänster som erbjudits inte har lett till att klienten funnit en yrkes- eller utbildningskarriär. Syftet med den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som erbjuds klienten i samband med aktiveringsplanering är att klienten i framtiden med hjälp av arbetskraftsservice eller aktiva sysselsättningsfrämjande åtgärder skulle kunna få ett arbete eller inleda utbildning.

Arbetsökningstjänster

Tjänster av olika slag **Arbetsökningstjänsterna** kan utnyttjas av arbetskraftsbyråns alla klienter. I tjänsterna ingår bland annat **personlig arbetsförmedling**, **arbetsförmedlingens självbetjäningstjänster**, **jobsökarträning** och vissa **specialtjänster**. Arbetsökningstjänsternas syfte är att säkerställa att arbetsökande som söker jobb snabbt får ett jobb som motsvarar deras färdigheter, yrkeskunskap och andra jobsökarfärdigheter.

Inledande samtal **Vid personlig arbetsförmedling** deltar en ny arbetssökande oftast först i ett s.k. **inledande samtal**, där han eller hon informeras om vad arbetskraftsbyrån kan stå till tjänst med samt om arbets- och utbildningsmöjligheterna på personens boningsort.

Efter det inledande samtalet och anmälan eller i samband med dessa utreds den **arbetslösa arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd**. Klienten får skriftlig information och personlig rådgivning om förmåner under arbetslösheten, villkor och begränsningar för att erhålla dessa samt hur man ansöker om dem och om givandet av ett arbetskraftspolitiskt utlåtande.

Jobsökarrintervju Efter det inledande samtalet deltar den arbetssökande i en **jobsökarrintervju**, där hans eller hennes arbetserfarenhet, utbildning, kunskaper och andra jobsökarfärdigheter kartläggs, varpå utarbetandet av en **jobsökarplan** inleds. Vid jobsökarrintervjun bedömer man vilka tjänster den arbetssökande behöver och man börjar utarbeta en jobsökarplan utgående från klientens behov och önskemål samt de tillbudsstående arbets- och utbildningsmöjligheterna.

Jobsökarplanens innehåll En **jobsökarplan** är en plan som utarbetas i samråd med klienten. Där antecknas de mål, tjänster och åtgärder som man gemensamt funderat ut och kommit överens om och som stödjer den arbetssökande när han eller hon söker jobb och hjälper honom eller henne att få ett arbete eller inleda utbildning.

I jobsökarplanen ingår:

- den arbetssökandes mål och planer för jobsökandet
- en bedömning av den arbetssökandes jobsökarfärdigheter och behovet av jobsökarutbildning
- en bedömning av klientens yrkeskunskaper och färdigheter samt färdigheter och utvecklingsområden när det gäller att ta emot ett arbete

- en bedömning av utbildningsbehovet och -förutsättningarna samt utbildningsmöjligheterna
- övriga överenskomna tjänster som främjar jobbsökningen och sysselsättningen (bl.a. yrkesvals- och karriärplanering, planering av yrkesinriktad rehabilitering, arbetspraktik, arbets- och utbildningsprövning, stödsysselsättning, regional rörlighet)
- den arbetssökandes och Arbetskraftsbyråns andelar vid genomförandet av planen
- ett avtal om att den arbetssökande självständigt söker jobb och håller kontakt med Arbetskraftsbyrån

Aktiveringsplan ersätter reviderad jobbsökarplan

Jobbsökarplanen revideras vid regelbundet återkommande jobbsökarintervjuer, men dock senast när den arbetssökande på grund av utdragen arbetslöshet har rätt till en **reviderad jobbsökarplan**. Till den reviderade jobbsökarplanen fogas en bedömning av den långtidsarbetslösa arbetssökandes sysselsättnings- och utbildningsförutsättningar, samt ett handlingsprogram, en väg till sysselsättning och en bedömning av möjligheterna att stödja personens sysselsättning med sammansatt stöd, vilka vid behov uppgjorts för att förbättra dessa förutsättningar. En reviderad jobbsökarplan kan ersättas med en **aktiveringsplan** enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Vid jobbsökarintervjun kommer man också överens om fortsatta utredningar av arbetsmöjligheterna och kontakter med Arbetskraftsbyrån. Vid jobbsökarintervjun får klienten råd om hur man söker jobb och klienten kan hänvisas till **jobbsökarutbildning**.

Lediga jobb

Sökande och presentation av lediga jobb är en viktig del av den arbetssökande klientens personliga arbetsförmedlingsprocess. Vid en jobbsökarintervju, i samband med andra personliga besök och vid telefonkontakter reserveras alltid tid för sökande och presentation av lediga jobb. Sökandet och presentationen av jobb grundar sig dels på klientens färdigheter och yrkeskunskaper som bedömts vid jobbsökarintervjun, dels på jobbsökarplanen.

Självbetjäningstjänster

Genom jobbsökning som självbetjäning tar den jobbsökande själv fram information om lediga jobb och utbildningsmöjligheter bl.a. via Arbetskraftsbyråernas självbetjäningsspunkter, den riksomfattande telefontjänsten Jobblinjen, jobbsidorna på www.mol.fi samt via text-TV.

Jobbsökarutbildning

Jobbsökarutbildningen har till syfte att ge den arbetssökande möjlighet att bli bättre på att söka jobb. Jobbsökarutbildning ordnas både i form av en två-tre veckor lång kurs samt en s.k. jobbsökargrupp som träffas en gång i veckan och där deltagarna bland annat får veta mer om:

- arbetsmarknads- och arbetslivskunskap (t.ex. sysselsättningsläget, arbetsgivarnas rekryteringssätt, anställningskrav)
- jobbsökarmetoder och -kanaler

- sina egna starka sidor och möjligheter, kompetenskartläggningar
- hur man kan förbättra sin egen konkurrenskraft på arbetsmarknaden samt marknadsföra sin kompetens
- sociala nätverk vid jobbsökning samt
- en personlig jobbsökarplan.

Särskilda tjänster

Till **särskilda arbetsförmedlingstjänster** hör bland annat tjänster för unga arbetssökande under 25 år, invandrare och handikappade arbetssökande. Inom de särskilda tjänsterna har den personliga arbetsförmedlingens tjänster skräddarsytt för respektive målgrupps behov. De olika målgruppernas särskilda behov är också utgångspunkten när man överväger tjänster i samband med utarbetandet av en aktiveringsplan och när man överväger arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Tjänster för kompetensutveckling

Till Arbetskraftsbyråns tjänster för kompetensutveckling hör yrkesvals- och karriärplanering, yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och -vägledning, utbildnings- och yrkesinformation samt Arbetskraftsutbildning.

Yrkesval mm.

Vid Arbetskraftsbyråns **yrkesvals- och karriärplanering** kan klienten tillsammans med en yrkesvalspsykolog gå igenom frågor som gäller klientens kompetensutveckling, bland annat byte av bransch, inledande av utbildning eller lämplighet för en viss bransch. Målet är att i samråd med klienten finna en realistisk plan som passar honom eller henne och att uppmuntra klienten att fatta beslut och handla i enlighet med dem. Yrkesvalspsykologen och klienten diskuterar klientens livssituation, intressen, utvecklingsmöjligheter samt eventuella hälsomässiga hinder som gäller arbete, yrke och utbildning.

Klienten kan få hjälp av yrkesvals- och karriärplanering då det förefaller att finnas en stark konflikt mellan hans eller hennes mål och förutsättningar eller då en kris på grund av frustration och arbetslöshet utgör ett hinder för jobbsökning och fortsatt planering.

Via yrkesvals- och karriärplaneringstjänsterna finns det möjlighet att få vägledning individuellt eller i grupp, bedömning av lämplighet och intressen, arbets- och utbildningsprövning eller läkarundersökningar för utredande av hälsotillståndet.

Plan för yrkesinriktad rehabilitering

Arbetskraftsbyråns **yrkesinriktade rehabiliteringsplanering** utreder klientens behov av och möjligheter till yrkesinriktad rehabilitering. Dessutom utarbetar och stödjer man sådana planer för yrkesinriktad rehabilitering där de hälsofaktorer som inverkar på arbets- och funktionsförmågan beaktas.

För att utreda klientens arbets- och utbildningsförutsättningar samt lämpligheten för ett yrke och som stöd för planeringen av yrkesinriktad rehabilitering kan Arbetskraftsbyrån inom ramen för de anslag som anvisats ordna följande stödåtgärder som främjar planeringen av den yrkesinriktade rehabiliteringen:

- **läkarundersökningar (allmänpraktiserande och specialiserade läkare) samt sakkunnigkonsultationer**, där man kan utreda hur hälsomässiga hinder påverkar arbets- och utbildningsplanerna
- **rehabiliteringsundersökningar**, där man kan utreda klientens arbets- och funktionsförmåga samt möjligheterna att rehabiliteras till arbetslivet
- arbets- och utbildningsprövning vid en yrkesläroanstalt, där man kan utreda och pröva om arbetsuppgifter som hör till ett visst yrke är lämpliga eller inte
- utbildningsprövning vid en yrkesläroanstalt, där man kan utreda klientens förutsättningar för utbildning
- arbetsprövning på en arbetsplats, där man kan hjälpa klienten att precisera sina arbets- och utbildningsönskemål och där man hjälper klienten att få ett arbete

Informationstjänst

Utbildnings- och yrkesinformationstjänsten har sammanställt information om yrkesområden och yrken, utbildningsalternativ i hela landet och på alla utbildningsnivåer samt om studiefinansiering. Utbildningsrådgivningens syfte är att klienten efter rådgivningen skall ha tillräckliga kunskaper för att fatta beslut om inledande av utbildning eller kompetensutveckling. Förutom genom personlig utbildningsrådgivning kan man också få information om utbildning och yrken genom att delta i utbildningsinfogrupper samt bekanta sig med materialet i självbetjäningen och läshörnan och med de elektroniska tjänsterna. Utbildningsrådgivarna har hjälp av ett riksomfattande informationssystem, dit informationen om utbildning överförs från informationssystemet OPTI, som upprätthålls av utbildningsstyrelsen, länsstyrelserna och yrkeshögskolorna. Dessutom har både utbildningsrådgivarna och klienterna tillgång till ett omfattande skriftligt faktamaterial samt videoprogram om yrkesområden, yrken och utbildning.

Arbetskraftspolitisk utbildning

Syftet med **den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen** är att utveckla och upprätthålla vuxna personers yrkeskompetens. Det är fråga om ekonomiskt stödda studier som i första hand är avsedda för vuxna arbetslösa eller för arbetssökande som riskerar att bli arbetslösa. Utbildning ordnas vid yrkesinriktade vuxenutbildningscentraler, högskolor och andra producenter av utbildningstjänster. I studierna ingår i allmänhet en period av inläring i arbete, som fördjupar inläringen och gör det lättare att få ett

arbete. Arbetskraftsutbildningen kan ge färdigheter för grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen. Det kan vara fråga om vidareutbildning eller kompletterande utbildning, omskolning, företagartutbildning eller orienterande utbildning inför studier och arbete.

Orienterande utbildning

Ansökan till arbetskraftspolitisk utbildning sker via Arbetskraftsbyrån. Arbetskraftsbyrån beslutar om vilka som antas och anlitar bland annat utbildare som sakkunniga vid urvalet. Urvalskriterierna är lämplighet, utbildningsspecifika inträdeskrav, utbildningens inverkan på personens möjlighet att få jobb samt personens tidigare utbildning och arbetserfarenhet.

Tjänster som främjar sysselsättningsmöjligheter och utkomst

Utkomstskydd för arbetslösa:

Arbetskraftsbyråns rådgivning om utkomstskydd för arbetslösa utreder den arbetslösa arbetssökandes möjligheter att få inkomstrelaterad dagpenning, grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd eller avgångsbidrag. Klientens rättigheter och skyldigheter klargörs och klienten får anvisningar bland annat om hur han eller hon aktivt kan söka jobb, upprätthålla kompetensen och hålla kontakt med Arbetskraftsbyrån. Arbetskraftsbyrån eller den Arbetskraftskommission som verkar i anslutning till Arbetskraftsbyrån ger ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande till den som betalar utkomstskydd för arbetslösa eller arbetsmarknadsstöd. På basis av utlåtandet betalas en förmån till den arbetssökande klienten för arbetslöshetstiden.

Med **rörlighetsunderstöd** kan man hjälpa en arbetssökande som är eller blir arbetslös att få arbete utanför boningsortens pendlingsregion. Kostnaderna för arbetsresor kan ersättas genom rörlighetsunderstöd. Rörlighetsunderstödet är en prövningsbaserad förmån som Arbetskraftsbyrån på klientens boningsort beslutar om.

Med **resebidrag** kan man hjälpa långtidsarbetslösa arbetssökande som får arbetsmarknadsstöd att ta ett arbete utanför den egna pendlingsregionen. Resebidraget är en prövningsbaserad förmån som klientens egen Arbetskraftsbyrå beslutar om.

Startpeng kan beviljas en arbetslös arbetssökande klient som startar ett företag. Startpengen är ett sysselsättningsstöd som betalas till en person och som är avsett att trygga den nya företagarens utkomst under den tid när företagsverksamheten inleds och håller på att etablera sig. Startpeng kan beviljas för högst 10 månader under den tid när företagsverksamhet inleds.

Läroavtal

Läroavtalsutbildning kan hjälpa en klient att skaffa sig en yrkesexamen, arbetserfarenhet och samtidigt komma ut i arbetslivet. Till en arbetsgivare som erbjuder en läroavtalsplats kan betalas sysselsättningsstöd för hela läroavtalstiden från Arbetskraftsbyrån samt utbildningsersättning från

kommunens läroavtalsbyrå. Arbetskraftsbyråns sammansatta stöd kan också beviljas för läroavtalsutbildning för en 12 månaders period.

Sysselsättningsstöd

Arbetskraftsbyrån kan bevilja **sysselsättningsstöd** för sysselsättning av en arbetssökande som varit arbetslös en längre tid. Sysselsättningsstöd kan också beviljas för sysselsättning av arbetslösa ungdomar under 25 år och personer som riskerar att slås ut från arbetsmarknaden. Stöd kan beviljas till statliga ämbetsverk och inrättningar, kommuner, företag och andra arbetsgivare inom den privata sektorn såsom organisationer, föreningar, stiftelser och hushåll. Till företag beviljas sysselsättningsstödet i regel för ett anställningsförhållande som gäller tillsvidare. Till andra arbetsgivarinstanser kan stödet beviljas för ett anställnings- eller tjänsteförhållande på viss tid. Sysselsättningsstöd betalas för de dagar för vilka arbetsgivaren är skyldig att betala ut lön, dock högst för fem dagar per vecka.

Arbetskraftsbyrån beslutar om storleken på det beviljade sysselsättningsstödet och för hur lång tid det betalas. När Arbetskraftsbyrån anvisar sysselsättningsmedel för sysselsättning av arbetslösa beaktar man i första hand vilka personers arbetsmarknadsfärdigheter och möjligheter till permanent sysselsättning man bäst kan främja genom stödsysselsättning. Utöver Arbetskraftspolitiska faktorer beaktas också sociala faktorer, det vill säga vilka arbetslösa som har det största behovet av att få arbete (t.ex. om bägge försörjarna i en familj är arbetslösa).

Servicehelhet

Enligt sysselsättningsförordningen kan sysselsättningsstöd beviljas för högst tio månader. Det genomsnittliga priset för en sysselsättningsstödplats och stödets längd bestäms årligen i budgeten. Sysselsättningsanslagen är dimensionerade så att den genomsnittliga längden på ett anställningsförhållande som stöds med dessa anslag är sex månader. Stödarbete används för att förbättra klientens möjligheterna att få ett arbete. Stödperioden kan vara kortare eller längre än sex månader i sådana fall där detta är ändamålsenligt för att förbättra klientens arbetsmarknadsfärdigheter och hjälpa honom eller henne att få ett fast anställning.

Sysselsättningen av en långtidsarbetslös arbetssökande kan också stödjas genom en kombination av bland annat arbetsprövning, sysselsättningsstöd och Arbetskraftsutbildning i en **servicehelhet**, som man kommer överens om i klientens jobbsökarplan eller aktiveringsplan. De olika aktiva åtgärdernas sammanlagda längd i servicehelheten kan vara högst 24 månader. Härvid kan andelen stödsysselsättning inte överskrida 10 månader och andelen sysselsättning med sammansatt stöd 12 månader.

Sammansatt stöd

Det **sammansatta stödet** är en kombination av Arbetsmarknadsstöd och sysselsättningsstöd som betalas till arbetsgivaren. Med hjälp av sammansatt stöd kan man i anställnings- eller läroavtalsförhållande sysselsätta en arbetslös arbetssökande som fått arbetslöshetsdagpenning i 500 dagar och som vid den tidpunkt då han eller hon sysselsätts fortfarande har rätt till

arbetsmarknadsstöd. Villkoren för beviljande av sammansatt stöd är i huvuddrag desamma som för det övriga sysselsättningsstödet.

I en **arbetsgivarri**ng kan flera arbetsgivare, till exempel flera föreningar eller hushåll gemensamt anställa en arbetslös arbetssökande. De arbetsgivare som bildar ringen är då tillsammans personens arbetsgivare. Med arbetstagaren upprättas ett arbetsavtal med flera avtalsparter på arbetsgivar sidan. I dessa fall beviljas sysselsättningsstödet eller det sammansatta stödet gemensamt åt de arbetsgivare som ingår i ringen.

Arbets- praktik

Arbetspraktik är inget anställningsförhållande utan ett avtal mellan arbetskraftsbyrån, arbetsgivaren och den arbetssökande om tidsbestämd praktik i en arbetsuppgift, som hjälper den arbetslösa arbetssökande klientens att få ett arbete. Under arbetspraktiken betalas antingen sysselsättningsstöd eller arbetsmarknadsstöd till den arbetslösa arbetssökande.

4.2. Social- och hälsovårdstjänster

Ingen förän- dring i andra lagar

Klienten har rätt till socialservice, hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster som ingår i aktiveringsplanen samt till åtgärder enligt vad som särskilt bestäms i lagar om detta. Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har inte förändrat de bestämmelser som föranleds av andra lagar och som gäller kommunens skyldighet att ordna service. Aktiveringsplanen inverkar inte heller på klientens rätt att få och kommunens skyldighet att ordna service som ingår i andra planer.

Inom den kommunala socialvården ordnas tjänster dels för vissa målgrupper, dels i form av allmänna tjänster som är avsedda för alla. Nedan beskrivs **socialvårdens verksamhetsformer** i första hand utgående från ett **målgruppstänkande**. Målgruppen för denna lag behöver inte alla tjänster som beskrivs nedan, men de kan vara viktiga med tanke på deras familjemedlemmars eller övriga anhörigas livssituation. De tjänster som inte särskilt är avsedda för vissa grupper beskrivs i samband med den grupp som mest använder sig av dessa tjänster. Först granskas **socialarbetet**, eftersom det dels svarar för den kommunala socialvården i helhet och dels är till för alla befolkningsgrupper i kommunen

Socialar- be- te

Med socialarbete avses sådan ledning, rådgivning och utredning av sociala problem som handhas av yrkesutbildad personal inom socialvården. Socialarbetet sker på ett individuellt plan, på familjeplanet eller inom samfund. Det kommunala socialarbetet ansvarar dels för kommunens socialvård som helhet och dels för att hjälpa de individer och familjer som har det allra svårast. Inom socialarbetet kan klienterna även vid behov hänvisas till andra tjänster.

Barndagvårdstjänster

Rätt till barndagvård

Alla barn under skolåldern har en subjektiv rätt till dagvård. Barnet har rätt till en kommunal dagvårdsplats eller alternativt till stöd för privat vård för dagvård ordnad av privat serviceproducent. Föräldrar till barn under tre år har rätt till stöd för hemvård av barn ifall barnet inte är i kommunal dagvård.

Övriga stöd

Stödet för hemvård av barn består av en **vårdpenning** som betalas skilt för vart och ett stödberättigat barn. Utöver vårdpenningen kan familjen, beroende på familjens storlek och inkomster, få **vårdtillägg**. Kommunen kan också betala **stöd för privat vård** tills barnet börjar skolan. Stödet upphör om barnet överförs till dagvård som ordnas av kommunen.

Kommunerna ordnar **dagvård på daghem, på gruppfamiljedaghem** eller **familjedagvård i vårdarens eller barnets hem**. Dessutom ordnar många kommuner öppen och övervakad lekverksamhet på lekplatser och s.k. öppna daghem. För barn till föräldrar som arbetar i skift ordnar kommunerna också vård i skift.

Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor samt medling i familje-frågor

Enligt socialvårdslagen skall kommunen ordna **rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor** för sina invånare. Med rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor avses tillhandahållande av sakkunnighjälp i uppfostrings- och familjeangelägenheter samt social, psykologisk och medicinsk forskning och vård som främjar barnets positiva utveckling. Syftet är att skapa förutsättningar för en trygg uppväxtmiljö för barnet och att stärka familjens och familjemedlemmarnas funktionsförmåga och psykosociala välbefinnande.

Syftet med **medlingen i familjefrågor** är att hjälpa och stödja familjen vid konflikter i par- och familjerelationer. Medlaren skall försöka få till stånd en förtroendefull och öppen diskussion mellan familjemedlemmarna angående konflikter och rättsliga frågor inom familjen. Om det är fråga om en skilsmässoprocess är syftet särskilt med tanke på barnets bästa att komma överens om frågor i anslutning till **vårdnad om barnet, umgängesrätt och underhåll**.

Barnskydd

Barnskydd, verksamhetsformer

Det primära syftet med **barnskyddet** är att påverka barnens uppväxtmiljö och att stödja vårdnadshavarna vid fostran av barnen. Socialmyndigheterna och de övriga kommunala myndigheterna skall som förebyggande verksamhet utveckla barnens och de ungas uppväxtförhållanden i kommunen samt avhjälpa missförhållanden i dem. Det familje- och individin

riktade barnskyddets verksamhetsformer är **stödåtgärder inom den öppna vården, omhändertagande och vård utom hemmet samt eftervård**. Barnskyddet regleras av barnskyddslagen.

Omhändertagande

Socialmyndigheterna i kommunen stödjer familjen, barnet eller den unga med **åtgärder inom den öppna vården**, om uppväxtförhållandena äventyras eller om barnet eller den unga genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling. Kommunen ordnar ekonomiskt stöd för familjer som har **ekonomiska problem eller bostadsproblem** samt avhjälpbrister i boendeförhållandena. Andra barnskyddsåtgärder, såsom **omhändertagande**, kan vidtas först om situationen inte avhjälpas på detta sätt.

Övriga stödåtgärder

I den öppna vården inom barnskyddet skräddarsys stödåtgärderna individuellt enligt barnets och familjens behov och enligt den rådande situationen. Vid behov kan familjen till exempel få en **stödperson** eller en **stödfamilj**. Som en stödåtgärd inom den öppna vården kan barnet även **kortvarigt placeras i institutionsvård eller i vård utom hemmet** utan omhändertagande, om familjens situation antas bli bättre inom en kort tid. Även hela familjen kan få rehabilitering vid till exempel en vårdinstitution för missbrukare. **Andra stödåtgärder** är till exempel rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor, hemservice, dagvård och terapitjänster. Dessutom kan man hjälpa barnet och den unga i samband med skolgången, fritidsintressen och yrkesvalet och vid anskaffning av bostad samt beträffande andra personliga behov genom att ge ekonomiskt och annat stöd.

Handikappservice

Syftet med handikappservicen är att främja de handikappades möjligheter till ett självständigt liv, jämlikhet i människorelationer och full delaktighet genom att stödja deras egen aktivitet och genom att ge dem mera beslutanderätt samt genom att avlägsna fysiska, attitydmässiga och kommunikationsmässiga hinder. Syftet med **lagen om service och stöd på grund av handikapp**, som trädde i kraft år 1988, är att främja de handikappades förutsättningar att leva och vara verksamma som jämbördiga medlemmar i samhället.

Många tjänster

Tjänster avsedda för handikappade personer är bland annat **anpassningsträning och rehabilitering, färdtjänst, serviceboende och personlig assistent samt tolktjänster för hörselskadade**. En handikappad person får även ersättning för **kostnader för ändringsarbeten i bostad och för redskap och anordningar som hör till bostaden**, om ändringarna och anskaffningarna är nödvändiga med tanke på personens möjligheter att klara sig själv.

Serviceplan

För att utreda vilka tjänster och stödåtgärder som är nödvändiga och för att samordna dem uppgör de kommunala myndigheterna tillsammans

med den handikappade personen och /eller personens anhöriga en individuell serviceplan. En serviceplan som uppgjorts gemensamt ökar klientens självbestämmanderätt och påverkningsmöjligheter.

Medicinsk rehabilitering och yrkesinriktad rehabilitering

Hälso- och sjukvården har huvudansvaret då det gäller medicinsk rehabilitering för en handikappad person. Yrkesinriktad rehabilitering ordnas av Arbetskraftsmyndigheterna, Folkpensionsanstalten, olycksfalls- och trafikförsäkringsbolagen, arbetspensionsförsäkringsbolagen samt yrkesläroanstalterna. Syftet med yrkesinriktad rehabilitering är att bevara eller förbättra personens arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter. Kommunerna ordnar **skyddat arbete** för personer som på grund av handikapp, sjukdom eller funktionsnedsättning inte får arbete på den öppna marknaden.

Omsorger om utvecklingsstörda

Specialomsorger kompletterar de allmänna tjänsterna

Specialomsorger om utvecklingsstörda grundar sig på en särskild lag. Finland är indelat i **17 specialomsorgsdistrikt** som ordnar tjänster för utvecklingsstörda. Cirka 22 000 personer, dvs. cirka 0,5 % av befolkningen, behöver **specialomsorger om utvecklingsstörda** som komplement till kommunernas allmänna social- och hälsovårdstjänster. Viktiga specialomsorger är **boendeservice, familjevård och institutionsvård samt dagverksamhet och fritidsverksamhet**. Avsikten är att öka den öppna vården för utvecklingsstörda. Man försöker särskilt undvika att placera barn och unga på institution.

Äldreomsorg

Med hjälp av socialvårdens tjänster inom äldreomsorgen strävar man efter att bevara de äldres kraftresurser, individualitet och valmöjligheter. Syftet med socialservicen för äldre är att hjälpa de äldre så att deras vardag löper smidigt, att förbättra förutsättningarna för social integration och att garantera nödvändig vård och omsorg. Man försöker så långt som möjligt stödja de äldre i att bo hemma och deras möjligheter att vårdas inom den öppna vården, med beaktande av de äldres resurser och behov.

Service- och vårdplan

Viktiga serviceformer för äldre är **stödtjänster, hemvårdshjälp, boendeservice, institutionsvård och stöd för närståendevård**. Ofta får de äldre även **hälso- och sjukvårdstjänster** parallellt med de sociala tjänsterna. Då försöker man med hjälp av en individuell service- och vårdplan se till att klienten får just de tjänster han eller hon behöver. Planen görs upp i samråd med klienten och de anhöriga.

Stödtjänster

Med **stödtjänster** avses tjänster som hjälper de äldre att klara sig i det dagliga livet och som främjar social växelverkan. Exempel på stödtjänster är **måltidsservice, dagverksamhet, färdtjänst och ledsagarservice, olika slag av trygghetstelefonsystem, klädvård samt städtjänster**. Dagverksamheten ordnas i särskilda service- och dagcentraler, av vilka en del finns i samband med boendeserviceenheter eller inrättningar. Till

dagverksamhetens verksamhetsenheter ordnas ofta transport. Dagverksamheten anlitas vanligen av äldre och handikappade personer.

Hemvårdshjälp

Hemvårdshjälp är sådan hjälp som en yrkesutbildad personal ger familjer och personer som behöver hjälp i sitt hem för att klara av dagliga rutiner. Det kan till exempel vara fråga om att modern i familjen är sjuk, nyss fött ett barn eller är i behov av vila, eller ett barn som är sjukt eller en äldre eller handikappad person som inte klarar av dagliga rutiner på egen hand. Arbetstagarna inom hemvården är hemhjälpare, hemvårdare eller närvårdare.

I hemvårdshjälpen ingår bland annat barnavård, att sköta om klientens måltider och hygien, följa med klientens hälsa (iaktta hur klienten mår, ledsaga till vård) samt städning. I hemvårdshjälpen ingår även olika former av handledning och rådgivning. En utmaning för framtiden är att utveckla hemservicen så att den även utgör förebyggande service.

Boendeservice

De sociala myndigheterna försöker påverka den allmänna bostadspolitiken så att man vid genomförandet av den beaktar sociala faktorer (de behov som småinkomsttagare, äldre, handikappade och andra personer med bostadsproblem har). De sociala myndigheterna ordnar även själva boendeservice för personer i vilkas boende starkt ingår ett behov av vård och stöd. Boendeservice ordnas i **servicehus, servicebostadsgrupper samt i enskilda service- och stödbostäder**. Boendeservice finns mest för äldre, handikappade och personer med psykiska problem.

Stöd för närståendevård

Stöd för närståendevård kan betalas för **hemvård av en sjuk, handikappad eller äldre person**. Kommunen och vårdaren gör upp ett avtal om vården, i vilket ingår en vård- och serviceplan. Kommunen betalar som stöd för närståendevård ett arvode och/eller erbjuder tjänster som möjliggör hemvård. Vårdaren kan vara en anhörig eller annan person.

Missbrukarvård

Enligt lagen om missbrukarvård är syftet med **missbrukarvården** att förebygga och minska missbruket av rusmedel samt därmed förknippade sociala olägenheter och men för hälsan, samt att främja missbrukarens och honom eller henne eller henne närstående personers funktionsförmåga och säkerhet. Med rusmedel avses alkohol och dess surrogat samt narkotika och vissa läkemedel använda i berusningssyfte.

Ingår i allmänna tjänster samt specialtjänster

Missbrukarvård genomförs som **en del av den allmänna social- och hälsovården** samt som **specialtjänster inom missbrukarvården** och som **sjukvård inom specialistsjukvården**. Man kan söka sig till alla tjänster inom missbrukarvården **på eget initiativ**. Vården och rehabiliteringen grundar sig på frivillighet och är av konfidentiell karaktär. En missbrukare kan förordnas **vård oberoende av sin vilja** antingen på grund av hälsorisk eller våldsamhet. Vården kan då pågå i högst 5 dygn eller på grund av våldsamhet i 30 dygn. I praktiken är det **ovanligt** med vård oberoende av vilja.

Av missbrukarvårdens **specialtjänster är A-klinikerna och ungdomsklinikerna öppenvårdsenheter**. Syftet med dem är att genom tvärprofessionellt samarbete behandla och förebygga missbruk och fysiska, psykiska och sociala problem i anslutning till det, samt att förbättra missbrukarnas ställning och funktionsförmåga. Personalen består av både socialvårds- och hälsovårdspersonal. A-kliniker eller filialer till dem finns på cirka 100 orter. **Ungdomskliniker** specialiserade på unga missbrukare finns i vissa större städer. **Enheter specialiserade på vård av narkotikamissbrukare** finns främst i huvudstadsregionen.

Avgiftning och rehabilitering på institution

Institutionsvård ordnas inom socialvården vid **avgiftningsstationer** och **vissa enheter inom hälso- och sjukvården**. Kortvarig institutionsvård dygnet runt pågår vanligen i högst 1-2 veckor. Syftet med **avgiftning** är att avbryta rusmedelsbruket och att minska och behandla abstinensbesvär och andra problem. **Långvarig rehabilitering på institution** är nödvändig för personer för vilka tjänsterna inom den öppna vården inte är tillräckliga eller ändamålsenliga. Rehabilitering på institution pågår oftast i 1-2 månader. Tjänster avsedda för minderåriga missbrukare ordnas i första hand med stöd av barnskyddslagen. Vissa barnskyddsinstitutioner har utvecklat sin verksamhet så att den även lämpar sig för rehabilitering av missbrukare.

Stöd- och boendetjänster

Vården och rehabiliteringen av missbrukare kompletteras av **olika stöd- och boendetjänster: vårdhem, omsorgshem, servicehus och enskilda stödbostäder samt dagcentraler**. Även frivilliga organisationer för självhjälp har stor betydelse inom missbrukarvården. På cirka 200 orter finns sammanlagt cirka 700 **AA-grupper**. **NA-grupper** för narkotikamissbrukare finns särskilt inom huvudstadsregionen. A-gillen, dvs. föreningar som klienterna vid A-klinikerna grundat, finns på cirka 50 orter.

Underhållsstöd

Underhållsstödet är ett socialt understöd som betalas av kommunens medel. Syftet med det är att **säkerställa barnets underhåll** när ett barn under 18 år som är bosatt i Finland inte får tillräckligt stort underhåll från båda föräldrarna. Ett barn har rätt till underhållsstöd om den förälder som bor på annat håll **inte betalar** det underhållsbidrag som han eller hon eller hon genom avtal eller dom av domstol ålagts betala. Om under

hållsstöd beviljats på grund av obetalda underhållsbidrag skall kommunen kräva in de förfallna underhållsbidragen av den underhållsskyldige.

Utkomststöd

Utkomststöd – när?

Utkomststödet är en del av socialvården och utgör ett ekonomiskt stöd som beviljas i sista hand och som avser att trygga en persons eller familjs utkomst och att främja personens eller familjens möjligheter att klara sig på egen hand. En person har rätt till utkomststöd då han eller hon eller hon inte får en tillräcklig utkomst genom förvärvsinkomster, företagsverksamhet, andra förmåner, andra inkomster eller egna medel. Om utkomststödet innehåll och belopp samt om grunderna för beviljande bestäms med särskild lag och förordning. Kommunen kan utgående från de grunder som kommunen fastställt även bevilja **förebyggande utkomststöd**. Syftet med det förebyggande utkomststödet är att främja en persons och familjs sociala trygghet och funktionsförmåga.

Förebyggande utkomststöd

Grunddel och tilläggsdel

Utkomststödet belopp fastställs utgående från skillnaden mellan de utgifter som berättigar till stöd och personens eller familjens disponibla inkomster och tillgångar. Om familjens inkomster och tillgångar är mindre än de utgifter som berättigar till utkomststöd, betalas skillnaden som utkomststöd. Utkomststödet består av en **grunddel** och **andra utgifter** som beaktas i behövlig utsträckning (**tilläggsdel**). Till de utgifter som täcks med grunddelen hör utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, TV-licens, användning av telefon, hobby- och rekreativ verksamhet. Dessutom ingår i grunddelen sju procent av det nödvändiga beloppet av boendeutgifterna.

Primärvård

Befolkningens primärvård sköts vid kommunernas **hälsovårdscentraler**. Enligt **folkhälsolagen** är det **hälsovårdscentralens uppgift** att

- tillhandahålla hälsorådgivning och upplysningsarbete om folkhälsan, t.ex. rådgivning om förebyggande av havandeskap
- anordna allmänna hälsoundersökningar och screening för invånarna
- anordna rådgivningsverksamhet, t.ex. rådgivningsbyråer för mödra- och barnavård
- anordna skol- och studenthälsovård samt företagshälsovård
- anordna tandvård
- organisera sjukvård för invånarna i kommunen, samt brådskande öppenvård oberoende av patientens boningsort
- organisera hemsjukvård
- organisera sjukvård och rehabilitering på hälsovårdscentralens vårdavdelning

- organisera sådana mentalvårdstjänster som det är ändamålsenligt att ge på en hälsovårdscentral
- anordna sjuktransport
- producera företagshälsovårdstjänster
- handha andra uppdrag t.ex. med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om missbrukarvård.

Hälsovårdscentralens uppgifter

Hälsovårdscentralens **rådgivningsbyråer för mödravård** har till uppgift att trygga en optimal hälsa för den väntande modern, fostret, det nyfödda barnet och hela familjen. Att följa med och trygga moderns och fostrets fysiska välbefinnande samt att förbereda föräldrarna inför förlossningen har av tradition varit centrala uppgifter för rådgivningsbyråer för mödravård. I dag har främjandet av familjens psykiska och psykosociala välbefinnande fått en mer accentuerad betydelse.

Rådgivningsbyrån för barnavård har till uppgift att följa och stödja barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling samt vid behov hänvisa barnet till undersökningar och vård på annat håll. Rådgivningarna stödjer och handleder också familjen när det gäller uppfostringsfrågor och livshantering.

Kommunerna är skyldiga att inom sitt område ordna **skol- och studenthälsovård** för elever i grundskolan, vid yrkesläroanstalter och i gymnasiet. För hälsovården vid universitet och högskolor svarar Studenternas hälsovårdsstiftelse.

Företagshälsovården har till uppgift att verka för en sund och trygg arbetsmiljö och främja de anställdas arbets- och funktionsförmåga. Arbetsgivaren är skyldig att ordna förebyggande hälsovård för sina anställda. Arbetsgivaren kan också ordna sjukvårds- och andra hälsotjänster.

Medicinsk rehabilitering vid hälsovårdscentraler och sjukhus

Medicinsk rehabilitering

Hälsovårdscentralerna och sjukhusen ordnar medicinsk rehabilitering. Däri ingår rehabiliteringsrådgivning, undersökningar som utreder rehabiliteringsbehovet, behandlingar och rehabiliteringsperioder som förbättrar arbets- och funktionsförmågan, hjälpmedelsservice samt anpassnings- och rehabiliteringshandledning.

Ordnandet av rehabilitering förutsätter samarbete mellan hälsovården och bl.a. socialbyrån, arbetskraftsbyrån, skolorna, Folkpensionsanstalten och försäkringsbolagen.

Specialiserad sjukvård vid sjukhusen

Kommunerna svarar för anordnandet av specialsjukvård för sina invånare. Med tanke på specialsjukvården är landet indelat i tjugo sjukvårdsdistrikt. Dessutom utgör Åland ett särskilt sjukvårdsdistrikt. I varje

distrikt finns ett centralsjukhus. Fem av dessa är universitetscentralsjukhus som ger sjukvård på specialnivå. Alla kommuner måste höra till ett sjukvårdsdistrikt. Sjukvårdsdistriktet ordnar och producerar specialsjukvårdsservice för befolkningen i sitt område.

För att en person skall få specialiserad sjukvård krävs läkarremiss, om det inte är fråga om akut vård.

Mentalvårdstjänster

Den nuvarande lagstiftningen, mentalvårdslagen från år 1990 definierar mentalvårdsarbetet mycket vidsträckt; där ingår ett brett främjande av den mentala hälsan samt förebyggande, vård och rehabilitering av mentala störningar. **Mentalvårdstjänsterna** ordnas som en del av **folkhälsoarbetet och som en del av socialvården**.

Behov av utökad öppen vård

Den psykiatriska specialsjukvården har genomgått en kraftig omstrukturering på 1980- och 1990-talet. Till följd av detta har antalet institutionsplatser minskat avsevärt och tjänsterna inom den öppna vården har fått större betydelse. Man har inte kunnat anslå tillräckliga resurser för tjänsterna inom den öppna vården. Det finns utvecklingsbehov både när det gäller tjänsternas kvantitet och verksamhetsformerna för att man skall kunna svara på den ökade efterfrågan på och användningen av tjänster inom den öppna vården.

Serviceproduktionen har förändrats så att många kommuner ordnar **boendeservice och andra tjänster inom den öppna vården** som egen eller köpt verksamhet, medan dessa tidigare hörde till specialsjukvården. Praxis för hur tjänsterna ordnas och tillgången till olika tjänster varierar betydligt i olika kommuner och sjukvårdsdistrikt. **Information** om de tillbudsstående tjänsterna fås från den **lokala hälsovårdscentralen**.

Mentalvårdstjänster och olika verksamheter som stödjer den mentala hälsan tillhandahålls dessutom av **föreningar, stiftelser, församlingar, projekt och privata serviceproducenter**. Förberedande och rehabiliterande utbildning för rehabiliteringsklienter inom mentalvården utvecklas och tillhandahålls i viss utsträckning vid en del läroanstalter.

4.3. Rehabiliteringstjänster

Lagstadgat rehabiliteringssamarbete

Klientser- vicesamar- bete

Lagen om rehabiliteringssamarbete trädde i kraft 1.10.1991. Behovet av sådant klientservicesamarbete som avses i lagen grundar sig på att många av de offentliga servicesystemens klienter samtidigt har problem som gäller hälsan, att klara sig socialt, sysselsättning och rehabilitering och som inte kan lösas inom ramen för ett enda servicesystem. Den centrala principen för klientservicesamarbetet är fortfarande att rehabiliteringssamarbete i första hand skall ske som en del av varje myndighets ordinarie verksamhet. Med tanke på samarbetet har lagstadgade lokala, regionala och riksomfattande organ för rehabiliteringssamarbete inrättats.

Enligt lagen skall social- och hälsovårdsmyndigheterna samt arbetskrafts- och undervisningsmyndigheterna samt Folkpensionsanstalten samarbeta på det lokala och regionala planet samt på riksplanet vid koordineringen av rehabiliteringsåtgärder i situationer där det annars är svårt att tillgodose en rehabiliteringsklients servicebehov.

Rehabiliteringssamarbetet innebär:

- avtal mellan myndigheter och servicesystem om principerna och tillvägagångssätten
- bedömning av rehabiliteringsklienternas behov
- planering av servicen och utbyte av information som hänför sig till detta
- framtagande av lösningar som motsvarar rehabiliteringsklienternas behov (rehabiliteringsplaner) och
- utlåtanden om rehabiliteringsklienten när detta behövs.

Samar- bets- grupp

Enligt lagen skall kommunen se till att en rehabiliteringssamarbetsgrupp är verksam inom den. Samarbetsgruppens uppgift är att:

- planera, främja och följa myndigheternas, inrättningarnas och samfundens samarbete på det lokala planet
- behandla principiellt viktiga frågor som gäller klientservicen inom rehabiliteringen och
- ge utlåtanden i enskilda ärenden som gäller klientservicen inom rehabiliteringen (om samma ärende inte är anhängigt på grund av ändringssökande).

Klientens samtycke

Klientens samtycke bör alltid inhämtas innan klientens ärende behandlas i nämnda arbetsgrupp, detsamma gäller när ett utlåtande om klienten ges.

Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster

Yrkesinriktad rehabilitering

Enligt lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten skall folkpensionsanstalten för en handikappad ordna yrkesutbildning eller yrkesträning som behövs för att bevara eller förbättra hans eller hennes arbetsförmåga. En förutsättning är dock att yrkesutbildning eller yrkesträning inte har ordnats enligt lagen om arbetskraftsservice, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, arbetspensionslagarna eller enligt stadgandena om specialundervisning. Rehabiliteringen innefattar **utredningar av rehabiliteringsbehovet**, rehabiliteringsundersökningar, arbets- och utbildningsprövning, grundutbildning, egentlig yrkesutbildning samt högskole- och universitetsstudier. Folkpensionsanstalten **stödjer** också **närings- eller yrkesutövning** genom att bevilja understöd t.ex. för att starta ett eget företag eller för anskaffning av arbetsredskap och maskiner. Folkpensionsanstalten skall också som yrkesinriktad rehabilitering ordna sådana **dyra och krävande hjälpmedel som en gravt handikappad behöver för sitt arbete eller sina studier.**

Tidigt konstaterande av rehabiliteringsbehovet

Folkpensionsanstalten är skyldig att vid behov utreda den försäkrades rehabiliteringsbehov, dock senast då den försäkrade haft dagpenning enligt sjukförsäkringslagen i över 60 dagar. Syftet med denna Folkpensionsanstaltens skyldighet är att bidra till att rehabiliteringsbehovet konstateras i ett tidigt skede.

I samråd med arbetsplatsen och företagshälsovården genomför Folkpensionsanstalten **verksamhet för bevarande av arbetsförmågan** (så kallad tyky-verksamhet) samt som prövningsbaserad verksamhet även annan yrkesinriktad rehabilitering än den som nämnts ovan.

Nytt om rehabiliteringspenning för 16-18-åringar

Ändringarna i **lagen om rehabiliteringspenning** och folkpensionslagen som är avsedda att främja yrkesinriktad rehabilitering och utbildning av unga 16-18-åriga handikappade personer trädde i kraft 1.8.1999. Reformen gäller unga personer vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter väsentligt försvagats på grund av sjukdom eller handikapp och som därför är i behov av fördjupad handledning och rehabilitering. En ung person som annars kanske skulle börja få invalidpension efter att ha fyllt 16 år får i stället för pension **rehabiliteringspenning som grundar sig på en personlig rehabiliteringsplan**. Planen utarbetas tillsammans med den unga och hans eller hennes vårdnadshavare i samråd mellan den ungas hemkommun och vid behov andra sakkunniga myndigheter.

Samarbete med Försäkringsbranschens Rehabilitering r.f.

Försäkringsbranschens Rehabilitering r.f. (VKK) verkar i Helsingfors som berednings- och sakkunnigorgan främst i rehabiliteringsfrågor som gäller olycksfalls- och trafikförsäkringar. VKK:s rehabiliteringsplanerare har hand om **beredningen av anhängiga rehabiliteringsärenden, personlig rehabiliteringsrådgivning och rehabiliteringsprocesser** i samråd med klienter och försäkringsbolag. I denna verksamhet kan rehabili-

teringsplanerarna också behöva arbetsförvaltningens sakkunskap och tjänster. Rehabiliteringsplanerare finns i varje län.

Förutsättning för rehabilitering

VKK:s klienter utgörs i första hand av personer vars funktionsnedsättning och rehabiliteringsbehov förorsakas av **arbetsolycksfall, yrkessjukdomar och trafikskador**. När det gäller olycksfallsförsäkringar och trafikförsäkringar ansvarar dessa försäkringssystem alltid primärt för förmånstagarens rehabiliteringsförmåner och förmånerna grundar sig på klientens lagstadgade rätt till rehabilitering som en del av ersättningen för förlusten. Rehabiliteringsbesluten kan överklagas.

Om det är fråga om ett arbetsolycksfall, en yrkessjukdom eller en trafikskada skall olycksfalls- och trafikförsäkringens ansvar för ersättningen för den försäkrades yrkesinriktade rehabilitering alltid utredas. Rehabiliteringsbehovet skall stå i ett orsakssammanhang till den skada eller den yrkessjukdom som ersätts. Följande förmåner kan bli aktuella: rehabiliteringsundersökningar, arbets- och utbildningsprövning, arbetsträning, allmänbildande grundutbildning som är nödvändig för yrkesutbildning, yrkesutbildning, hjälpmedel som rehabiliteringsklienten behöver för att klara sina arbetsuppgifter, anordningar och konstruktioner, understöd för näringsutövning, understöd eller lån för anskaffning av fortskaffningsmedel för den som är gravt handikappad, extra resekostnader som förorsakas av skadan, andra härmed jämförbara kostnader. Ovannämnda rehabiliteringsfrågor kan föras antingen till ifrågavarande försäkrings- eller pensionsinrättning eller till Försäkringsbranschens rehabilitering r.f., antingen av den försäkrade själv eller av det servicesystem som handhar hans eller hennes ärende, bland annat Arbetskraftsbyrån

Rehabiliteringssamarbete med arbetspensionsinrättningarna

Arbetspensionsinrättningarnas rehabilitering är enligt lagstiftningen om den **prövningsbaserad yrkesinriktad rehabilitering**. Medicinsk rehabilitering ges enbart i anslutning till den yrkesinriktade rehabiliteringen. Arbetspensionssystemet handhar huvudsakligen yrkesinriktad rehabilitering av arbetstagare som redan är etablerade i arbetslivet och av företagare. Att en arbetstagare är etablerad i arbetslivet innebär att han eller hon tjänat in arbetspensionsskydd i skäligen utsträckning (minst fem år) och att det har gått högst cirka tre år (rätt till återstående tid) sedan anställningsförhållandet/löneutbetalningen upphörde. Vid prövningen av huruvida yrkesinriktad rehabilitering skall beviljas fäster arbetspensionsinrättningen uppmärksamhet vid bland annat följande:

- förorsakar skadan eller sjukdomen ett betydande och reellt hot om arbetsoförmåga under de fem följande åren och
- kan yrkesinriktad rehabilitering sannolikt avvärja hotet om arbetsoförmåga och
- har rehabiliteringen en inbesparande effekt på den i övrigt sannolika pensionsutgiften.

Det är vanligt att rehabiliteringsklienter kontaktar Folkpensionsanstaltens byrå under sjukskrivningstiden. Folkpensionsanstalten hänvisar då eventuella arbetspensionsrehabiliteringsklienter till vederbörande arbetspensionsinrättning. Initiativet till rehabilitering som ordnas av en arbetspensionsinrättning kan tas av arbetstagaren eller pensionstagaren själv, förmanen, företagshälsovården, personalförvaltningen, Folkpensionsanstalten, Arbetskraftsbyrån (klientens samtycke), undersöknings- eller vårdinrättningen eller ifrågavarande pensionsinrättning i samband med behandlingen av ansökan om arbetspension. Att en utredning av rehabiliteringsbehovet gjorts av Folkpensionsanstalten eller Arbetskraftsbyrån utgör inget hinder för att rehabiliteringsärendena överförs till arbetspensionsinrättningen.

5. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

5.1. Organisation och genomförande

Kommunen skall ordna

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas av kommunen. Kommunen kan ordna arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte själv, genom att ingå ett skriftligt avtal om detta med en annan kommun eller samkommun eller en registrerad förening, registrerad stiftelse, ett statligt ämbetsverk eller ett registrerat religiöst samfund. Kommunen skall informera Arbetskraftsbyrån om att den ingått ett avtal om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. När en kommun köper ordnandet av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utifrån tillämpas samma regler som i dag när kommunen köper social- och hälsovårdstjänster.

Hela kommunens uppgift

Kommunens skyldighet att ordna verksamheten kan praktiskt genomföras på olika sätt i olika kommuner. Även om utarbetandet av en aktiveringsplan i allmänhet skulle höra till kommunens socialväsendes uppgifter och även om kostnaderna för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ersätts med statsandel för social- och hälsovården, är det befogat att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i olika enheter i kommunen.

Enligt 17 § socialvårdslagen är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte en form av socialservice. Enligt 6 § lagen om klientens ställning och rättigheter skall ordnande av socialvård och socialservice grunda sig på ett myndighetsbeslut. Enligt 7 § i nämnda klientlag skall när socialvård lämnas en service-, vård-, rehabiliterings- eller någon annan motsvarande plan utarbetas, om det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning eller om det inte i övrigt är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. När ett beslut fattas om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall således en aktiveringsplan bifogas.

Kommunen är inte skyldig att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i situationer där klienten enligt lagen har en giltig orsak att vägra delta i verksamheten eller avbryta den. Därför är det till exempel inte ändamålsenligt att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte om klienten arbetar minst 8 timmar i veckan.

Kommunens ansvar

Oberoende av hur arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ordnas ansvarar kommunen för att verksamheten ordnas enligt denna lag och på det sätt som bestäms i aktiveringsplanen. Kommunen tillställer den lokala arbeidskraftsbyrån uppgifter om alla klienter som inlett arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Anmälan görs oberoende av om klientens utkomst grundar sig på utkomststöd på grund av arbetslöshet eller arbetsmarknadsstöd under den tid då arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår. Arbetskraftsbyrån skall få specificerade uppgifter om inledandet av verksamheten för att kunna ge arbetskraftspolitiska utlåtanden och för att betala ut statlig ersättning. På detta sätt säkerställer man en individuell service som motsvarar klientens behov och en utkomst medan arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår, och dessutom har man kontroll över hur många som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Kommunen och arbeidskraftsbyrån kan avtala på det lokala planet om ett ändamålsenligt anmälningsförfarande (bland bilagorna finns ett exempel på en kommuns anmälan). Kommunen skall också meddela arbeidskraftsbyrån om klienten inte deltar i den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som avtalats i aktiveringsplanen.

Pendlingsregion

Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte skall ordnas inom klientens pendlingsregion, som definieras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Med klientens samtycke kan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte även ordnas utanför pendlingsregionen.

Om handledning av arbetsverksamheten

De praktiska arrangemangen i samband med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan skötas av handledare för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Dessa kan tjänstgöra i kommunen eller i föreningar eller stiftelser eller religiösa samfund. Utbildningen av handledare för arbetsverksamhet är rätt långt beroende av vilken arbetsbeskrivningen är för denna handledare, något som bestäms särskilt i varje kommun. Vid utbildningen av handledare för arbetsverksamhet bör särskild uppmärksamhet fästas vid rehabilitering av klienter med multipla problem och utslagningshotade klienter samt vid principerna för hur klienterna skall motiveras för verksamheten.

5.2. Innehåll

Meningsfull och tillräckligt krävande	Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte skall anpassas till klientens arbets- och funktionsförmåga samt kunnande så att den är meningsfull och tillräckligt krävande med tanke på ett inträde på arbetsmarknaden. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte får inte allvarligt kränka klientens religiösa övertygelse eller etiska övertygelse.
Målet för verksamhetens innehåll	Detaljplaneringen av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte faller i praktiken på det lokala planet, dvs. socialväsendet, Arbetskraftsbyrån och klienten själv. I det här praktiska arbetet kan man använda sig av sakkunskapen hos handledarna för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte. Detta gör att verksamhetens innehåll kan skraddarsys för enskilda klienter och på ett målinriktat sätt så att lagens syfte uppnås.
Enligt funktionsförmågan	Innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte bör i varje händelse anpassas efter klientens funktionsförmåga så att verksamheten förbättrar klientens livshantering och skapar förutsättningar för klienten att i framtiden få arbete på den öppna arbetsmarknaden eller delta i arbetsförvaltningsåtgärder (t.ex. sammansatt stöd).
	Det har inte varit ändamålsenligt att i lagen definiera alla verksamhetsformer som kan genomföras på det lokala planet. (I bilagorna till denna handbok presenteras några exempel på vad som kan ingå i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte).
	Bra exempel på assisterande arbetsuppgifter som kan erbjudas för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är uppgifter i samband med måltider, utevistelse och hobbyverksamhet på sjukhus, daghem och inrättningar för äldreomsorg; uppgifter inom hemservicen i samband med storstädning i hemserviceklienternas hem; uppgifter inom fastighetsskötsel i samband med istandsättning av och förbättrande av trivseln i kommunala ämbetsverk och byggnader, gårdsmiljöer, parker och skogar; samt uppgifter i samband med separat insamling av bioavfall och kompostering. Särskilt när det gäller unga personer erbjuder ungdomsverkstäderna en möjlighet att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.
Många tänkbara verksamhetsalternativ	Det viktigaste är att innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte anpassas efter klientens arbets- och funktionsförmåga så att verksamheten är meningsfull och tillräckligt krävande för personen i fråga. I praktiken varierar funktionsförmågan avsevärt hos personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. För en del påminner arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte mycket om normalt arbete; för andra kan arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte gå ut på att vänja sig vid en regelbunden dagsrytm och ledd verksamhet.

Inga försämringar för andra

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får inte ersätta arbete som utförs i tjänsteförhållande eller anställningsförhållande. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får inte föranleda att anställda hos kommunen eller hos någon annan instans som står för genomförandet av verksamheten sägs upp eller permitteras eller att deras arbetsförhållanden eller förmåner försämrats.

Samma förbud gäller också situationer där arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte genomförs på annat håll än i kommunen, till exempel i en stiftelse.

Innehåll och ansvar för handledningen

Det rehabiliterande innehållet i arbetsverksamheten skall planeras så att det så väl som möjligt motsvarar klientens arbets- och funktionsförmåga. I aktiveringsplanen kan arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte planeras som en flerstegsprocess där kravnivån efter hand höjs. Ansvaret för handledningen bör övervägas noga och stödet bör vara tillräckligt. Om arbetslösheten har varit långvarig eller om klienten inte har någon arbetslivserfarenhet över huvud taget, kan man nödgas överväga att i samband med arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ordna kurser eller korta utbildningsperioder, där klienten får kunskaper och färdigheter som introducerar honom eller henne i arbetslivet.

5.3. Verksamhetens längd

5.3.1. Allmänt

De begränsningar som gäller arbetsverksamhetens längd per dag, vecka och år har i lagen fastställts så flexibelt som möjligt, så att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte kan skraddarsys både för en klient som har stora svårigheter att klara av sina dagliga göromål och för en klient som trots en tidigare långvarig arbetsbakgrund riskerar att slås ut på grund av arbetslöshet.

5.3.2. Periodens längd

3-24 mån

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall ordnas i perioder på minst tre månader och högst 24 månader. Perioder som är kortare än tre månader är inte ändamålsenliga, eftersom de klienter som omfattas av verksamheten i allmänhet behöver en hel del utomstående stöd för att förbättra sina jobbsökarfärdigheter. Aktiveringsplanen skall innehålla uppgift om hur lång perioden av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är.

När periodens längd bestäms bör man beakta klientens utbildning, arbetsbakgrund samt möjligheter att få arbete eller delta i sysselsättningsfrämjande åtgärder i framtiden.

5.3.3. Verksamhet per dag och vecka

Minst 4 timmar

Den stadgade minimitiden för den dagliga verksamheten är 4 timmar. För att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte skall uppfylla de innehållsmässiga mål som definieras i lagen, är det inte tillräckligt att ordna verksamheten i kortare dagspass än 4 timmar. På verksamheten tillämpas arbetstidslagens allmänna regel för regelbunden arbetstid, enligt vilken arbetsverksamhet kan ordnas i högst åtta timmar om dagen. Den tid som klienten behöver för att förflytta sig mellan hemmet och platsen där arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utförs räknas inte med i dagspassets längd.

1-5 dagar per vecka

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall ordnas minst en och högst fem dagar per vecka. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får ske i högst 40 timmar per vecka. Hur lång tid per dag och vecka arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår kan variera under perioden av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Uppehåll i arbetsverksamheten

En klient kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte högst 230 dagar under 12 månader. Syftet är inte att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte så att klienten till exempel under hela maximiperioden på 24 månader deltar i verksamhet fem dagar i veckan. Eftersom sammanhängande uppehåll i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte kan stå i konflikt med målen för rehabiliteringen, är det maximala antalet dagar av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 230 dagar under 12 månader. Härigenom säkerställer man att den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har möjlighet till uppehåll under den avtalade arbetsverksamhetsperioden.

Förändringar i verksamhetstiden

Tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan graderas i aktiveringsplanen så att verksamheten i början består av färre arbetsverksamhetsdagar och fler övriga tjänster som behövs. När klientens färdigheter förbättras kan antalet arbetsverksamhetsdagar utökas. Förändringar i verksamhetstiden skall avtalas med klienten och antecknas i aktiveringsplanen. Kommunen skall informera Arbetskraftsbyrån om eventuella förändringar i tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i samband med ansökan om statlig ersättning.

5.4. Skydd i arbete och företagshälsovård

Lagen om skydd i arbete tillämpas

Eftersom arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande, skall det finnas särskilda regler om vilka säkerhetsbestämmelser som gäller verksamheten. Därför bestäms det särskilt i lagen att **lagen om skydd i arbete tillämpas** på arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Om arbetsverksamheten ordnas som en köpt tjänst t.ex. i en stiftelse, ansvarar stiftelsen för att bestämmelserna efterföljs. Kommunen är ansvarig för att ifrågasvarande stiftelse följer gällande

lagar och föreskrifter på lägre nivå vid ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Ingen företagshälsovård

När klienterna deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte omfattas de av den kommunala hälso- och sjukvården. **Lagen om företagshälsovård tillämpas inte** på dem. Kommunerna har möjlighet att rikta särskilda hälso- och sjukvårdstjänster till klienter som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Kommunen bestämmer dock helt själv om ordnandet av dylika tjänster.

5.5. Olycksfallsförsäkring och ansvar för skador som åsamkats utomstående

Försäkringsskydd vid olycksfall

För dem som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall kommunen med tanke på olycksfall i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordna sådant **försäkringsskydd** som avses i lagen om olycksfallsförsäkring till den del personen i fråga inte har rätt till ersättning på andra grunder enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Som årsarbetsförtjänst för försäkring används i detta fall minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring.

Förutom olycksfall som inträffat i den egentliga arbetsverksamheten ersätter försäkringen också olycksfall som inträffat under resor i samband med arbetsverksamheten. Också de förmåner som beviljas med stöd av försäkringen motsvarar förmånerna i den lagstadgade arbetsolycksfallsförsäkringen. Med stöd av försäkringen skulle klienten således ha rätt att få bland annat dagpenning och olycksfallspension som ersättning för inkomstförlust samt kostnaderna för nödvändig vård ersatta i sin helhet. Vid olycksfall skulle försäkringen också ersätta rehabilitering som behövs till följd av olycksfall samt menersättning som betalas för bestående men.

Skadeståndsansvar

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innehåller inga bestämmelser om vem som ansvarar för skada som åsamkas tredje part av en klient som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Enligt skadeståndslagen ansvarar arbetsgivaren för skada som personer som står i anställnings- eller tjänsteförhållande till arbetsgivaren eventuellt åsamkar tredje part.

Om verksamhet som inte sker i anställningsförhållande sägs följande i 3 kap. 1 § 3 mom. skadeståndslagen:

"Om någon, som på grund av ett förordnande av myndighet, ett förtroendeuppdrag eller en begäran av annan utför ett visst uppdrag som är fastställt genom lag, eller under omständigheter som kan jämföras med ett arbetsförhållande utför ett visst uppdrag utan att vara självständig företagare,

genom fel eller försummelse vållar skada då han fullgör uppdraget, är den för vars räkning uppdraget utförs skyldig att ersätta skadan. Vållar en elev vid en läroinrättning genom fel eller försummelse skada i arbete som hänför sig till undervisningen, eller någon som är intagen i en vårdinrättning på motsvarande sätt skada i arbete som hänför sig till vården, är den för vars räkning arbetet utförs skyldig att ersätta skadan." (Markeringen gjord av handbokens författare)

Till följd av den ovannämnda bestämmelsen i skadeståndslagen är det skäl för de instanser som ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte att bereda sig på skadeståndsansvar, om en klient som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte åsamkar tredje part skada. Med tanke på detta ansvar borde särskilt föreningar, stiftelser och religiösa samfund överväga att teckna en ansvarsförsäkring.

Med stöd av den s.k. regressrätten kan den som primärt betalar skadan kräva den som förorsakat skadan på de ersättningar som betalats, om den som förorsakat skadan gjort det avsiktligt eller genom grovt förvållande.

5.6. Uppföljning

När perioden av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte avslutats skall de som utarbetat aktiveringsplanen träffas för att utvärdera verksamhetens effekter på klientens sysselsättningsmöjligheter samt för att besluta om en fortsättning. Om arbetsverksamhetsperioden definieras som mycket lång i planen, bör man bedöma om det behövs flera utvärderingstidpunkter då man överväger möjligheterna att erbjuda klienten ett arbete, arbetsförvaltningens primära tjänster eller sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Revidering av planen

För en revidering och precisering av aktiveringsplanen gäller samma bestämmelser som för den tidigare utarbetade aktiveringsplanen. När en aktiveringsplan revideras kan klienten erbjudas ett arbete eller arbetsförvaltningens sysselsättningsfrämjande åtgärder. Lagen har inte ställt någon övre gräns för hur ofta en aktiveringsplan som innefattar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan revideras.

5.7. Anmälan till huvudförtroendemannen

Innan en klient inleder arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt aktiveringsplanen skall kommunen underrätta den huvudförtroendemannen om saken som företräder de anställda som skall arbeta med den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Syftet med anmälningsförfarandet är att ge organisationens representant möjlighet att följa med hur

verksamheten genomförs och säkerställa att det ur organisationens synvinkel inte föreligger något hinder för ifrågavarande arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

**Anmälan
innehåll**

En kopia av aktiveringsplanen får inte tillställas huvudförtroendemannen, eftersom det i planen kan ingå ömtåliga och sekretessbelagda uppgifter som gäller social- och hälsovårdens tjänster. Kommunen skall meddela huvudförtroendemannen namnet på den klient som inleder arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, verksamhetens innehåll i enlighet med vad som antecknats i aktiveringsplanen och platsen där verksamheten ordnas samt begynnelsepunkten och periodens längd. Dessa uppgifter skall kommunen ge utan hinder av sekretessbestämmelserna, eftersom huvudförtroendemannen behöver dem för att kunna följa med hur arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte genomförs.

**Till vilken
huvud-
förtroen-
deman**

Om det uppstår oklarhet om vilken huvudförtroendeman som skall underlättas om att verksamheten inleds, skall anmälan göras till den huvudförtroendeman som företräder största delen av de klienter som arbetar på den plats där verksamheten ordnas.

5.8. Avtal om köp

Då arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte genomförs av någon annan instans än rehabiliteringsklientens hemkommun, skall ett skriftligt avtal ingås mellan hemkommunen och den instans som genomför verksamheten (t.ex. en förening eller stiftelse). Enligt lagen skall kommunen underlättas arbetskraftsbyrån om verksamheten ordnas på dylikt sätt. Att tillställa arbetskraftsbyrån en kopia av det ingångna avtalet motsvarar denna anmälan.

Innan avtalet ingås är kommunen tvungen att följa förfarandet i lagen om offentlig upphandling. Vid ordnandet, anbuds förfarandet och avtalsmodellen kan man i tillämpliga delar använda sig av anvisningarna i Kommunförbundets cirkulär 14/80/00 om anbuds förfarande och mall för upphandlingsavtal vid upphandling av boendetjänster (<http://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/yleiskirje/yk1420000.htm>)

Vid ett avtal om köp av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är rehabiliteringsklientens hemkommun = köpare och föreningen, stiftelsen e.d. = serviceproducent eller säljare. När det gäller innehållet i och villkoren för ett köpeavtal som gäller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är det skäl att särskilt poängtera att det är säljarens skyldighet att sköta om detaljerna i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte så att de allmänna bestämmelser, anvisningar och förfaringsätt som stadgats härom följs vid verksamheten. Avtalet borde åtminstone uppta följande villkor och konstateranden:

- säljaren ser till att verksamheten inte ersätter arbete som utförs i anställningsförhållande hos säljaren och inte får föranleda att anställda hos säljaren sägs upp eller permitteras eller att deras arbetsförhållanden eller förmåner försämras
- säljaren ser till att vederbörande huvudförtroendeman underrättas innan verksamheten inleds
- säljaren ser till att arbetarskyddet och arbetarskyddsbestämmelserna följs
- ett konstaterande av vilken part som ser till att en olycksfallsförsäkring tecknas och hur.

6. Utkomstskydd för personer som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Utkomstskyddet för en person som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas ur det system som han eller hon omfattats av vid den tid som omedelbart föregick inledandet av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

6.1. Utkomststöd

Utkomststöd och sysselsättningspenning

Till en person som har utkomststöd som sin huvudsakliga inkomst och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas utöver utkomststödet i dess nuvarande form dessutom sysselsättningspenning för de dagar då klienten deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Sysselsättningspenningen är en ny del av utkomststödet som inte omfattas av inkomst- eller behovsprövning. Sysselsättningspenningen är 30 mk/dygn och den är skattefri. Beslutet om betalande av sysselsättningspenning fattas av kommunens socialväsende som ett normalt utkomststödsbeslut.

6.2. Arbetsmarknadsstöd

För en klient som får arbetsmarknadsstöd liksom även för en annan klient som har rätt till det tryggas utkomsten med arbetsmarknadsstöd under den tid som arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår.

En klient som på grund av upprepad vägran att ta emot ett arbete eller motsvarande förfarande har mist rätten till arbetsmarknadsstöd förrän han eller hon har varit i arbete i tre månader, har inte rätt till arbetsmarknadsstöd. En person under 25 år som underlåtit att söka sig till yrkesutbildning har inte heller rätt till arbetsmarknadsstöd. Deras rätt till för

månerna bestäms enligt lagstiftningen om arbetsmarknadsstöd även för den tid då arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte pågår.

**Ingen
behovs-
prövning
för arbets-
mark-
nadsstöd**

Arbetsmarknadsstöd betalas enligt samma principer som enligt lagen om arbetsmarknadsstöd gäller för arbetsmarknadsstöd som betalas till personer som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, arbetspraktik samt yrkesväglednings- och rehabiliteringsåtgärder. För den tid då arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte pågår tillämpas inte behovsprövning enligt lagen om arbetsmarknadsstöd. Likaså betalas arbetsmarknadsstöd för den tid då arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte pågår oberoende av självrisktids och väntetid. Vid tillämpningen av bestämmelsen betraktas hela perioden av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte så som den definierats i aktiveringsplanen som en tid av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, och inte bara det faktiska antalet dagar då klienten deltagit i verksamheten.

**Ersättning
för uppe-
hälle**

En person som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har rätt till 30 mark i ersättning för uppehälle för varje dag som personen faktiskt deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Ersättning för uppehälle betalas också till en klient som får **sänkt** eller **anpassat** arbetsmarknadsstöd. Ersättning för uppehälle betalas inte om klientens arbetsinkomst eller sociala förmån är så stor att inget arbetsmarknadsstöd betalas. Arbetsmarknadsstöd som anpassats på grund av arbetsinkomster kan betalas bland annat i en situation där den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har tagit emot ett arbete och där arbetsmängden inte har bedömts vara sådan att den leder till att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte avbryts. En person har inte rätt till arbetsmarknadsstödet ersättning för uppehälle, om utkomsten medan arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår tryggas med utkomststöd eller arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

**Arbets-
mark-
nadsstöd
och andra
inkomster**

**Arbets-
kraftspoli-
tiskt utlå-
tande**

Arbetskraftsbyrån ger Folkpensionsanstalten ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande om uppfyllandet av villkoren för arbetsmarknadsstöd. Arbetskraftsbyrån ger Folkpensionsanstalten ett bindande utlåtande när kommunen underrättar arbetskraftsbyrån om att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inleds. Det arbetskraftspolitiska utlåtandet ges för hela den tid under vilken den arbetslösa arbetssökande deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt aktiveringsplanen. I utlåtandet till Folkpensionsanstalten antecknas som grund för betalning av ersättning för uppehälle det antal dagar och den tidsperiod då den arbetssökande faktiskt deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

**Anmälan
om arbets-
löshetstid**

För att få arbetsmarknadsstöd och ersättning för uppehälle för den tid då arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte pågår skall klienten göra en s.k. anmälan om arbetslöshetstid till Folkpensionsanstalten, där han eller hon utreder och med sin underskrift dag för dag och vecka för vecka bekräftar sitt deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

6.3. Reseersättningar

Resekostnader som utkomststöd

Kommunen betalar reseersättningar för den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Enligt ett tillägg till lagen om arbetsmarknadsstöd som trädde i kraft 1.9.2001 betalar kommunen till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte dessutom i utkomststöd reseersättning, oberoende av om klienten i övrigt får utkomststöd.

Ersättning för användning av eget fordon

Reseersättning som beviljas som utkomststöd är skattefri liksom det övriga arbetsmarknadsstödet. Reseersättningarna betalas enligt lagen om utkomststöd enligt det billigaste färd sättet. Kostnader för användning av eget fordon kan beaktas om det är nödvändigt att använda eget fordon till exempel på grund av att kollektivtrafikförbindelser saknas eller är besvärliga. Vid användning av egen bil kan samma principer följas som vid resor som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen.

6.4. Vägran och avbrytande

6.4.1. Allmänt

Definition

Om en klient under 25 år som omfattas av lagens tillämpningsområde utan skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, mister han eller hon sin rätt till arbetsmarknadsstöd på det sätt som närmare beskrivs i punkt 6.4.3. På samma grunder kan också klientens utkomststöd sänkas (närmare om detta i punkt 6.4.2.).

Som vägran eller avbrytande betraktas också situationer där klienten inte infinner sig en dag då det är meningen att han eller hon skall infinna sig, eller inte utför de uppgifter som avtalats, eller i övrigt förfar på ett sätt som gör att kommunen eller en annan instans som ordnar arbetsverksamhet inte skäligen kan förutsättas ordna sådan verksamhet som beskrivs i aktiveringsplanen. Frånvaro på grund av sjukdom eller motsvarande betraktas inte som avbrytande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Giltigt skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta den har en klient som

Giltiga skäl

- 1) är i annat än tillfälligt arbete som utförs i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande och där den ordinarie arbetstiden överstiger åtta timmar i veckan (vid tillämpningen av bestämmelsen betraktas ett arbete som varar kortare tid än en månad som tillfälligt);
- 2) är företagare i huvudsyssla enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller skall inleda företagsverksamhet som huvudsyssla;

- 3) är studerande på heltid enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller som
- 4) deltar i en arbetskraftspolitisk åtgärd enligt 2 kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

Giltiga skäl

Dessutom har en klient giltigt skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta den, om den verksamhet som erbjuds

- 1) inte lämpar sig för personen i fråga med tanke på hans eller hennes eller hennes hälsotillstånd;
- 2) väsentligt avviker från aktiveringsplanen; eller
- 3) har ordnats så att kommunen eller någon annan instans som står för genomförandet av verksamheten försummar att iaktta bestämmelserna i lagen.

Annat inom en nära framtid

En situation där klienten godkänts eller valts till ett arbete, en utbildning eller en åtgärd som ännu inte börjat av skäl som är oberoende av klienten, jämföras både med avlönat arbete och de andra skäl som nämnts ovan. Härvid förutsätts dock att arbetet, utbildningen eller åtgärden inleds inom en nära framtid.

Trots att en klient har givit sitt samtycke har han eller hon alltid rätt att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utan att förlora rätten till arbetsmarknadsstöd, om verksamheten ordnas utanför klientens pendlingsregion.

Övriga giltiga skäl

Det är inte möjligt att ge en uttömmande förteckning av giltiga skäl i lagstiftningen. Därför kan även andra skäl betraktas som giltiga förutsatt att skälet till sin giltighet kan jämföras med de skäl som uppräknas i lagen. En klient kan vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryta den om han eller hon deltar i någon annan verksamhet än den som nämns i lagen och om det bedöms att verksamheten främjar hans eller hennes arbetsmarknadsfärdigheter bättre än arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte. Likaså kan en situation där klienten visar att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte inte alls främjar hans eller hennes inträde eller återinträde på arbetsmarknaden betraktas som ett giltigt skäl. Skäl som har att göra med personliga omständigheter, till exempel ordnande av dagvård eller svårigheter att ta sig till och från arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, betraktas inte som giltiga skäl som kan jämföras med dem som nämns i lagen.

6.4.2. Utkomststöd

Till följd av vägran kan utkomststödet grunddel för en person under 25 år sänkas med högst 20 procent enligt lagen om utkomststöd. Ett villkor är att sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i öv

rigt kan anses oskäligen. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången.

Upprepad vägran

För en klient under 25 år kan utkomststödets grunddel sänkas med sammanlagt högst 40 procent, om han eller hon **upprepade gånger** utan giltigt skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter den. Ett annat villkor är att sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskäligen. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången.

6.4.3. Arbetsmarknadsstöd

En klient under 25 år som uppfyller villkoren för tillämpning av lagen och som utan giltigt skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, har inte rätt till arbetsmarknadsstöd under två månader från tidpunkten för vägran eller avbrytandet.

Upprepad vägran

Om en klient under 25 år **upprepade gånger vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte** eller avbryter den, har han eller hon inte rätt till arbetsmarknadsstöd förrän han eller hon har varit i arbete eller deltagit i utbildning enligt lagen om arbetsmarknadsstöd i minst tre månader. En förutsättning för att kravet på att klienten skall vara i arbete skall kunna ställas är att klienten inte haft ovan avsett giltigt skäl för sitt förfarande. Analogt med praxis i fråga om tillämpningen av utkomstskydd för arbetslösa kan förfarandet bara i exceptionella fall anses upprepat om det gått längre tid än ett år mellan de tillfällen då klienten vägrat eller förfarit på motsvarande sätt.

Ett ytterligare villkor för att man skall kunna kräva att klienten skall vara i arbete är att man av klientens förfarande, som är avsett att vara upprepat, kan dra slutsatsen att klienten inte vill delta i åtgärder som främjar arbetsmarknadsfärdigheterna enligt denna lag (aktiveringsplan, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte).

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

I situationer då klienten vägrar delta i eller avbryter verksamheten är det arbetskraftskommissionen som ger det bindande arbetskraftspolitiska utlåtandet om den arbetslösa arbetssökandes rätt till arbetsmarknadsstöd.

6.5. Socialförsäkring och arbetsvillkor

Inga socialförsäkringsavgifter

Eftersom arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte sker i ett anställningsförhållande, är kommunen inte skyldig att betala socialförsäkringsavgifter för en klient som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Följaktligen ger den tid en klient deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte heller t.ex. pensionsrätt.

Räknas inte med i arbetsvillkoret

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte beaktas inte heller när man räknar ut arbetsvillkoret för klienten enligt lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet.

7. Statlig ersättning till kommunerna och möjligheter att finansiera ordnandet av verksamheten

7.1 Arbetsministeriets ersättning för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Statlig ersättning

Av sysselsättningsanslagen har kommunen rätt att i statlig ersättning för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte få 60 mark per dag och klient som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Ersättningen betalas i efterskott för de dagar då klienten deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, högst för fem dagar i veckan.

Ansökan om ersättning i efterskott

Den kommun som ansvarar för ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ansöker om statlig ersättning hos Arbetskraftsbyrån med en särskild ansökningsblankett (Blanketterna TM 3.62r och TM 3.62jr kan hämtas på medborgarens nätblankettservice på adressen <http://lomake.vn.fi/julkinen>). Om kommunen har ingått ett avtal om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte med en annan kommun eller har avtalat om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i en förening, en stiftelse, ett religiöst samfund eller ett statligt ämbetsverk skall en kopia av avtalet eller en annan av Arbetskraftsbyrån godkänd utredning över avtalet bifogas till den skriftliga ansökan. Kommunen ansöker också om ersättningen då den avtalat om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte med andra ovannämnda instanser.

TE-centralen betalar till Arbetskraftsbyrån

Statlig ersättning beviljas av den Arbetskraftsbyrå till vars verksamhetsområde kommunen som ansvarar för ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hör. Beslutet om statlig ersättning skall undertecknas. Undertecknandet kan också ske maskinellt, om beslutet produceras med tryckmetod ur arbetsförvaltningens kunddatabas (beslutsmodeller finns som bilaga till handboken). Arbetskrafts- och näringscentralen betalar den statliga ersättningen månatligen i efterskott på grundval av en ansökan om utbetalning som godkänts av Arbetskraftsbyrån. Statlig ersättning för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan också betalas i efterskott för en längre period än en månad, om den kommun som ordnar verksamheten går med på det.

Om den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnats inte uppfyller villkoren i lagen, kan det bestämmas att ersättningen skall upphöra. Den Arbetskraftsbyrå som beviljat ersättningen beslutar om upphörande med utbetalningen. Om det visar sig att statlig ersättning betalats utan grund, skall kommunen betala tillbaka den ogrundade ersättningen till staten. Uppmaningen om återbetalning ges av Arbetskrafts- och Näringscentralen, som också sköter om återkravsåtgärderna.

7.2. Statsandel för social- och hälsovården

Statsandel till kommunerna

De kostnader som åsamkas kommunen vid verkställandet av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är berättigade till statsandel. Grunden för beräkning av statsandelen är kommunens kostnader för utarbetande av aktiveringsplaner och ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, med avdrag för den ersättning som avses ovan i punkt 6.1 och som betalas från arbetsministeriets sysselsättningsanslag. På grundval av detta ökas statsandelen för social- och hälsovården med 21 miljoner mark på årsnivå genom att de kalkylerade kostnaderna för socialvården i fråga om kommunens invånare i åldersgruppen 7-64 år höjs med 22 mark per invånare.

Statsandel för social- och hälsovården erläggs för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte även i de fall där själva verksamheten har genomförts i någon annan organisation i kommunen än social- och hälsovården.

7.3. Övrig finansiering

7.3.1. Projekt som finansieras av Europeiska socialfonden samt projekt som finansieras med Arbetsförvaltningens sysselsättningspolitiska projektstöd

I sysselsättningsfrämjande strukturfondsprojekt enligt Europeiska socialfondens program 1 och 3 försöker man finna nya, innovativa lösningar och handlingsmodeller, med vilka bland annat långtidsarbetslöshet och risk för utslagning kan förebyggas. Arbetsförvaltningens projektfinansiering ur ESF-kvoten är huvudsakligen avsedd för att organisera aktiva arbetskraftspolitiska insatser och servicehelheter och erbjuda dessa åt en klientmålgrupp som definieras särskilt för varje projekt. En del av finansieringen är allokerad till administration av projekten och organisation av åtgärderna. Inom många sysselsättningsprojekt arbetar servicehandledare och -planerare av olika slag med stöd av ESF-medel. Ansvariga verkställande instanser kan vara bland annat kommuner, läroinrättningar, organisationer och företag som deltar i finansieringen av projektet med de andelar som avtalats i målprogrammets åtgärdshelheter.

ESF-projekt som riktar sig till ungdomar som varit arbetslösa en längre tid är oftast verkstadsprojekt, medan sysselsättningsprojekt som riktar sig till vuxna är uppbyggda enligt en så kallad pathway-princip, som innebär en väg till sysselsättning. I verkstads- och pathway-projekt närmar sig klienten utbildning och arbetsmarknaden steg för steg med stöd av de handledningstjänster och aktiva tjänster som erbjuds. För att en person skall komma in på en arbets- eller utbildningsväg efter en utdragen arbetslöshet krävs det ofta en bedömning av personens arbets- och funktionsförmåga samt insatser från social- och hälsovården. Av de långtidsarbetslösa som deltar i verkstads- och pathway-projekt är många klienter både vid Arbetskraftsbyråerna och kommunernas socialväsande, och aktiveringsplanering kan ha inletts eller hålla på att inledas för dessa klienter. En aktiveringsplan som utarbetats tillsammans med klienten kan innefatta både aktiva insatser från arbetsförvaltningens sida och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som kommunen ansvarar för att ordna.

Inte ESF-medel för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som kommunen ansvarar för att ordna finansieras inte med Europeiska socialfondens medel. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan ordnas i samband med ESF-projekt, bara man ser till att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte inte finansieras via socialfonden. Kommunen får medel för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte via kommunernas statsandelar och den statliga ersättning som arbetsförvaltningen betalar till kommunerna. Statlig ersättning har bland annat reserverats för kommunernas avlönande av handledare för arbetsverksamhet samt socialarbetare.

Förhållandet mellan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och ESF-projekt

Vid inriktningen av innehållet i ett nytt ESF-projekt som startas kan man beakta att projektets pathway-struktur på grund av målgruppens behov kan starta via arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnas av kommunen. Man kommer då överens om att kommunen ansvarar för finansieringen av denna fas. När lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte träder i kraft bör man se till att finansieringsstrukturen för redan fungerande ESF-verkstads- och pathway-projekt inte snedvrids och att verksamheten inom projekten inte förvandlas till ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Vid sådana verkstadsprojekt för unga som administreras av kommuner, verkstadsföreningar eller utbildningsorganisationer har man försökt finna fungerande sätt att stödja och sporra ungdomar som inte har hittat en motiverande utbildnings- eller arbetslösning med hjälp av Arbetskraftsbyråernas eller kommunens socialväsandes tjänster. Den arbetspraktik som ordnas i verkstäderna och perioderna med verkstadsskola kan utgöra primära sysselsättningsfrämjande åtgärder som finansieras av arbetsförvaltningen och som vid behov kan föregås av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnas i en verkstad och finansieras av kommunen.

De handledare som arbetar med ESF-verkstads- och pathway-projekt har till uppgift att hjälpa klienter som deltar i projektet att söka sig till arbete

eller utbildning och göra upp individuella planer. Servicehandledarna och -planerarna kan delta i handledningen av klienter som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, bara man inom projekten ser till att den viktigaste delen av handledarnas arbetsinsats hänförs till att erbjuda primära tjänster åt socialfondsprojektets klientmålgrupp och dessutom dokumenterar vilken del av arbetsinsatsen som finansieras med socialfondsmedel och vilken del som finansieras med medel för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

**Inte fler-
dubbel
finan-
siering**

Vid transnationella projekt inom ESF-gemenskapsinitiativ (EQUAL) kan även långtidsarbetslösa klientgrupper, klientgrupper med funktionshinder eller klientgrupper som hotas av utslagning erbjudas tjänster som stödjer deras livshantering, arbets- och funktionsförmåga samt placering i arbete och utbildning. Inom gemenskapsinitiativprojekt kan olika instansers och aktörers service- och åtgärdsutbud sammankopplas och vägas till sysselsättning skräddarsys enligt klienternas behov. Även vid gemenskapsinitiativprojekt gäller det att undvika att samma tjänster och produktionen av dem finansieras ur flera offentliga finansieringskällor.

**Sysselsättnings-
politiskt
projektstöd och
arbets-
verksamhet i re-
habilite-
ringssyfte**

När det gäller projekt som finansieras med arbetsförvaltningens nationella sysselsättningspolitiska projektstöd är anvisningarna för förfarandet i tillämpliga delar likartade som vid ESF-projekt. Det primära syftet med projekt som startas med projektstöd är att ordna nya arbetsmöjligheter för arbetslösa arbetssökande, erbjuda andra sysselsättningsfrämjande åtgärder samt handlednings- och stödtjänster åt personer som varit arbetslösa en längre tid. Projekt som finansieras med projektstöd kan genomföras av kommuner, föreningar, stiftelser och företag. Projektstödet andel av de godtagbara kostnaderna för projektet kan vara högst 50 procent vid projekt som genomförs av en kommun eller en samkommun och högst 75 procent vid övriga projekt. Målet för användningen av projektstöd är bland annat att öka organisationernas möjligheter att sysselsätta personer och att styra sysselsättningen i riktning mot arbete som utförs med samfinansierad stöd. Med projektstöd finansieras också projekt som har till syfte att med hjälp av lokal nätuppbbyggnad och partnerskap ordna aktiveringsåtgärder för arbetslösa.

**Vilken
andel av
arbetsin-
satsen**

Ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som åligger kommunen, finansieras inte heller med sysselsättningspolitiskt projektstöd. När det gäller servicehandledare och -planerare som arbetar inom projekt som finansieras med projektstöd kan en del av deras arbetsinsatser allokteras till handledning av och stöd till klienter som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte när man inom projektet försöker bygga upp servicehelheter och vägar till sysselsättning som skräddarsys för klienternas behov. Det praktiska genomförandet skall ske på ett sådant sätt att man inom projektet tillförlitligt kan dokumentera vilken del av handledarnas arbetsinsats som finansieras med projektstöd och vilken del som finansieras med medel för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som kommunen är skyldig att ordna.

Arbetsplanerare och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Enligt sysselsättningsförordningen är en arbetsplanerare en person som en kommun har anställt med sysselsättningsanslag för att planera och ordna lämpliga arbets- och utbildningsplatser för arbetslösa samt andra sysselsättningsfrämjande åtgärder. Till uppgiftsbeskrivningen för arbetsplanerare som anställts av en kommun kan utöver uppgifter i samband med stödsysselsättning även höras planering och ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt stödande av klienter under den tid de deltar i arbetsverksamhet.

7.3.2. Penningautomatföreningen (PAF)

Penningautomatföreningen stödjer finländska organisationers verksamhet med sina vinstmedel. En del av understöden har riktats till projekt som syftar till att förebygga utslagning. Denna verksamhet överensstämmer till många delar med syftet med lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan, såsom tidigare konstaterats i denna handbok, också ordnas i en förening. Kommunen betalar då en avtalad ersättning till föreningen för ifrågavarande verksamhet.

I framtiden är det också möjligt att en förening som ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte även erhåller understöd från PAF för sin verksamhet. Det är dock inte meningen att en förening skall erhålla dubbelt understöd för samma verksamhet. De kostnader som föreningen åsamkas för ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas i första hand med ersättning från kommunen (staten betalar statlig ersättning till kommunen för ifrågavarande verksamhet).

PAF kan stödja en förening som ordnar arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. När understödet beviljas beaktas dock den ersättning som kommunen betalar. PAF kan stödja föreningen till den del ifrågavarande verksamhet förorsakar kostnader som kommunens finansiering inte ersätter. Detta kan bli aktuellt till exempel i en situation där en förening erbjuder en klient som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte någon särskild extra tjänst, till exempel missbrukar- eller mentalvårdsrehabilitering.

Extra tjänster

8. Ändringssökande

Ändringssökande

En klient har möjlighet att söka ändring när det gäller sanktioner i samband med utarbetande av en aktiveringsplan, utkomstskydd i samband med arbetsverksamhet, reseersättningar, avbrytande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och påföljd i samband med vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

**Ändrings-
sökande
enligt so-
cialvårdsla-
gen**

När det gäller sänkning av utkomststödets grunddel samt sysselsättningspenning och reseersättning är förfarandet vid ändringsökande detsamma som vid beslut om utkomststöd. Då ändring söks tillämpas socialvårdslagen, enligt vilken kommunens beslut kan överklagas till länsrätten, som numera har ersatts av förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut kan överklagas till högsta förvaltningsdomstolen, om denna beviljar besvärstillstånd. Ändring i ett lagakraftvunnet beslut om utkomststöd kan sökas genom extraordinära rättsmedel. Sådana medel är klagan, återställande av försutten fatalietetid och återbrytande.

**Överkla-
gande av
arbets-
mark-
nadsstöd**

Då ändring söks i fråga om arbetsmarknadsstödet tvåmånadersperiod utan ersättning samt i fråga om ersättning för uppehälle tillämpas förfarandet enligt lagen om arbetsmarknadsstöd. Enligt detta har en klient rätt att överklaga ett beslut som gäller ett folkpensionsanstaltsärende hos arbetslöshetsskyddsnämnden, vars beslut i sin tur kan överklagas hos försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolens beslut kan inte överklagas genom besvär. Extraordinära rättsmedel i ärenden som gäller arbetsmarknadsstöd är undanröjande av beslutet, som man kan anhålla om hos försäkringsdomstolen.

När det gäller statlig ersättning tillämpas samma förfarande som i samband med arbetsmarknadsstöd. I lagen bestäms därför att när det gäller sökande av ändring tillämpas vad som i 27 a § sysselsättningslagen (756/1997) bestäms om beslut som gäller sysselsättningsstöd. I beslut som gäller statlig ersättning kan följaktligen ändring inte sökas genom besvär.

Bilagor

- Bilaga 1. Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte jämte ändringar
- Bilaga 2. Exempel på Arbetskraftsbyråns och kommunens socialväsendes gemensamma kallelser till intervju
- Bilaga 3. Exempel på bilageblankett till gemensam kallelse till intervju
- Bilaga 4. Modell för aktiveringsplaneblankett och ifyllnadsanvisning
- Bilaga 5. Beslutsmodell
- Bilaga 6. Beslutsmodeller för statlig ersättning
- Bilaga 7. Broschyrer om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- Bilaga 8. Förteckning över Arbetskraftspolitiska utlåtanden i samband med aktiveringsplanering och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- Bilaga 9. Exempel på kommunens anmälan till Arbetskraftsbyrån
- Bilaga 10. Exempel på genomförd samarbetspraxis samt på rehabiliterande och aktiverande projekt och arbetsmodeller

Lag

om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

I denna lag föreskrivs om åtgärder med vilka förutsättningarna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och möjligheterna att delta i utbildning och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder som tillhandahålls av arbetsförvaltningen förbättras för den som får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd på grund av långvarig arbetslöshet. I lagen föreskrivs också om rättigheter och skyldigheter för den som deltar i åtgärderna.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *aktiveringsplan* en plan som syftar till förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna och livskompetensen för långtidsarbetslösa samt som utarbetas av arbetskraftsbyrån och kommunen tillsammans med personen i fråga,

2) *arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte* verksamhet som anordnas av kommunen och syftar till att förbättra en persons livskompetens samt skapa sysselsättningsförutsättningar och som inte ger upphov till något tjänsteförhållande eller anställningsförhållande mellan personen och den instans som ordnar eller genomför verksamheten,

3) *utkomststöd* ekonomiskt stöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997),

4) *arbetsmarknadsstöd* stöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993),

5) *den som har rätt till arbetsmarknadsstöd* en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 12 a § 2 mom. lagen om arbetsmarknadsstöd,

6) *ersättning för uppehälle* ersättning per dag som med stöd av 17 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

7) *sysselsättningspenning* ersättning per dag som med stöd av 10 a § 1 mom. lagen om utkomststöd betalas till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

8) *reseersättning* ersättning som med stöd av 10 a § 2 mom. lagen om utkomststöd betalas för resekostnader som uppkommer i samband med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

9) *statlig ersättning* ersättning som av sysselsättningsanslagen betalas till kommunen för kostnader för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

10) *sysselsättningsfrämjande åtgärder* service och åtgärder enligt 16 § sysselsättningslagen (275/1987), samt med

11) *kommun* en persons hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994).

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för den som är arbetslös och som inte har fyllt 25 år och som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd samt

1) för vilken har uppgjorts en plan för arbetssökande enligt 10 c § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice (1005/1993) och som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmark-

nadsstöd för minst 180 dagar under de senaste 12 kalendermånaderna,

2) för vilken har uppgjorts en plan för arbetsökande enligt 10 c § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice och som har fått arbetslöshetsdagpenning under arbetslöshetsdagpenningperioden enligt 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), eller

3) som har deltagit i en intervju för arbetsökande enligt 10 d § 2 mom. lagen om arbetskraftsservice och vars huvudsakliga utkomst de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Denna lag tillämpas dessutom på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för den som är arbetslös och som har fyllt 25 år och som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd och för vilken tidigare har utarbetats en plan för arbetsökande enligt 10 c § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice samt

1) som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar,

2) som efter arbetslöshetsdagpenningperioden enligt 26 § 1 eller 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar på grund av arbetslöshet, eller

3) vars huvudsakliga utkomst de senaste 12 månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Om tillämpningen av denna lag på andra än dem som avses i 1 och 2 mom. bestäms i 15 §.

Denna lag tillämpas inte på den som har rätt till en integrationsplan enligt 10 § lagen om främjande av invandrares integration samt mottagande av asylsökande (493/1999). Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut skall dock beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats i form av integrationsstöd.

4 §

Förhållande till övrig lagstiftning

Om inte något annat följer av denna lag skall när det gäller arbetsmarknadsstöd, er-

sättning för uppehälle och utkomststöd vilka beviljas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt ärenden som gäller dem tillämpas vad som i lagen om arbetsmarknadsstöd bestäms om arbetsmarknadsstöd, ersättning för uppehälle och ärenden som gäller dem samt vad som i lagen om utkomststöd bestäms om utkomststöd och ärenden som gäller utkomststöd.

Om i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till arbetsmarknadsstöd eller ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetsmarknadsstöd, skall hänvisningen anses gälla också arbetsmarknadsstöd och ersättning för uppehälle som betalas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om inte något annat följer av denna lag.

Utöver vad som i denna lag bestäms om utarbetandet av aktiveringsplan och anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall också tillämpas lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), socialvårdslagen (710/1982), lagen om arbetskraftsservice och lagen om rehabiliteringssamarbete (604/1991).

2 kap.

Verkställande

5 §

Utarbetande av aktiveringsplan

Arbetskraftsbyrån och kommunen skall utarbeta en aktiveringsplan i samarbete med den person som avses i 3 §. Aktiveringsplanen skall revideras till dess att personen i fråga uppfyller arbetsvillkoret i 13, 16 eller 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Arbetskraftsbyrån skall utan dröjsmål efter meddelande från Folkpensionsanstalten vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten.

Kommunen skall utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. 3 punkten eller 2 mom. 3 punkten.

Innan arbetskraftsbyrån vidtar åtgärder

skall den försäkra sig om att en plan för arbetssökande enligt 10 c § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice har utarbetats tillsammans med personen i fråga. Innan kommunen vidtar åtgärder skall den försäkra sig om att arbetskraftsbyrån tillsammans med personen i fråga har utarbetat en plan för arbetssökande enligt 10 c § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice eller att arbetskraftsbyrån har gett den som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten tillfälle att delta i en intervju för arbetssökande enligt 10 d § 1 och 2 mom. lagen om arbetskraftsservice. Om det inte har varit möjligt att utarbeta en plan för arbetssökande eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i en intervju för arbetssökande på grund av att han eller hon inte har registrerats som arbetslös arbetssökande, skall kommunen vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan.

Kommunen, arbetskraftsbyrån och personen i fråga kommer överens om aktiveringsplanens varaktighet, ändringar som gäller planen och återupptagandet av en avbruten plan. Klienten har möjlighet att få assistans av en stödperson för att utarbeta och revidera aktiveringsplanen. Arbetskraftsbyrån eller kommunen beslutar om planen skall anses avbruten. Planen kan anses avbruten en månad från det att personen i fråga har fått sysselsättning i arbete eller företagsverksamhet eller inlett studier på heltid som leder till ett yrke eller en examen. Arbetskraftsbyrån eller kommunen skall höra personen i fråga innan den fattar beslut om avbrott.

6 §

Anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte anordnas av kommunen. Kommunen kan anordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte själv eller genom att ingå skriftligt avtal om anordnande av sådan verksamhet med en annan kommun eller en samkommun eller med en registrerad förening, en registrerad stiftelse, ett statligt ämbetsverk eller ett registrerat religionssamfund. Kommunen skall underrätta arbetskraftsbyrån om avtal som den ingått om anordnande av arbetsverksamhet i rehabi-

literingssyfte.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får inte anskaffas från företag.

Oberoende av på vilket sätt arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte anordnas svarar kommunen för att verksamheten anordnas i enlighet med denna lag och på det sätt som fastställts i aktiveringsplanen.

För kostnader för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas ersättning till kommunen av statens medel i enlighet med denna lag.

Kommunen har inte skyldighet att anordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i sådana fall som avses i 8 § 4 mom. och 20 § 1 mom.

7 §

Arbetskraftsbyrå som deltar i utarbetandet av en aktiveringsplan

Den arbetskraftsbyrå till vars verksamhetsområde kommunen i fråga hör skall delta i utarbetandet av en aktiveringsplan.

Om en person inte har registrerats som arbetslös arbetssökande vid den arbetskraftsbyrå som avses i 1 mom., överförs de uppgifter som gäller honom eller henne som arbetssökande mellan arbetskraftsmyndigheterna utan hinder av vad som bestäms i 19 § 2 mom. och 20 § lagen om arbetskraftsservice och med stöd av den.

3 kap.

Aktiveringsplan

8 §

Planens innehåll

I en aktiveringsplan skall ingå

- 1) uppgifter om personens utbildning och yrkeskarriär,
- 2) en bedömning av effekterna av tidigare sysselsättningsfrämjande åtgärder,
- 3) en bedömning av i vilken mån tidigare planer om arbetssökande och planer som kommunen utarbetat för personen i fråga har förverkligats, och

4) åtgärder såsom arbetsplatsanvisningar, sysselsättningsfrämjande åtgärder, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, annan socialservice samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster.

När en aktiveringsplan utarbetas skall av de åtgärder som avses i 1 mom. möjligheten att erbjuda arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder utredas först. Utöver dessa åtgärder kan planen innehålla socialservice samt hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster som förbättrar sysselsättningsmöjligheterna. När en aktiveringsplan utarbetas kan vid behov en rehabiliteringssamarbetsgrupp enligt lagen om rehabiliteringssamarbete höras, om klienten samtycker till detta.

Om arbetskraftsbyrån bedömer att arbete eller sysselsättningsfrämjande åtgärder inte kan erbjudas personen inom tre månader, skall arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ingå i aktiveringsplanen.

Om kommunen bedömer att personen som följd av begränsningar på grund av arbets- och funktionsförmågan inte direkt kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, skall i planen i enlighet med gällande speciallagar ingå sådana social- och hälsovårdstjänster som förbättrar personens möjligheter att senare delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Vid bedömningen av behovet av hälso- och sjukvårdstjänster är kommunens hälsovårdscentral eller sjukvårdsdistriktet sakkunnig.

Aktiveringsplanen undertecknas av arbetskraftsbyrån, kommunen och personen i fråga.

Närmare bestämmelser om aktiveringsplanens innehåll kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i aktiveringsplanen

Om aktiveringsplanen innehåller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, skall åtminstone följande uppgifter om den ingå i planen:

1) en beskrivning av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och uppgifter om platsen där verksamheten anordnas,

2) tiden per dag och vecka då arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår,

3) den tidpunkt då en period av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte börjar och periodens längd,

4) annan socialservice och andra hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster som erbjuds vid sidan av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, samt

5) den tidpunkt då effekterna av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte på sysselsättningsmöjligheterna senast skall bedömas och beslut om fortsatta åtgärder samt revidering av aktiveringsplanen fattas.

Innan planen undertecknas skall arbetskraftsbyrån och kommunen informera personen i fråga om de förmåner och ersättningar som betalas för deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Aktiveringsplanen skall ses över vid behov.

10 §

Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan

Den som uppfyller villkoren i 3 § är skyldig att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillsammans med arbetskraftsbyrån och kommunen.

Om den som har rätt till arbetsmarknadsstöd vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan, har han eller hon inte rätt till arbetsmarknadsstöd under två månader från tidpunkten för vägran.

Om den som avses i 1 mom. vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan, kan utkomststödets grunddel för hans eller hennes vidkommande sänkas med högst 20 procent så som bestäms i 10 § 1 och 4 mom. lagen om utkomststöd.

11 §

Aktiveringsplanens rättsverkningar

Personen i fråga har rätt till den socialservice och de hälsovårds-, rehabiliterings- och utbildningstjänster samt de åtgärder som ingår i aktiveringsplanen enligt vad som särskilt bestäms i de lagar som gäller dem. Personen i fråga har inom ramen för de anslag

som anvisats för arbetskraftsbyråns bruk rätt till de åtgärder i syfte att främja sysselsättningen av arbetslösa som specificeras i planen.

12 §

Rätt till sekretessbelagda uppgifter samt registrering av en aktiveringsplan

De som i enlighet med 5 § 1 mom. deltar i utarbetandet av en aktiveringsplan och de som i enlighet med 8 § 4 mom. anlitas som sakkunniga då planen utarbetas har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och till varandra lämna ut sådana uppgifter om personen i fråga som behövs för utarbetandet av planen. Aktiveringsplanen registreras i socialvårdens personregister i kommunen och i personregistret för arbetskraftsservicen.

4 kap.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

13 §

Verkställande

Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte skall anpassas till personens arbets- och funktionsförmåga samt kunnande så att den är meningsfull och tillräckligt krävande med tanke på ett inträde på arbetsmarknaden. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte får inte allvarligt kränka personens religiösa eller etiska övertygelse.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas i perioder på 3—24 månader åt gången. Under perioden skall personen delta i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte under minst en och högst fem dagar per kalendervecka. Under en dag skall arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågå minst 4 timmar.

När den period som avses i 2 mom. går ut skall aktiveringsplanen revideras med iakttagande av vad som bestäms om planen i 3 kap.

14 §

Begränsningar för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

En person kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte högst 230 dagar under 12 månader. På verksamheten tillämpas den allmänna bestämmelsen om ordinarie arbetstid i 6 § 1 mom. arbetstidslagen (605/1996).

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får inte ersätta arbete som utförs i tjänsteförhållande eller anställningsförhållande. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får inte föranleda att anställda hos kommunen eller hos någon annan instans som står för genomförandet av verksamheten sägs upp eller permitteras eller att deras arbetsförhållanden eller förmåner försämras.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall ordnas inom personens pendlingsregion enligt 10 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Med personens samtycke kan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas också utanför pendlingsregionen.

15 §

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i vissa fall

För den som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet eller som får arbetslöshetsdagpenning kan på begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte före de tider som anges i 3 § 1 och 2 mom., om kommunen och arbetskraftsbyrån, efter att ha gett personen i fråga tillfälle att bli hörd, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och sysselsättningsförutsättningar. Innan verksamheten ordnas skall en aktiveringsplan om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utarbetas så som bestäms i 3 kap. Personen i fråga skall framställa begäran om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hos arbetskraftsbyrån eller kommunen.

16 §

Anmälan om att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inleds

Innan en person inleder arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt aktiveringsplanen skall kommunen underrätta den huvudförtroendeman, som företräder de anställda som främst skall arbeta med den som deltar i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, om saken.

Kommunen får utan hinder av sekretessbestämmelserna meddela personens namn och de uppgifter som nämns i 9 § 1 mom. 1—3 punkten.

Uppkommer oklarhet om vilken huvudförtroendeman som skall underrättas om att verksamheten inleds, kan anmälan göras till den huvudförtroendeman som företräder största delen av dem som arbetar på den plats där verksamheten ordnas.

5 kap.

Förmåner och ersättningar

17 §

Utkomstskydd för den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Till en arbetssökande som har rätt till arbetsmarknadsstöd betalas arbetsmarknadsstöd för en period, under vilken arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte pågår, så som bestäms om rätten för den som deltar i åtgärder som avses i 2 kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

Till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas i ersättning för uppehälle 30 mark för varje dag han eller hon deltar i verksamhet enligt aktiveringsplanen.

Till den som har utkomststöd som sin huvudsakliga inkomst och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas dessutom sysselsättningspenning så som bestäms i 10 a § lagen om utkomststöd.

18 §

Reseersättning

En person har rätt att så som bestäms i 10 a § lagen om utkomststöd få ersättning för resekostnader som föranleds av deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

6 kap.

Vägran och avbrytande jämte påföljder

19 §

Vägran och avbrytande

Om den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. utan giltigt skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, har han eller hon inte rätt till arbetsmarknadsstöd under två månader från tidpunkten för vägran eller avbrytandet.

Om den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. utan giltigt skäl vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbryter eller av eget förvållande måste avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, kan utkomststödet grunddel för hans eller hennes vidkommande sänkas med högst 20 procent så som anges i 10 § 1 och 4 mom. lagen om utkomststöd.

20 §

Giltigt skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta den

Giltigt skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta den utan att förlora rätten till arbetsmarknadsstöd har den som

1) är i annat än tillfälligt arbete som utförs i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande och där den ordinarie arbetstiden överstiger åtta timmar i veckan,

2) är företagare i huvudsyssla enligt 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller skall inleda företagsverksamhet såsom huvudsyssla,

3) är studerande på heltid enligt 5 b § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller som

4) deltar i en arbetskraftspolitisk åtgärd enligt 2 kap. lagen om arbetsmarknadsstöd.

Dessutom har en person giltigt skäl att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta den utan att förlora rätten till arbetsmarknadsstöd, om den verksamhet som erbjuds

1) inte lämpar sig för personen i fråga med tanke på hans eller hennes hälsotillstånd,

2) väsentligen avviker från aktiveringsplanen, eller

3) har ordnats så att kommunen eller någon annan instans som står för genomförandet av verksamheten försummar att iakttä bestämmelserna i denna lag.

En person har alltid rätt att trots det samtycke han eller hon givit avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utan att förlora rätten till arbetsmarknadsstöd, om verksamheten ordnas utanför personens pendlingsregion.

En person kan utan att förlora rätten till arbetsmarknadsstöd vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte också av något annat skäl än de som avses i 1—3 mom., om detta skäl med tanke på inträdet eller återinträdet på arbetsmarknaden är jämförbart med dessa.

En person har rätt att vägra delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte i enlighet med 1—4 mom. utan att utkomststödet grunddel sänks så som anges i 10 § lagen om utkomststöd.

21 §

Upprepad vägran att delta i utarbetandet av aktiveringsplan eller i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Den som upprepade gånger

1) förfar på det sätt som avses i 10 § 2 mom., eller

2) förfar på det sätt som avses i 19 § 1 mom. och

3) av vars förfarande enligt 1 eller 2 punkten kan dras den slutsatsen att personen i fråga inte vill delta i åtgärder enligt denna lag har inte rätt till arbetsmarknadsstöd förrän

han eller hon har varit i arbete eller deltagit i utbildning enligt 10 § lagen om arbetsmarknadsstöd i minst tre månader.

Om en person förfar på det sätt som avses i 1 mom. kan utkomststödet grunddel för hans eller hennes vidkommande sänkas med sammanlagt högst 40 procent så som anges i 10 § 3 och 4 mom. lagen om utkomststöd.

7 kap.

Villkor för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

22 §

Skydd i arbete och företagshälsovård

På arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas lagen om skydd i arbete (299/1958). På arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas inte lagen om företagshälsovård (743/1978).

23 §

Olycksfallsförsäkring

För den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall kommunen med tanke på olycksfall i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordna sådant försäkringsskydd som avses i 57 § 1 mom. lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) till den del personen i fråga inte på andra grunder har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring.

Som årsarbetsförtjänst för försäkring enligt 1 mom. används minimiårsarbetsförtjänsten enligt 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring.

8 kap.

Finansiering

24 §

Statlig ersättning

Kommunen har rätt att av sysselsättningsanslagen i statlig ersättning för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte få

60 mark per dag för varje person som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Ersättningen betalas i efterskott för de dagar personen i fråga deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Bestämmelser om förfarandet vid beviljande och utbetalning av statlig ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet. När det gäller ränta och dröjsmålsränta på statlig ersättning som skall återbetalas tillämpas 24 a § sysselsättningslagen.

25 §

Statsandel för social- och hälsovården

På verksamhet som kommunen anordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992). När det gäller de kostnader som utgör grund för statsandelen beaktas som avdrag en andel som motsvarar den statliga ersättning som betalats med stöd av 24 §.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

26 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbetskraftsbyrån eller arbetskraftskommissionen skall till Folkpensionsanstalten ge ett bindande utlåtande om uppfyllandet av villkoren för arbetsmarknadsstöd enligt 10 § 1 och 2 mom., 17 § 1 mom., 19 § 1 mom., 20 § 1—4 mom. och 21 § 1 mom. Om givande av utlåtande bestäms i 3 § 3 mom. och 34 § lagen om arbetsmarknadsstöd samt i förordning av statsrådet.

27 §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter

Folkpensionsanstalten skall till arbetskraftsbyrån lämna uppgifter om personer som när det gäller de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning

har betalats uppfyller villkoren enligt 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten för utarbetandet av en aktiveringsplan. Uppgifterna skall lämnas före utgången av den kalendermånad som följer efter den då nämnda villkor uppfyllts.

28 §

Ändringsökande

Då ändring söks i beslut som avses i 10 eller 17—21 § i denna lag gäller för arbetsmarknadsstödet vidkommande vad som bestäms i 6 kap. lagen om arbetsmarknadsstöd och för utkomststödet vidkommande vad som bestäms i 7 kap. socialvårdslagen.

När det gäller sökande av ändring i beslut som fattats enligt 24 § tillämpas vad som i 27 a § sysselsättningslagen bestäms om beslut som gäller sysselsättningsstöd.

29 §

Teknisk anslutning

De uppgifter som avses i 3 kap. samt i 26 och 27 § kan erhållas och lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning, om de i lag bestämda villkoren för utlämnande av uppgifter uppfylls och den som uppgifterna utlämnas till lägger fram en utredning av vilken framgår att användningen och skyddet av uppgifterna kan skötas på det sätt som anges i personuppgiftslagen (523/1999).

30 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

32 §

Övergångsbestämmelser

Denna lag tillämpas från ikraftträdandet på dem som efter lagens ikraftträdande uppfyller villkoren i 3 §.

När de tider som avses i 3 § räknas ut beaktas också arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som betalats före lagens ikraftträdande.

För den som efter lagens ikraftträdande uppfyller villkoren i 3 § skall en aktiveringsplan utan dröjsmål utarbetas på det sätt som

anges i 5 §. För den som har uppfyllt villkoren i 3 § före den dag lagen träder i kraft skall en aktiveringsplan utarbetas senast den 31 december 2002.

Folkpensionsanstalten skall senast den 31 december 2001 till Arbetskraftsmyndigheterna lämna uppgifter om dem som har uppfyllt villkoren i 3 § före lagens ikraftträdande.

I denna paragraf avses med villkoren i 3 § villkoren som gäller de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd, utkomststöd och arbetslöshetsdagpenning betalas.

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag
om ändring av 17 § socialvårdslagen

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) 17 § 2 mom., sådant det lyder i lag 621/1996, som följer:

17 §

Kommunen skall även sörja för ordnande av barn- och ungdomsvård, barndagvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, service och stöd på grund av handikapp och service i anslutning till missbrukarvård, de uppgifter som föreskrivits för barnatillsyningsmannen och andra åtgärder för utredande och fastställande av faderskap och tryggande av underhållsbidrag, liksom även åtgärder i samband med adoptionsrådgivning

och medling i familjefrågor samt medling vid verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt och för ordnande av annan socialservice samt för de uppgifter som nämns i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), enligt vad som dessutom bestäms särskilt om dessa serviceformer.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001.

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 30 december 1997 om utkomststöd (1412/1997) 10 § 1 och 3 mom. samt *fogas* till 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 923/2000, ett nytt 3 mom., till lagen nya 2 a och 10 a § samt till 11 § 2 mom. en ny 4 a-punkt som följer:

1 §

Syftet med utkomststödet

Syftet med reseersättning är att stöda en persons deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

2 a §

Skyldighet att anmäla sig som arbetslös arbetssökande

En person i åldern 17—64 år som ansöker om utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande vid arbetskraftsbyrån, om han eller hon inte

- 1) arbetar som löntagare eller företagare,
- 2) studerar på heltid,
- 3) är en sådan person som avses i 5 § 1 mom. 4—7, 9 eller 12 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984),
- 4) på grund av anstaltsvård eller på grund av sjukdom som en läkare konstaterat är förhindrad att ta emot arbete, eller
- 5) på grund av någon annan godtagbar och med ovan nämnda orsaker jämförbar orsak är förhindrad att ta emot arbete.

Om den som ansöker om utkomststöd inte anmäler sig som arbetssökande vid arbetskraftsbyrån, kan utkomststödet grunddel sänkas så som anges i 10 §.

10 §

Sänkt grunddel

Föranleds behovet av utkomststöd av att en person utan motiverat skäl har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i en sådan arbetskraftspolitisk åtgärd som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes utkomst eller har han eller hon genom sin försummelse föranlett att arbete eller en arbetskraftspolitisk åtgärd inte har kunnat erbjudas honom eller henne, kan grunddelens belopp för hans eller hennes vidkommande sänkas med högst 20 procent. På motsvarande sätt kan förfaras, om en person på vilken lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) skall tillämpas förfar på det sätt som avses i 10 § 3 mom. eller 19 § 2 mom. i nämnda lag.

Om någon upprepade gånger utan motiverat skäl har vägrat att ta emot arbete enligt 1 mom. eller genom upprepade försummelser har föranlett att sådant arbete inte har kunnat erbjudas honom eller henne, kan grunddelens belopp för hans eller hennes vidkommande sänkas med ett större belopp än vad som nämns i 1 mom., dock sammanlagt med högst 40 procent. På samma sätt kan förfaras om en person, efter att grunddelen av utkomststödet har sänkts enligt 1 mom., utan motiverat skäl vägrar delta i en arbetskraftspolitisk åtgärd eller genom sin verksamhet

föranleder att ingen arbetskraftspolitisk åtgärd kan erbjudas honom eller henne och om han eller hon dessutom utan motiverat skäl vägrar delta i handlingsfrämjande verksamhet enligt planen i 2 mom. På motsvarande sätt kan förfaras om en person på vilken lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte skall tillämpas förfar på det sätt som avses i 21 § i nämnda lag.

10 a §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas i sysselsättningspenning 30 mark för varje dag som personen deltar i verksamheten. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993).

Till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas dessutom i utkomststöd reseersättning enligt det billigaste färdstättet för de resekostnader som deltagandet medför.

Sysselsättningspenningens belopp justeras i samma förhållande och vid samma tidpunkt

som ersättningen för uppehälle enligt lagen om arbetsmarknadsstöd.

11 §

Inkomster som skall beaktas

Som inkomster beaktas dock inte

4 a) ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetsmarknadsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) eller lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999), ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, ersättning för uppehälle enligt 24 a § lagen om rehabiliteringspenning (611/1991), ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetskraftsservice (1005/1993) och förordningen om ersättning för uppehälle (980/1998) som utfärdats med stöd av den, och förordningen om förmåner i samband med arbetskraftsservice (1253/1993), samt annan förmån än sådan som nämns i 12 § i sistnämnda förordning,

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001.

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om ändring av 1 § lagen om arbetsmarknadsstöd

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 1 § lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Arbetsmarknadsstöd

Om arbetsmarknadsstöd som integrationsstöd avsett att trygga invandrarens försörjning bestäms i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av

asylsökande (493/1999). Om tryggande av försörjningen med hjälp av arbetsmarknadsstöd för den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bestäms i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001).

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001.

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om ändring av lagen om arbetskraftsservice

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 november 1993 om arbetskraftsservice (1005/1993) rubriken för 10 a § samt 10 c, 10 d och 10 e § och 20 § 1 mom., av dessa rubriken för 10 a § samt 10 c, 10 d och 10 e § sådana de lyder i lag 1353/1997, samt

fogas till 10 a §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 4 mom. och till 17 § ett nytt 4 mom. som följer:

10 a §

Registrering av och information till enskilda kunder

En enskild kund skall i samband med att han eller hon registreras som arbetssökande eller omedelbart därefter informeras om den service som erbjuds honom eller henne vid arbetskraftsbyrån och om hans eller hennes skyldighet enligt 10 b § 2 mom. En arbetslös enskild kund skall dessutom informeras om omständigheter som hänför sig till arbetssökandet, vid behov om åtgärder som syftar till att främja hans eller hennes sysselsättning samt om påföljderna av försummelse av skyldigheten enligt 10 b § och om andra viktiga förutsättningar för erhållande av utkomstskydd under arbetslöshetstiden.

10 c §

Rätt till plan för arbetssökande

En arbetslös arbetssökande har rätt till en plan för arbetssökande som utarbetas i samarbete med arbetskraftsbyrån och undertecknas gemensamt. Planen innefattar en bedömning av kundens behov av service och i den överenskoms om åtgärder som främjar sysselsättningen.

Planen för arbetssökande skall utarbetas senast när kunden har varit arbetslös i fem månader. Planen är en förutsättning för att kunden skall kunna anvisas sådana sysselsättningsfrämjande åtgärder som avses i sysselsättningslagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

En arbetslös arbetssökande som är berättigad till arbetsmarknadsstöd och som har fått

arbetslöshetsdagpenning under den maximitid som föreskrivs i 26 § 1 eller 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) eller som på basis av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) för minst 500 dagar, har rätt till en reviderad plan för arbetssökande.

En enskild kund som avses i 3 mom. har inom ramen för de anslag som anvisats för arbetskraftsbyråns bruk rätt till sådan service och andra åtgärder som specificeras i planen.

Om en arbetslös arbetssökande har rätt till en aktiveringsplan enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), kan den reviderade planen för arbetssökande enligt 3 mom. ersättas med aktiveringsplanen.

10 d §

Periodiska intervjuer för arbetssökande

För utarbetande eller revidering av en plan för arbetssökande skall arbetskraftsbyrån med bestämda mellanrum, enligt en tidtabell som arbetsministeriet bestämmer för ett år i sänder, ge en arbetslös enskild kund tillfälle att delta i en intervju för arbetssökande.

Den som är kund i datasystemet för arbetskraftsservicen kallas i regel inom en månad efter att han eller hon har registrerats som enskild kund till en första intervju för arbetssökande, i vilken kundens mål kartläggs, uppgifterna i anslutning till sökande av arbete granskas och kompletteras, till buds stående arbets- och utbildningsalternativ utreds, behovet av utbildning i sökande av arbete bedöms samt en överenskommelse träffas om förnyad arbetsansökan, intervjuer enligt 1 mom. och andra fortsatta åtgärder.

Vid senare intervjuer bedöms resultaten i fråga om sökande av arbete och i vilken mån de utarbetade planerna har förverkligats samt utreds till buds stående servicealternativ och överenskomms om fortsatta åtgärder. I det sammanhanget bedöms också personens eventuella behov av undersökningar i syfte att utreda arbetsförmågan och hälsotillståndet.

10 e §

Samarbetskyldighet

Om en kund vägrar delta i en intervju för arbetssökande, i utarbetandet eller ändringen av en plan för arbetssökande eller en aktiveringsplan eller i service eller åtgärder om vilka överenskommits i en plan för arbetssökande eller en aktiveringsplan, tillämpas vad som bestäms i 10 b § 2 mom. samt i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om arbetsmarknadsstöd och lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

17 §

Samarbete mellan myndigheterna och hänvisning till annan service

Om arbetskraftsbyråns deltagande i utarbe-

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

tandet av en aktiveringsplan för en arbetssökande och skyldighet att vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för en arbetslös arbetssökande bestäms i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

20 §

Tystnadsplikt

Personuppgifter som ingår i eller inhämtats för ett register får utlämnas endast till den registrerade eller med hans eller hennes samtycke eller med stöd av lag till någon annan myndighet samt för statistikföring eller vetenskaplig forskning, om utlämnandet uppfyller kraven i 14—16 § personuppgiftslagen (523/1999). Sekretessbelagda uppgifter kan dock endast med arbetsministeriets tillstånd lämnas ut för statistikföring eller vetenskaplig forskning. Om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter för utarbetande av en aktiveringsplan bestäms i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag**om ändring av 4 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

Given i Helsingfors den 2 mars 2001

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) rubriken för
 4 a §, sådan den lyder i lag 680/1997, samt
fogas till 4 a §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 3 mom. som följer:

4 a §

*Rätt till arbetslöshetsdagpenning under tiden
 för frivilligt arbete och tårkoarbete samt ar-
 betsverksamhet i rehabiliteringssyfte*

ning enligt denna lag också för den tid då han
 eller hon deltar i sådan arbetsverksamhet som
 avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabili-
 teringssyfte (189/2001).

Denna lag träder i kraft den 1 september
 2001.

 En person har rätt till arbetslöshetsdagpen-

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President**TARJA HALONEN**Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Statsrådets förordning

om statlig ersättning för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Given i Helsingfors den 31 maj 2001

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från arbetsministeriet, föreskrivs med stöd av 24 § 2 mom. lagen den 2 mars 2001 om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001):

1 §

Ansökning

Statlig ersättning som avses i 24 § 1 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) söks skriftligen hos arbeidskraftsbyrån.

Statlig ersättning söks av kommunen. Om kommunen i enlighet med 6 § 1 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har ingått ett avtal om anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, skall till ansökan fogas en kopia av avtalet eller en annan av arbeidskraftsbyrån godkänd utredning om att avtal har ingåtts.

2 §

Beviljande och utbetalning

Den statliga ersättningen beviljas av den arbeidskraftsbyrå, till vars verksamhetsområde kommunen hör.

Arbetskrafts- och näringscentralen betalar varje månad ut den statliga ersättningen i efterskott på basis av en utbetalningsansökan som arbeidskraftsbyrån godkännt.

Den statliga ersättningen kan betalas för en längre period än vad som föreskrivs i 2 mom., om kommunen samtycker till det.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 sep-

tember 2001.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

3 §

Upphörande med utbetalning samt återkrav

Om arbetsverksamheten inte uppfyller de krav som avses i 6 § 3 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, kan det bestämmas att utbetalningen av statlig ersättning skall upphöra.

Om statlig ersättning har betalats för sådan arbetsverksamhet som avses i 1 mom., skall den ersättning som har utbetalats utan grund återbetalas till staten.

Beslut om att utbetalningen skall upphöra fattas av den arbeidskraftsbyrå som beviljat statlig ersättning. Uppmaningen om återbetalning ges av arbeidskrafts- och näringscentralen, som också sköter de åtgärder som är nödvändiga med avseende på återkravet.

4 §

Undertecknande av beslut

Beslut om statlig ersättning skall undertecknas. Beslut i form av ADB-utskrifter eller åtminstone delvis färdigtryckta handlingar kan dock ges maskinellt undertecknade.

Helsingfors den 31 maj 2001

Arbetsminister *Tarja Filatov*

Äldre regeringssekreterare Pasi Järvinen

EXEMPEL 1. GEMENSAM INBJUDAN TILL INTERVJU

ArbetskraftsbyråXXX
Adress**Socialbyrå**XXX
Adress**Kundens namn**

Adress

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) trädde i kraft 01.09.2001. Enligt lagen skall arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande utarbeta en aktiveringsplan tillsammans med Dig.

INBJUDAN TILL INTERVJU

Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande erbjuder Dig tillfälle att diskutera arbete, utbildning, Din livssituation och utkomst tillsammans med en person från arbetskraftsbyrån och en från socialväsendet. Vid samtalet kan Du berätta om Dina egna önskemål, behov och planer och tillsammans med arbetskrafts- och socialbyrån utreda vilka arbets-, utbildnings-, rehabiliterings- och utkomstalternativ som lämpar sig för Dig.

*Vi har bokat en intervjutid för Dig på XXX arbetskraftsbyrå/XXX socialbyrå
15.09.2001 kl. 10.30, rum 000, adress.*

Reservera cirka en timme för det gemensamma samtalet. Tillsammans utarbetar vi en plan för hur Du fortsätter att söka jobb eller söka Dig till en utbildning eller hur Du kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som ordnas av kommunen.

Vi ber Dig fylla i den bifogade blanketten och ta med den till intervjun. Ta också med sådana intyg över yrke och utbildning samt sådana intyg och utredningar över arbetsförmågan och hälsotillståndet som Du inte tidigare diskuterat med arbetskraftsbyrån och socialväsendet. Du kan också ta med Dig en stödperson som Du själv väljer ut.

Om tidpunkten för intervjun inte passar Dig, ber vi Dig så snart som möjligt kontakta XXX arbetskraftsbyrå/XXX socialbyrå arbetskraftskonsulent/socialarbetare _____, tel. (00) 1234 5678, så att vi kan komma överens om en ny tid. Du kan också lämna ringbud i arbetskraftsbyråns/socialbyråns telefonväxel (00) 1234. Ditt jobbsökande avbryts och det arbetsmarknadsstöd som Folkpensionsanstalten betalar kan avbrytas eller det utkomststöd som socialbyrån betalar kan sänkas, om Du inte kommer till den intervju som nämns i detta brev eller om Du inte meddelar om eventuellt förhinder och kommer överens om en ny tid (Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 10§). Mer information finns i bilagorna

Välkommen!

 Arbetskraftskonsulent
Adress
Telefonnummer

 Socialarbetare
Adress
Telefonnummer

EXEMPEL 2. GEMENSAM INBJUDAN TILL INTERVJU**Arbetskraftsbyrå**

Xxxx

Adress

Socialbyrå

XXXX

Adress

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) trädde i kraft 01.09.2001. Lagens syfte är att förbättra Dina möjligheter att få jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Inbjudan till intervju

Vi kallar Dig till intervju för att diskutera Dina tankar, önskemål, behov och framtidsplaner. Vi utarbetar tillsammans en plan för hur du fortsätter att söka jobb eller söka Dig till en utbildning. Du har möjlighet att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om vi inte tillsammans hittar någon annan lösning för Dig bland Arbetskraftsbyråns tjänster.

Det är lättare att utarbeta planen om du redan hemma fyller i den medföljande blanketten.

Vi berättar mer om de nya möjligheterna vid intervjun. Vi har bokat tid för Dig

måndag 03.09.2001 kl. 10.30-11.30, rum 000 adress xxx

Ta med Dig sådana intyg över yrke och utbildning samt sådana läkarutlåtanden och intyg över arbetsförmågan och hälsotillståndet som Du inte tidigare diskuterat med Arbetskraftsbyrån och/eller Socialbyrån. Du kan också ta med Dig en stödperson som du själv väljer ut.

Vi ber Dig ringa oss så snart som möjligt. Om den bokade tidpunkten inte passar Dig, kommer vi överens om en ny tid. Du kan också lämna ringbud på numret (00) 1234 5678. Ditt jobbsökande avbryts och det arbetsmarknadsstöd som Folkpensionsanstalten betalar kan avbrytas eller det utkomststöd som Socialbyrån betalar kan sänkas, om Du inte kommer till den intervju som nämns i detta brev eller om Du inte meddelar om eventuellt förhinder och kommer överens om en ny tid (Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 10§).

Vi ser fram emot Ditt besök_____
Socialarbetare

Adress

Tel.

Arbetskraftskonsulent

Adress

Tel.

Just när jag började vänja mig vid gårdagen, blev det i dag.

BILAGA 3**EXEMPEL PÅ BILAGEBLANKETT TILL INTERVJUINBJUDAN****Arbetskraftsbyrå**

XXX

Adress

Telefonnummer

Socialbyrå

XXX

Adress

Telefonnummer

Nedan följer ett antal frågor om jobb, utbildning, Dina egna planer och Din livssituation. Tänk igenom frågorna på förhand, även om Du inte besvarar dem alla. Det är lättare att överväga jobb-, utbildnings- och rehabiliteringsalternativ och utarbetande av en gemensam plan om Du tänkt igenom sakerna på förhand. Fyll i den här blanketten på förhand och ta med den när Du kommer till arbetskraftsbyråns och socialbyråns gemensamma intervju.

Namn:**ARBETE**

1. Har Du aktivt sökt jobb under de senaste sex månaderna?
2. På vilket sätt har Du sökt jobb?
 - Via arbetskraftsbyråns arbetsförmedling
 - På egen hand genom att kontakta arbetsgivare
 - Genom att följa med tidningsannonser om lediga platser
 - På annat sätt, hur?
 - Jag har inte sökt jobb alls. Min egen uppfattning om varför?
3. Vilka är Dina aktuella planer för jobb eller jobbsökande?

UTBILDNING

4. Har Du ansökt om studieplats vid en yrkesläroanstalt under de senaste sex månaderna? Vilken?
5. Har Du några utbildningsplaner på gång? Vilka?

BEGRÄNSNINGAR/HINDER I SAMBAND MED ARBETE OCH UTBILDNING

6. Om någonting hindrar Dig att ta emot ett arbete eller utbildning, vilka är de viktigaste hindren enligt Din uppfattning?
- Dåliga förbindelser
 - Vårdansvar för barn, föräldrar eller andra anhöriga
 - Nedsatt arbetsförmåga på grund av skada eller sjukdom
 - Nedsatt arbetsförmåga på grund av missbruk
 - Ekonomiska svårigheter, skulder, utmätningar
 - Pensionsansökan eller besvär över pensionsansökan inlämnad
 - Annan orsak, vad? (bl.a. otillräcklig språkkunskap/ yrkeskunskap/ utbildning)

HÄLSA

7. Har Du några skador eller sjukdomar som konstaterats av läkare och som inverkar på din arbets- och funktionsförmåga?
8. Om Du har skador eller sjukdomar som inverkar på din arbets- och funktionsförmåga, på vilket sätt gör de det svårare för Dig att söka jobb eller utbildning eller på vilket sätt försvårar de Din vardag?

FRITIDSINTRESSEN OCH FRIVILLIGARBETE

9. Mina fritidsintressen är:

- _____
- _____
- _____
- _____

10. Jag deltar i frivilligarbete. Var och hur?

SERVICEBEHOV OCH PLANER

11. Min nuvarande situation kan bäst beskrivas på följande sätt

- Det är svårt att komma i gång med att söka jobb
- Jag vet inte riktigt vad jag skulle vilja ha för jobb
- Jag har inte tillräcklig yrkeskunskap/arbetserfarenhet
- Jag försöker nog få jobb, men det tycks bara inte lyckas
- Jag är inte alls intresserad av jobb eller utbildning

12. Just nu skulle jag i första hand vilja ha

- Jobb
- Yrkesutbildning
- En utredning av min arbets- och funktionsförmåga och mina sysselsättningsmöjligheter
- Jag vill reda ut mina utkomstförmåner
- Jag vill reda ut mina pensionsalternativ

13. Jag hoppas att **arbetskraftsbyrån** i första hand skall erbjuda mig

- Lämpliga arbetsplatser och personlig arbetsförmedlingsservice
- Hjälpa med yrkesval eller byte av yrke
- Råd och hjälp med att söka jobb
- Utbildning till ett nytt yrke (grundläggande yrkesutbildning)
- Tilläggsutbildning för mitt eget yrke (kompletterande yrkesutbildning)
- Stödarbete
- Arbetspraktikplatser
- Möjligheter till arbetsprövning
- Hjälpa med att starta ett eget företag
- Utredning av min arbetsförmåga
- En kombination av rehabilitering, arbetspraktik, utbildning och stödarbete
- Jag väntar mig inte att arbetskraftsbyrån skall erbjuda mig något. Varför?

14. Jag hoppas att **socialbyrån** i första hand skall hjälpa mig med att utreda

- Hela min livssituation
- Frågor som gäller jobb och arbetsliv
- Frågor som gäller studier och utbildning
- Utkomstfrågor
- Frågor som gäller skulder och utmätning
- Bostadsfrågor
- Problem i samband med familjemedlemmarnas livssituation
- Frågor som gäller barnavård och barnuppfostran
- Frågor som gäller missbruksproblem
- Att utreda mitt hälsotillstånd

15. Hur bedömer du att Din situation ser ut om ett år?

- Jag har ett heltidsarbete på den öppna arbetsmarknaden
- Jag har ett stödarbete
- Jag har ett deltidsarbete
- Jag arbetar på annat håll (företagsverksamhet, binärningar, frivilligt arbete o.d.)
- Jag deltar i utbildning, studerar
- Jag är arbetslös
- Jag är pensionerad
- Något annat, vad?

16. Hur mycket (tid och ansträngningar) kan Du själv satsa på att söka jobb eller utbildning?

Inte alls					Helt och fullt
	00	20	40	60	80 100

AKTIVERINGSPLAN**FÖRSTA SIDAN**

Namn	Personbeteckning

Mål

Plan

Kortfattad beskrivning av nuläget

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (om sådan ingår i planen)	
Tid	xx.xx. – xx.xx.20xx
Arbetsverksamhet, dagar per vecka	
Arbetsverksamhet, timmar per dag	
Beskrivning av arbetsverksamheten	Ansvarig kommun

Förmåner under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	
☐ Arbetsmarknadsstöd	☐ Ersättning för uppehälle 30 mk/deltagardag
☐ Utkomststöd	☐ Sysselsättningspenning 30 mk/deltagardag
Därtill betalas ersättning för resekostnader som utkomststöd för de dagar personen deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.	

Utvärderingstidpunkt

Aktiveringsplanen skall utvärderas och/eller justeras
på XXX Arbetskraftsbyrå/Socialbyrå Datum

Underskrifter/deltagare

Ort	Datum	Kundens underskrift
-----	-------	---------------------

Ort	Datum	Arbetskraftsbyråns underskrift
-----	-------	--------------------------------

Ort	Datum	Socialbyråns underskrift
-----	-------	--------------------------

Avbrytande av planen, kunden vägrar delta eller avbryter**Planeringen avbröts eller kunden vägrade delta i aktiveringsplaneringen**

- Utarbetandet av planen avbröts/sköts upp
 - Inleder arbete/utbildning xx.xx.20xx
 - Inleder moderskapsledighet xx.xx.20xx
 - Inleder militär-/civiltjänstgöring xx.xx.20xx
 - Går i pension/sjukskrivs xx.xx.20xx
 - Annan orsak
- Utarbetandet av planen återupptas xx.xx.20xx

- Kunden har inte deltagit i utarbetandet av aktiveringsplanen
- Kunden har vägrat delta i aktiveringsplanering
- Kunden har vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (har fyllt 25 år)

Datum

Kundens underskrift

Arbetskraftsbyråns underskrift

Socialbyråns underskrift

Kund under 25 år vägrar delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Kunden har inte tagit emot arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som avtals/erbjudits i aktiveringsplanen/Vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Datum

Kundens underskrift

Arbetskraftsbyråns underskrift

Socialbyråns underskrift

AKTIVERINGSPLAN

Ifyllnadsanvisning

Aktiveringsplanen är en plan som utarbetats gemensamt av kunden, Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande och som handlar om vilka steg kunden skall ta på vägen mot jobb, utbildning eller en bättre livshantering. Den gemensamma planen undertecknas och ges till kunden. Dessutom skall planen kunna registreras både i Arbetskraftsbyråns och kommunens socialväsendes kunddata.

Bakgrundsuppgifterna till aktiveringsplanen kan finnas som bilaga till planen och de kan lämnas ut till de tre avtalsparterna. (bl.a. uppgifter om kundens utbildning, arbetsbakgrund, tidigare tjänster och aktiva insatser samt andra åtgärder, sakkunnigutlåtanden)

AKTIVERINGSPLANENS UPPBYGGNAD

Mål

- Under mål antecknas kundens, Arbetskraftsbyråns och kommunens socialväsendes gemensamma uppfattning om vilket som är kundens nästa konkreta steg på vägen mot arbetsmarknaden och en bättre livshantering

Plan

- Vad gör kunden själv för att målet skall förverkligas?
- Vad gör Arbetskraftsbyrån för att målet skall förverkligas? (tjänster, insatser)
- Vad gör kommunens socialväsande för att målet skall förverkligas? (tjänster, insatser)

Kortfattad beskrivning av nuläget

- Bl.a. aktivitet i fråga om jobsökning, situationen i fråga om yrkesval, arbetslöshet, familj, hälsa och ekonomi

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (om sådan ingår i planen)

- Beskriv så detaljerat som möjligt:
 - Innehållet i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte
 - Vem ordnar verksamheten (kommun, samkommun, förening, stiftelse, statligt ämbetsverk, religiöst samfund)
 - Begynnelsepunkt, hur lång är den avtalade perioden, hur lång tid per dag och per vecka
 - Verksamhetens innehåll och längd kan vid behov preciseras senare

Förmåner

- I planen antecknas:
 - vilken förmån kunden erhåller samt
 - eventuella förhöjningar av förmånen t.ex. under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Kundens rättigheter och skyldigheter

- I planen antecknas att de rättigheter och skyldigheter som bestäms i lagen har förklarats för kunden
- datum (samma som planens datum)

Utvärderingstidpunkt

- I planen antecknas en gemensam överenskommelse om när man gemensamt skall utvärdera utfallet av det som avtalats i planen
- datum

Underskrifter/deltagare

- Kundens underskrift
- Arbetskraftsbyråns underskrift
- Kommunens socialväsendes underskrift
- (Anteckning om stödperson och/eller andra delaktiga personer som närvarit vid utarbetandet av planen)

Aktiveringsplaneringen avbryts/skjuts upp eller kunden vägrar *eventuellt* delta i aktiveringsplanering och/eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

- I aktiveringsplanen nämns att planeringen skjuts upp eller avbryts och orsaken till avbrytandet samt den tidpunkt då planeringen fortsätts
- I aktiveringsplanen eller kundens registeruppgifter finns ett gemensamt konstaterande från parterna att kunden inte önskat delta i aktiveringsplanering och/eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt orsaken till detta
- Datum

Bakgrundsuppgifter till aktiveringsplanen**Utbildnings- och arbetsbakgrund**

- Tillräckliga uppgifter om kundens utbildnings- och arbetsbakgrund inhämtas från arbetsförvaltningens klientservedatabas, kommunens socialväsendes databas och från kunden samt fogas till aktiveringsplanen.

Tidigare tjänster och åtgärder samt bedömning av deras effekt

- Aktiva åtgärder på Arbetskraftsbyrån och utfallet av tidigare jobbsökarplaner
- Utfallet av socialväsendets tidigare planer
- Kundens tidigare insatser och utfallet av dem

Bedömning av behovet av tjänster och insatser

- Aktiva arbetsförvaltningsåtgärder inom 3 mån (arbetskraftsbyråns uppskattning)
- Yrkesinriktad rehabilitering (som erbjuds av annan instans än arbetsförvaltningen)
- Kommunens social- och hälsovårdsväsendes tjänster
- Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- Sakkunnigutlåtanden om arbets- och funktionsförmågan
- Övrigt (bl.a. utbildning på eget initiativ)

Beslutsmodell

Socialnämnden i NN kommun/stad har genom ett i dag fattat beslut beslutat ELLER bekräftat att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas för AA i enlighet med bifogade aktiveringsplan. Hur länge arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte pågår och vad den innehåller anges i aktiveringsplanen.

Bilaga till beslutet: Aktiveringsplan för AA.

Datum:

Beslutet fattat av/underskrift:

Anvisningar för sökande av ändring

BILAGA 6

(Modell för delvis negativt
beslut)
BESLUT nr
Beviljande av ersättning till kommun
för arbetsverksamhet i rehabiliterings-
syfte

Kommunens namn
Kommunvägen 10
00000 Kommun

Beslutets datum:

Sökande**Beslut**

Till den sökande betalas för tiden / - /
xxx mark/euro i ersättning för ordnande av arbetsverksamhet i rehabilite-
ringssyfte för de personer som nämns i den utbetalningsansökan som bi-
fogas beslutet.

Anslag

Ersättningen betalas av förslagsanslaget under moment 34.06.31.1 (stat-
lig ersättning till kommunerna för ordnande av arbetsverksamhet i reha-
biliteringssyfte)

Ersättning utgår inte för följande personer som nämns i den utbetalning-
sansökan som bifogas beslutet:

Motivering**Upphörande med utbetalning och återkrav**

Det kan bestämmas att betalning av statlig ersättning upphör, om arbets-
verksamheten inte uppfyller villkoren i 6 § 3 mom. lagen om arbetsverk-
samhet i rehabiliteringssyfte (189/2001). Ersättning som betalats utan
grund skall återbetalas till staten. För den ersättning som återkrävs upp-
bärs ränta och dröjsmålsränta enligt 24 a § sysselsättningslagen
(906/1998).

Den arbetskraftsbyrå som beviljat ersättningen beslutar om upphörande med utbetalningen.**Tillämpliga bestämmelser**

Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (539/2001) 24 § 1
mom. och xxx §.
Statsrådets förordning om statlig ersättning för anordnande av arbets-
verksamhet i rehabiliteringssyfte (457/2001)

Ändringssökande

Enligt 27 a § sysselsättningslagen (756/1997) får ändring i detta beslut
inte sökas genom besvär

(tjänstemans underskrift)

BILAGOR:

Redovisningsansökan

(Modell för positivt beslut)
 BESLUT nr
 Beviljande av ersättning till kommun för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Kommunens namn
 Kommunvägen 10
 00000 Kommun

Beslutets datum:

Sökande

Beslut Till sökanden betalas för tiden / - /
 xxx mark/euro i ersättning för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för de personer som nämns i den utbetalningsansökan som bifogas beslutet.

Anslag Ersättningen betalas av förslagsanslaget under moment 34.06.31.1 (statlig ersättning till kommunerna för ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte)

Upphörande med utbetalning och återkrav

Det kan bestämmas att betalning av statlig ersättning upphör, om arbetsverksamheten inte uppfyller villkoren i 6 § 3 mom. lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001). Ersättning som betalats utan grund skall återbetalas till staten. För den ersättning som återkrävs upp bärs ränta och dröjsmålsränta enligt 24 a § sysselsättningslagen (906/1998).

Den Arbetskraftsbyrå som beviljat ersättningen beslutar om upphörande med utbetalningen.

Tillämpliga bestämmelser

Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (539/2001) 24 § 1 mom. och xxx §.
 Statsrådets förordning om statlig ersättning för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (457/2001)

Ändringssökande Enligt 27 a § sysselsättningslagen (756/1997) får ändring i detta beslut inte sökas genom besvär

 (tjänstemans underskrift)

BILAGOR: Redovisningsansökan

ARBETSVERKSAMHET I REHABILITERINGSSYFTE

- INFORMATION OM AKTIVERINGSPLANER OCH ARBETSVERKSAMHET I REHABILITERINGSSYFTE

Kommunerna och arbetskraftsmyndigheterna intensifierar sitt samarbete för att främja sysselsättningen av långtidsarbetslösa personer. Det intensifierade samarbetet vidtar då man i arbetsförvaltningens serviceutbud inte har kunnat finna någon lämplig sysselsättningsfrämjande lösning för personen.

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) förpliktar kommunens socialväsande och arbetskraftsbyrån att utarbeta en aktiveringsplan tillsammans med en långtidsarbetslös person som fått arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd. Nu kan en sådan persons arbets- och funktionsförmåga också förbättras med hjälp av en ny åtgärd, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Aktiveringsplan

Syftet med att utarbeta en aktiveringsplan är att skapa en väg till arbetslivet för en långtidsarbetslös person. Aktiveringsplanen kan innehålla arbetskraftsbyråns sysselsättningsfrämjande tjänster samt socialservice, hälsovårds-, utbildnings- och rehabiliteringstjänster av olika slag samt arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande utarbetar aktiveringsplanen tillsammans med Dig. I aktiveringsplanen kommer man också överens om hur arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande stödjer Dig vid genomförandet av Din plan. Den gemensamt utarbetade aktiveringsplanen undertecknas och sedan får Du ta den med Dig.

För vem skall en aktiveringsplan utarbetas?

Om Du är under 25 år

En aktiveringsplan skall utarbetas tillsammans med Dig, när

man på arbetskraftsbyrån har gjort följande för Dig

- en jobbsökarplan och Du har fått arbetsmarknadsstöd för 180 dagar under de 12 senaste kalendermånaderna på grund av arbetslöshet; eller
- en jobbsökarplan och Du får arbetsmarknadsstöd på grund av arbetslöshet efter en full arbetslöshetsdagpenningperiod (500 dagar); eller
- en jobbsökarintervju och Din huvudsakliga utkomst de fyra senaste månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Om Du har fyllt 25 år

En aktiveringsplan skall utarbetas tillsammans med Dig, när

man på Arbetskraftsbyrån har utarbetat en jobbsökarplan för Dig och

- Du på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd i minst 500 dagar; eller
- Du efter en full arbetslöshetsdagpenningperiod (500 dagar eller rätten till tilläggsdagar upphört) har fått arbetsmarknadsstöd på grund av arbetslöshet i minst 180 dagar; eller
- Din huvudsakliga inkomst de senaste 12 månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan

En person som uppfyller villkoren ovan är skyldig att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillsammans med Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande.

Om Du får arbetsmarknadsstöd och utan giltigt skäl vägrar delta i utarbetandet av en aktiveringsplan, mister Du rätten till arbetsmarknadsstöd för två månader. Om Du får utkomststöd kan utkomststödet grunddel sänkas med högst 20 procent.

När skall en aktiveringsplan utarbetas?

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och lagen om aktiveringsplanering träder i kraft 1.9.2001. Först skall en aktiveringsplan utarbetas tillsammans med de långtidsarbetslösa personer som uppfyller villkoren i lagen 1.9.2001 eller senare. Tillsammans med de personer som uppfyllt kriterierna för utarbetande av en aktiveringsplan innan lagen trädde i kraft skall en aktiveringsplan utarbetas inom år 2002.

Arbetskraftsbyrån och kommunens socialväsande kallar Dig till gemensam aktiveringsplanering när Du i fråga om antingen arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd uppfyller de villkor för utarbetande av en aktiveringsplan som ställs i lagen.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Om en aktiveringsplan utarbetas tillsammans med Dig, kan man också ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för Dig som en del av socialservicen enligt socialvårdslagen. Man försöker skraddarsy arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utgående från Dina individuella behov och vid ordnandet av verksamheten beaktas din arbets- och funktionsförmåga, så att arbetsverksamheten i framtiden gör det lättare för Dig att få jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Kommunen beslutar om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Kommunen kan antingen ordna arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte själv eller avtala med en annan kommun, samkommun, förening, stiftelse, statligt ämbetsverk eller religiöst samfund om ordnande av verksamheten.

Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte ordnas för 3–24 månader i taget, och under ett kalenderår kan Du delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i högst 230 dagar. Under den avtalade perioden ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte minst en och högst fem dagar per kalendervecka. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas i minst fyra och högst åtta timmar per dag.

När Du deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, står Du inte i anställnings- eller tjänsteförhållande till den som ordnar arbetsverksamheten. Deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte beaktas således inte när man räknar ut arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet och inte heller vid fastställande av pension. På arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas lagen om skydd i arbete, och kommunen ordnar med en olycksfallsförsäkring för arbetsverksamhetsperioden.

Om Du är under 25 år och utan godtagbart skäl låter bli att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som erbjuds Dig, går Du miste om arbetsmarknadsstödet för en viss tid eller också kan ditt utkomststöd sänkas så som bestäms i lagen om utkomststöd. Om Du är över 25 år är det frivilligt att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

När arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte avslutas bedömer man igen i samråd med Dig på vilket sätt arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte har främjat din arbets- och funktionsförmåga och dina arbetsmarknadsfärdigheter och om man i framtiden kan hjälpa Dig att hitta ett jobb till exempel via utbildning eller stöd- sysselsättning.

Ersättningar som betalas för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

När Du deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas de förmåner som individuellt fastställs för Dig, dvs. arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning och/eller utkomststöd. Utöver arbetsmarknadsstödet betalas 30 mark (5,05 euro) i ersättning för uppehälle och utöver utkomststödet 30 mark (5,05 euro) i sysselsättningspenning för varje dag Du deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Kommunen betalar resekostnaderna som utkomststöd för klienter som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, både för dem som får arbetsmarknadsstöd och för dem som får utkomststöd. Resekostnaderna ersätts enligt det billigaste färd sättet, och en förutsättning för att kostnaderna skall ersättas är att det uppstått faktiska resekostnader för deltagandet i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i kraft 1.9.2001

Fler servicemöjligheter för arbetssökande!

Vad innebär den nya lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer över 25 år?

- 1) rätt, men också skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan
- 2) möjlighet att i aktiveringsplanen förutom sådana åtgärder och tjänster som tillhandahålls av Arbetskraftsbyrån även ta med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt andra tjänster som tillhandahålls av kommunens social- och hälsovårdsväsende och som kan göra det lättare att få jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Vem har rätt och möjlighet till detta?

Rätt till en aktiveringsplan har personer som har fått

- 1) arbetsmarknadsstöd i över 500 dagar på grund av arbetslöshet
- 2) utkomstskydd vid arbetslöshet i 500 dagar och därefter arbetsmarknadsstöd i 180 dagar
- 3) utkomststöd som huvudsaklig inkomstkälla det senaste året

Vad är en aktiveringsplan?

En aktiveringsplan utarbetas alltid i samråd mellan kunden, en Arbetskraftskonsulent och en socialarbetare. Utgångspunkten för aktiveringsplanen är att kundens helhetsituation kartläggs, varpå man tillsammans funderar ut olika alternativ som kan hjälpa kunden att få jobb.

Vad är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte?

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är meningsfull sysselsättning som motsvarar funktionsförmågan och kunskaperna, som ett alternativ till arbetslöshet. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas av kommunen i samarbete med stiftelser, föreningar, statliga ämbetsverk och församlingar. Man kan avtala om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för 3–24 månader i taget. En klient kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 1–5 dagar per vecka, minst 4 h/dag.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte sker inte i anställnings- eller tjänsteförhållande och beaktas därför inte när man räknar ut arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet.

...och hur mycket får man betalt?

Till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas normalt arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning samt 30 mk i daglig ersättning plus resekostnader.

Arbetskraftsbyrån kan berätta mer!

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i kraft 1.9.2001

Unga erbjuds arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i stället för arbetslöshet!

Vad innebär den nya lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer över 25 år?

- 1) rätt, men också skyldighet att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan
- 2) rätt och skyldighet att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om du inte kan erbjudas andra åtgärder eller tjänster som ordnas av Arbetskraftsbyrån som en del av aktiveringsplanen (t.ex. praktik)

Vilka unga omfattas av lagen?

Lagen gäller dig som är ung och som har fått

- 1) arbetsmarknadsstöd i 180 dagar under det senaste året på grund av arbetslöshet
- 2) utkomstskydd vid arbetslöshet i 500 dagar och fortfarande är arbetslös
- 3) utkomststöd som huvudsaklig inkomstkälla de fyra senaste månaderna

Vad är en aktiveringsplan?

En aktiveringsplan utarbetas alltid i samråd mellan klienten, en Arbetskraftskonsulent och en socialarbetare. Utgångspunkten för aktiveringsplanen är att klientens helhetssituation kartläggs, varpå man tillsammans funderar ut olika alternativ som kan hjälpa klienten att få jobb.

Vad är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte?

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är meningsfull sysselsättning som motsvarar kundens funktionsförmåga och färdigheter, som ett alternativ till arbetslöshet. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas av kommunen i samarbete med stiftelser, föreningar, statliga ämbetsverk och församlingar. Man kan avtala om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för 3–24 månader i taget. En klient kan delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 1–5 dagar per vecka, minst 4 h/dag.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte sker inte i anställnings- eller tjänsteförhållande och beaktas därför inte när man räknar ut arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd vid arbetslöshet. Vägran att delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan inverka på rätten till utkomstskydd vid arbetslöshet för den som är under 25 år!

...och hur mycket får man betalt?

Till dig som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas normalt arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning samt 30 mk i daglig ersättning plus resekostnader.

Din Arbetskraftskonsulent kan berätta mer!

KUNTOUTTAVAAN TYÖTOIMINTAAN LIITTYVÄT	
TYÖVOIMAPOLIITTISET LAUSUNNOT	
ARBETSKRAFTSPOLITISKA UTLÅTANDEN SOM HÄNFÖR SIG TILL ARBETSVERKSAMHET I REHABILITERINGSSYFTE	
042	Hakija on kuntouttavassa työtoiminnassa <szAlkamisPvm> – <szPaattymisPvm>. Työmarkkinatuen maksamiselle ei ole työvoimapolitiittista estettä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 17 § 1 mom.)
042	Den sökande deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte <szAlkamisPvm> – <szPaattymisPvm>. Det finns inget hinder för utbetalning av arbetsmarknadsstöd. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 17 § 1 mom.)
051	Hakija on kieltäytynyt osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 10 § 1 ja 2 mom.)
051	Den sökande har vägrat delta i utarbetandet av en aktiveringsplan <szLiittyvaPvm>. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 10 § 1 och 2 mom.)
052	Hakija on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 19 § 1 mom.)
052	Den sökande har utan giltigt skäl vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte <szLiittyvaPvm>. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 19 § 1 mom.)
053	Hakija on ilman pätevää syytä keskeyttänyt tai joutunut omasta syystä keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 19 § 1 mom.)
053	Den sökande har utan giltigt skäl avbrutit eller har av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte <szLiittyvaPvm>. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 19 § 1 mom.)
054	Hakijan toistuvasta kieltäytymisestä osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Hakijalla on oikeus työmarkkinatukeen vasta oltuaan työssä tai työvoimapolitiittisessa aikuis-koulutuksessa 3 kk alkaen <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 21 § 1 mom.)
054	Av sökandes upprepade vägran att delta i utarbetandet av aktiveringsplan kan man dra den slutsatsen att han eller hon inte vill delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Sökanden har rätt till arbetsmarknadsstöd först sedan han eller hon har varit i arbete eller deltagit i arbetskraftsutbildn. i 3 mån. från <szLiittyvaPvm>. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 21 § 1)
055	Hakija on toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytynyt, keskeyttänyt tai joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan, mistä on pääteltävissä, ettei hän halua kuntouttavan työtoiminnan toimenpiteisiin. Hakijalla on oikeus työmarkkinatukeen vasta oltuaan työssä tai työvoimakoulutuksessa 3 kk alkaen <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 21 § 1 mom.)
055	Sökanden har upprepade gånger utan giltigt skäl vägrat delta i eller har avbrutit eller varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och visat sig vara ovillig att delta i åtgärder. Sökanden har rätt till arb.m.stöd först sedan han eller hon har varit i arbete eller deltagit i arbetskraftsutbildn. i 3 mån. från <szLiittyvaPvm>. (L om arbetsverksamhet i rehab.syfte 21 § 1)
043	Kuntouttava työtoiminta on keskeytynyt <szLiittyvaPvm>. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 20 §)
043	Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte har avbrutits <szLiittyvaPvm>. (Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 20 §)

**EXEMPEL PÅ KOMMUNENS ANMÄLAN TILL ARBETSKRAFTSBY-
RÅN**

Till _____ Arbetskraftsbyrå

Anmälan om inledande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

**Kommun:
kontaktuppgifter:**

Kontaktpersonens namn och

**Vi meddelar att nedannämnda personer har inlett arbetsverksamhet i rehabilite-
ringssyfte:**

Namn	Personbeteckning	Begynnelsetidpunkt	Den som genomför ar- betsverksamheten i re- habiliteringssyfte, om ej kommunen

Ort och datum

Underskrift och namnförtydligande

**Anmälan skall göras till den Arbetskraftsbyrå till vars verksamhetsområde
kundens hemkommun hör.**

BILAGEDEL**EXEMPEL PÅ GENOMFÖRD SAMARBETSPRAXIS SAMT PÅ REHABILITERANDE OCH AKTIVERANDE PROJEKT OCH ARBETSMODELLER****1. Rehabiliterings- och empowerment-tänkande bakgrunden till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte**

Rehabilitering och aktivering är personliga processer hos klienterna, där professionella personer kan fungera som stödpersoner. Av de anställda förutsätter detta s.k. empowermentarbete, som hjälper kunden att återfinna sin styrka. Detta angreppssätt har karakteriserats som 1990-talets nya paradigm eller som en referensram för professionellt arbete. Det handlar om att finna kundens resurser och ta dem i bruk.

Rehabilitering är inte rehabilitering så länge den består av en serie separata insatser. Rehabiliteringen blir en process som skapar förändring i en rehabiliteringsklients livshandling och livssituation först då insatserna är en del av en helhet, vars mål och syfte sammanfaller med kundens mål.

En person kan få rehabilitering av arbete, sysselsättning eller aktivitet av mycket varierande slag, bara kunden upplever aktiviteten som meningsfull. Detta tänkesätt utgår från en människosyn, enligt vilken människan är en social och aktiv varelse som behöver meningsfull aktivitet tillsammans med andra för att må bra. Genom aktivitet kan en människa få nya erfarenheter, därigenom nya känslor och ett nytt tänkesätt, som kan leda till ny aktivitet.

Efter långvarig arbetslöshet och eventuell ”sysslolöshet” kan kravet på aktivitet och sysselsättning och aktivering av olika slag till en början kännas tufft för kunden. På motsvarande sätt är det en tuff utmaning för yrkesskickligheten hos de anställda som stödjer rehabiliteringen att till exempel motivera en deprimerad klient som har förlorat sitt framtidsperspektiv. Arbetet förutsätter stor varsamhet och känslighet samt professionell erfarenhet och möjlighet exempelvis till handledning vid behov.

Mellan den anställda och kunden borde man lyckas skapa en förtroendefull relation, som möjliggör det svåra klientarbetet. Det väsentliga är inte bara vad man gör utan också hur man gör det och hur man säger det, hävdar Antti Särkelä – en erfaren expert på arbete inom missbrukarvården – i sin nya bok som kommer ut i höst. Han menar att en motiverad anställd motiverar sin klient.

Motivationen är bunden till situationer och dynamisk. Den är inte en permanent inre egenskap hos en individ och kan inte direkt utläsas ur individens beteende. Motivationen påverkas inte bara av individens personliga egenskaper och behov utan även av sociala o.d. miljöfaktorer. (Järvelä & Laukkanen 2000, 23). Det är just här som aktivering och arbete i rehabiliteringssyfte kommer in i bilden.

Att få en klient att börja utnyttja sina egna resurser är en process som en professionell person kan stödja. Stödet förutsätter också att man kommer överens om gemensamma mål och sedan konkret närmar sig dem – med små och realistiska steg. Förutom att den professionella personen skall bry sig om kunden måste han eller hon också vara bestämd: ”att ställa krav är att bry sig om, om relationen till kunden är god”. Ibland måste man våga ”puffa på” ganska rejält, fortsätter Antti Särkelä. För att man skall kunna ställa krav måste relationen till kunden dock vara god och man måste hela tiden bedöma ett hurudant arbetssätt relationen tål. (Särkelä 2001).

Det är ingen lätt sak för en vuxen människa att förändra sitt liv. Ofta krävs det en s.k. naturlig livskris eller annan kris för att en förändring skall ske. (Ahteenmäki-Pelkonen 1997) En förändring i förhållande till den tidigare livssituationen kan redan i sig vara en sådan kris. Förändringar är ofta mycket tidskrävande, den anställda kan sätta fart på processen. En alltför snabb förändringstakt kan också vara ogynnsam. Då kan det hända att den anställda får vara den som bromsar upp alltför snabba lösningar och ger målen och insatserna en mera realistisk form.

Det finns ett flertal arbetsmetoder och angreppssätt som stödjer empowerment. Också i Finland har det gjorts ESF-finansierat temaarbete om detta och rapporten *Näkökulmia voimavaraistamiseen* (Järvelä & Laukkanen 2000) har publicerats. De viktigaste modellerna och metoderna som stödjer empowerment-processen visade sig vara följande:

1. Målet bör vara att hänvisa rätt person till rätt plats i rätt ögonblick.
2. Vid empowerment handlar det om en mångfasetterad förändringsprocess hos människan, där förändringar i den konkreta livssituationen och förändringar i människans psykiska resurser vävs samman.

2. Lärdom av tidigare erfarenheter

De flesta kommuner har erfarenheter av samarbete mellan socialväsendet och arbetskraftsbyråerna. Samarbetet har till exempel kunnat gälla sysselsättningsfrämjande projekt av olika slag, som de senaste åren genomförts med ekonomiskt stöd från Europeiska socialfonden och Penningautomatföreningen. Erfarenheterna från dessa projekt och det samarbete som förekommit i samband med dem kan nu utnyttjas som grund för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och det övriga aktiveringsarbetet och som en källa till idéer. Utmaningen är att bygga broar från projekten till den redan etablerade verksamheten och till den nya verksamhet som håller på att etableras. Det är ändamålsenligt att bygga upp **lösningar som lämpar sig för de lokala förhållandena**, lagens syfte är inte att det bara skall finnas en enda modell eller likadana lösningar.

Vid all utvecklingsverksamhet är det huvudsakligen fråga om att ordna gamla element på ett nytt sätt, där något element kan vara en nyhet som inte prövats tidigare, menar Pekka Karjalainen (2000,). Vid social utveckling kan man inte ens drömma om ett innovationssystem som skulle lösa problem på ett mekaniskt sätt. Däremot kan man ta fram fungerande modeller och förfaringsätt utgående från sina egna utgångspunkter. Utmaningen är att få de gamla och de nya elementen att fungera tillsammans bättre än förut. (även Lapintie m.fl. 1999).

God praxis såsom konkreta handlingsmodeller eller tekniker blir fort föråldrad. På grundval av dem borde man kunna ta fram mera generella handlingsätt som kan utnyttjas vid utvecklandet av nya lokala lösningar. Till detta resultat kom projektet Good Practices in Finding Good Practices, som organiserades av Rehabiliteringsstiftelsen, Stakes och arbetsministeriet, som i rapporten (Mannila et. al. 2001) från sitt avslutningsseminarium analyserade erfarenheter från ett EU-land.

Vid projekt som stött rehabiliteringen av svårssysselsatta personer och som visat sig framgångsrika har man till exempel på basis av erfarenheterna från Finlands Kommunförbunds projekt Kunta ja pitkäaikaistyötön (Kommunen och de långtidsarbetslösa) kommit fram till att följande element är centrala:

KUNDEN UTGÅNGSPUNKTEN

- kundens behov och strävanden är utgångspunkten
- under processens gång lyckas man åstadkomma ett äkta möte på jämlik bas
- en plan som bygger på ett avtal fungerar som en puff som sätter i gång processen
- den anställdas roll är att vara en samarbetspartner som vid behov ger stöd och handledning
- de anställda har kunskap om hur man handleder processen
- planen har ett tillräckligt långt tidsperspektiv

INDIVIDUALITET

- man lyckas på ett genuint sätt utgå från kundens aktuella situation

ETT BRETT SYNSÄTT

- en kombination av kunskaper, synvinklar och kompetens från olika yrkesområden och myndigheter skapar synergi

GRUPPSTÖD FRÅN ANDRA I SAMMA SITUATION

- i de flesta bra projekt som stött sysselsättning och social rehabilitering har gruppverksamhet varit ett centralt element
- erfarenheten av att ha varit i samma livssituation fungerar som en styrkande upplevelse som hjälper individen att ta i bruk sina resurser (empowerment)
- i grupp blir situationen realistisk; upplevelsen "jag är inte den enda som har det svårt i livet"

- i grupp kan man lära sig av andras erfarenheter och ställa sina egna bekymmer och problem i relation till andras livssituation
- exempel på dylika grupper är olika slags jobbsökargrupper, självhjälpsgrupper för arbetslösa, allehanda grupper inom olika utbildningar

BEDÖMNINGEN AV ARBETSFÖRMÅGAN KNYTS VID BEHOV TILL ARBETSVERKSAMHET I REHABILITERINGSSYFTE

- ibland kan arbetsverksamhet som sker i verkliga förhållanden ge ny kunskap för bedömningen av den faktiska arbetsförmågan

Om de ovan relaterade elementen som stödjer rehabilitering och empowerment innefattas i aktiveringsplaneringen och arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte samt testas och utvärderas kommer detta att ge mera kunskap om s.k. god handlingspraxis och utveckla denna.

3. Praktiska projektexempel

3.1. Socialväsendets tyko-kurs i Helsingfors

I Helsingfors inleddes redan år 1988 s.k. tyko-kurser särskilt för socialväsendets klienter i syfte att förbereda dem för arbete och utbildning. Kurserna genomfördes i samarbete mellan socialväsendet och arbetsförvaltningen. Kurserna pågår fortfarande och en rapport om dem har utkommit (Kuusela 2000). Denna rapport kan också hämtas på Internet.

På socialverket började man planera hur man skulle kunna utveckla läroavtalspraxisen, när man märkt att en del av socialväsendets långtidsarbetslösa klienter i aktiv ålder inte fick arbete ens då sysselsättningsläget var gott (alltså i slutet av 1980-talet). Vid planeringen stannade man emellertid för handledande utbildning, eftersom man ansåg att den bättre stödde klienternas färdigheter att gå ut i arbetslivet eller söka sig till yrkesutbildning.

Utöver den normala resurstilldelningen för handledande utbildning arbetar en specialsocialarbetare på heltid med socialtyko-verksamheten. Under kursens gång får kursdeltagarna de förmåner som hör till arbetskraftspolitisk utbildning. De flesta får utöver arbetsmarknadsstödet 30 mk/kursdag i ersättning för uppehälle. Tidigare betalade socialverket 50 mk per kursdag i förebyggande utkomststöd, från och med 1998 är det förebyggande utkomststödet tillsammans med ersättningen för uppehälle 50 mk/kursdag.

Socialtyko-kursen räcker 80 arbetsdagar eller cirka tre månader. Först hålls en fyra veckor lång gemensam studieperiod och därefter fortsätter kursen som arbetspraktik. Under den gemensamma studieperioden tar man i form av föreläsningar, diskussioner och grupparbeten itu med teman som gäller arbetslivet och kännedom om yrken samt utbildningsmöjligheter. I slutet av kursen hålls igen en veckolång gemensam studieperiod. Under arbetspraktiken hålls

en sammankomst på kursplatsen cirka en gång i veckan. Kursdeltagarna skaffar själva sin arbetspraktikplats med mer eller mindre hjälp från kursledarna. Numera är deltagarna 16 per kurs och kursledarna har delvis upplevt att de större grupperna (de första åren var kursdeltagarna 12–14) är problematiska; det uppstår inte lika lätt en vi-anda.

Kurserna genomförs av Ammatti-instituutti/Amiedu och arbetsförvaltningen köper dem gemensamt med socialverket. Socialverket har anställt en specialsocialarbetare som går under namnet projektsekreterare och som jobbar på kursplatsen under de kursperioder då studierna sker där.

Till kursen antas långvariga klienter hos socialväsendet och Arbetskraftsbyrån, för vilka andra sysselsättningsfrämjande metoder inte har varit tillräckliga. Både Arbetskraftsbyråerna och Socialservicebyråerna hänvisar sina klienter till kurserna och en del av kursdeltagarna söker sig dit själva via ”djungeltelegraf”. Kriteriet är att man skall vara socialbyråns klient och över 25 år. Kursdeltagarnas medelålder har varit 37 år, variationen har varit 26–52 år. De flesta kurserna har haft något fler manliga än kvinnliga deltagare. De flesta kursdeltagarna saknar egentlig yrkesutbildning eller också har de inte nämnvärt utövat det yrke som de utbildat sig till. En del kursdeltagare har avbrutit grundskolan och de som inlett akademiska studier har ofta mentala problem av olika grad. Många kursdeltagare kan definieras som personer med multipla problem. Många har olika anstalts- och vårdperioder bakom sig, missbrukarvård och en del har fängelsedomar. Man försöker undvika att ta med personer med ett akut missbruksproblem på kursen. Enligt kursledarnas erfarenhet klarar sig klienterna bättre på kursen och har större nytta av kursarbetet om det gått minst ett halvt år efter avslutad framgångsrik missbrukarvård.

I fjol hade de personer som sökte sig till kurserna ofta varit arbetslösa till och med över 10 år. Livssituationen karakteriseras ofta av en förändrad dygnsrytm och sömnstörningar. Relationen till tiden har blivit perspektivlös; framtiden har på sätt och vis försvunnit. Nästan alla har någon form av hälsoproblem och en del har klart nedsatt arbetsförmåga. Många kursdeltagare lider av dåligt självförtroende och olika grader av depression. Redan under första och andra veckan är det dock påtagligt hur dessa problem minskar. Att under en lång tid ha en osäker och knapp utkomst har ökat ångesten hos de flesta kursdeltagarna och man borde få förändringarna i förmånerna som sker i kursens början att löpa smidigt, så att detta inte förorsakar ytterligare bekymmer. En del av kursdeltagarna lider av panikångest, andra har läs- och skrivsvårigheter och på nästan varje kurs finns det någon som kommit i kontakt med våld i familjen. Vissa kursdeltagare uttrycker ett starkt hat mot myndigheterna, och atmosfären på kursen hotas om fenomenet sprids och ledarna inte kan hantera saken på ett professionellt sätt.

En del kursdeltagare har svårt att anamma rollen som självständig vuxenstuderande, de vill inte gå med på att själva bearbeta sina val och beslut. Många upplever det som svårt, till och med ångestfyllt, att man på kurserna försöker ta reda på vad var och en är intresserad av och vad de vill uppnå i sina studier eller i arbetslivet. Långtidsarbetslösheten har i många fall lett till att personen i fråga slutat upp att aktivt planera sin framtid.

Någon utvärdering av socialtyko-kursverksamheten som helhet har inte gjorts. Enligt en undersökning från mitten av 1990-talet hade bara ett fåtal kursdeltagare fått jobb på den öppna arbetsmarknaden. Många hade sökt sig till en utbildning. Nästan alla tidigare kursdeltagare som kunde nås beskrev att de fått bättre självförtroende (Lindqvist 1996). Socialverkets so

cialarbetare har inofficiellt berättat hur vissa klienter förändrats väldigt mycket av kursen. Kirsti Kuusela berättar att förändrings- och aktiveringsprocessen kommer till synes i kursdeltagarnas liv bland annat genom att nya alternativ och konkreta delmål dyker upp. Deltagarnas förmåga att göra val stärks och resurserna växer. Viljan till förändring växer och personerna låter sig inte i lika hög grad nedslås av misslyckanden. Framtidsplanerna blir mer realistiska. I många kursdeltagares liv kan ”någon knut knyts upp”, dvs. något svårt problem blir utrett. De kan skapa ett nytt förhållande till erfarenheter i det förflutna. Resultatet kommer framför allt till synes i att det börjar ske en förändring av något slag.

3.2. Samarbetsprojekt

Arbetsministeriets, social- och hälsovårdsministeriets och Stakes till en början inofficiella ”aktiveringsgrupp” tillsattes år 1997 för att dryfta socialarbete i rehabiliteringssyfte och samarbete mellan socialväsendet och arbetsförvaltningen, teman som ingick i ett arbete med Aulikki Kananoja som utredningsperson (Kananoja 1997). På gruppens initiativ kartlades år 1998 arbetsförvaltningens och socialväsendets projekt som gällde förebyggande av utslagning i Finland. Redan då fanns det hundratals projekt och de projekt som hittades indelades i fyra kategorier:

- 1) utbildningsprojekt som förbättrar förutsättningarna för att få jobb
- 2) projekt av typen ”motprestation för utkomststöd” eller ”klienterna erbjuds jobb i stället för utkomststöd”
- 3) rehabiliterande och aktiverande projekt, närmast för personer med missbruksproblem och rehabiliteringsklienter inom mentalvården
- 4) regionala projekt och projekt där den tredje sektorn deltar, t.ex. förortsprojekt

Efter utredningsfasen tillsattes de s.k. Välimäki- och Väärälä-arbetsgrupperna, vilkas arbete bl.a. ledde till stiftandet av denna lag samt ett försök med gemensamma servicekontor vilket inleds år 2002.

På uppdrag av Väärälä-arbetsgruppen utgavs år 2000 rapporten **Yhteiset asiakkaat ja aktiivinen yhteistoiminta** (Karjalainen & Vahtera), som har delats ut till alla kommuner och arbetskraftsbyråer. I publikationen beskrivs fyra modeller: Tavastehus, Joensuu, Kitee och Helsingfors.

Rapportens slutsatser understryker tre saker. Svårssysselsatta klienter behöver skräddarsydda tjänster och tjänster i litet format. För att man skall kunna utveckla den här servicen krävs det strukturella förändringar. I synnerhet behövs det stöd från den lokala och regionala ledningen. En tjänst som skräddarsys på individnivå förutsätter flexibilitet i förmånssystemen, individuell prövning för att öka den sporrande effekten. Detta kan kräva nya linjedragningar till exempel vid beviljande av utkomststöd.

Ett kort sammandrag av Tavastehusmodellen för exemplets skull

Tavastehus stad har redan länge utvecklat sina tjänster genom att bl.a. använda serviceförbindelser och genom att inhämta respons från dem som fått service. Dessa metoder har också använts vid utvecklingen av tjänsterna för långtidsarbetslösa. I en sysselsättningskommitté som tillsatts av stadsstyrelsen utformas en gemensam handlingspolitik. Vid Tavastehus grundtrygghetsverk jobbar en projektarbetare inom socialväsendet, som fungerar som sakkunnig när det gäller sysselsättningsfrämjande tjänster och denna person ordnar bl.a. möten mellan klienter och arbetskraftskonsulenter. Jobbsökargrupper har varit en arbetsform. Gemensamma lokaler för arbetskraftsväsendet och socialväsendet har planerats.

Tavastehus har redan i årtal haft en verkstad för ungdomar. Till verkstadsideologin hör att man snabbt tar itu med saker och ting samt att arbetet skräddarsys. Vid verkstadsverksamheten strävar man efter flexibilitet i alla hänseenden: den som har avbrutit kan få en ny chans, man kan bli kvar i verkstadens hägn också efter verkstadsperioden och man kan börja studera vid en yrkesläroanstalt mitt i studieåret. Verksamheten tar fasta på utbildning, sysselsättning och utveckling av sociala färdigheter. Samarbetet med yrkesläroanstalter, socialarbetet och arbetskraftsväsendet har byggts upp på ett flexibelt sätt. För en del ungdomar har det visat sig vara en bra lösning att alternera mellan arbete och utbildning, men problemen med att ordna utkomstskydd har försvårat detta.

Sampo-projektet, som riktade sig till långtidsarbetslösa personer över 50 år, var ett ESF-projekt där man byggde upp individuella sysselsättningslösningar med rehabiliterings-, utbildnings- och träningskurser. Verksamheten utformades så att den skedde i etapper. Ett par bestående av en socialarbetare och en arbetskraftskonsulent samt en samordnare av frivilligarbetet har jobbat med kunden. Projektet avslutas sommaren 2001 och utvärderingsrapporten är under arbete.

Projektet och samarbetet i Tavastehus har bl.a. gett följande nedtecknade lärdomar:

- det krävs tid och långsiktighet för att bygga upp ett samarbete
- det lönar sig att på ett eller annat sätt fortsätta samarbetet efter projektet
- ett reellt engagemang i samarbetet är A och O
- utöver arbetsförvaltningens sakkännedom behövs det också insatser från socialväsendet för att hjälpa långtidsarbetslösa att aktivera sig och få jobb
- som arbetspar har en socialarbetare och en arbetskraftskonsulent ett brett serviceutbud;
- arbetsparet kan både fungera som servicehandledare (case manager) och stödperson
- arbetsparet behöver bra och flexibla samarbetsrelationer till Fpa, hälsovården samt missbrukarvården
- regelbundna teamträffar kan behövas

... och Joensuumodellen

Arbetslösheten i Joensuu och Norra Karelen har varit ytterst svårbekämpad. Därför har man haft många projekt i Joensuu. Arbetskraftsbyrån och socialväsendet har utvecklat sitt samar

bete på många sätt under 1990-talet. I Joensuu har man bl.a. använt sig av sysselsättning med utkomststöd och i början av år 2000 inrättades en sysselsättningservicecentral som finansieras av staden och PAF. Ett flertal projekt har genomförts med EU/ESF-finansiering.

I mitten av 1990-talet började man försöka sig på trepartssamarbete och trepartsförhandlingar mellan kunden, en socialarbetare och en arbetskraftskonsulent.

Kunderna rapporteras vara nöjda med samarbetsförsöken. Man har observerat att kunderna engagerat sig mer i arrangemang som utformats vid trepartsförhandlingar än i sådana som gjorts vid bara en servicepunkt. Vid de gemensamma träffarna har diskussionen varit ärligare och man har sparat tid och påskyndat kundens process. Genom samservicen har kunderna kunnat få en känsla av att man bryr sig om dem.

Det som har saknats är en samordnare som ansvarar för de praktiska arrangemangen vid samservicen. Enligt erfarenheterna från Joensuu borde de anställda vid de olika servicepunkterna ännu bättre sätta sig in i varandras verksamhetsideologi samt känna igen de olika utgångspunkterna vid bemötandet av kunderna, dvs. att arbetsförvaltningen ser till kundens arbetsmarknadsduglighet och sysselsättning medan socialväsendet utgår från kundens situation som helhet.

Trepartssamarbetet har upplevts som den enda realtidsmodellen vid planeringen av individuella vägar till sysselsättning och koordineringen av separata planer. Det har konstaterats att socialarbetarna behöver mera resurser för arbete som stödjer kundernas aktivering. På arbetskraftsbyrån har man funderat på att integrera arbetskraftsbyråns bit med socialverket. Det kräver tid och resurser att lära sig samservice, men svårssysselsatta klienter har nytta av det.

Som ett svar på de nämnda frågorna har man startat projektet NUOTTA (ESF) i slutet av år 2000. Genom projektet försöker man påverka de ungas situation genom ett tvärprofessionellt angreppssätt som innefattar individuellt planerade specialinsatser. Projektet riktar sig till 17-24-åriga unga, som anses ha svag motivation för arbete och utbildning och därför anses vara utslagningshotade.

Projektet utgår från modellen med ett arbetspar bestående av en arbetskraftskonsulent och en socialarbetare, via vilken modell även socialväsendets och arbetsförvaltningens normala tjänster och arbetsmetoder är tillgängliga. Därutöver försöker man genom projektet ta fram särskilda arbetsmetoder som inte har kunnat förverkligas inom ramen för det rådande servicesystemet. Exempel härpå är rehabilitering av missbrukare och utökande av möjligheterna att utöva en hobby samt överlag en möjlighet att stödja kunden på ett övergripande sätt. Inom projektet arbetar förutom arbetsparet även tre handledare som stödjer ungdomarna i deras vardag. Handledarna har sina egna ansvarsområden, såsom samarbete med företag i fråga om praktikplatser, samarbete med läroinrättningar och invandrararbete samt ansvar för stödpersonsverksamheten.

Ett nytt drag i projektet är att den unga är med så länge som det behövs. Härigenom undviker man problemet med att den sexmånadersperiod som gäller inom verkstadsverksamhet och andra arbetskraftspolitiska åtgärder har visat sig vara för kort. Det är också betydelsefullt att projektet NUOTTA lett till en gemensam utbildningsprocess för socialväsendet och arbetsförvaltningen, där man försöker finna ett gemensamt arbetsobjekt och ett gemensamt handlingsätt. Härigenom har också ”moderorganisationerna” engagerats i att försöka finna synergier.

3.3. Ungdomsverkstäder – samlade erfarenheter

Stora förväntningar ställs på verkstäderna som platser där arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan genomföras. Lyckligtvis har verkstäderna utvärderats i rätt stor utsträckning och deras verksamhetsprinciper och -idéer har också sammanställts i publikationen Työpajaohjaajan käsikirja. Työhön käsiksi. Versio 1.5. I publikationen utgår man från tanken att det behövs ett målläge och en vilja hos den genomförande organisationen att utveckla ett personligt handlingsätt som passar in i organisationens verksamhetsmiljö.

Verkstadsverksamheten har till syfte att aktivera en person att gå igenom sina färdigheter och framtidsplaner. I verkstaden kan man öva upp olika färdigheter och förbättra sin livshantering. Enligt verkstadsideologin finns lösningarna inom var och en själv. Arbete är verkstadsverksamhetens ryggrad och referensram.

1. Att ta ansvar för sitt eget liv
2. Att uppmuntra en individ som har en svag självbild
3. Att satsa på den vardagliga verkligheten och att klara av vardagen
4. Att bygga upp ett individuellt studieprogram...
5. Att förstärka individens stödnät...

Samtal är ett viktigt verktyg i verkstadsverksamheten. Genom samtal kan man åstadkomma permanenta förändringar i en persons sätt att handla. När människor får göra något tillsammans hjälper det dem att komma på samma våglängd, och därefter kan de utbyta erfarenheter och åsikter. Arbetet öppnar en diskussionskanal och utgör en träningsplan för livshanteringsfärdigheter. Verkstadshandledarens primära roll är att lyssna. Vid utvecklande samtal tar man upp frågor som kunden gärna skulle slingra sig undan, som överskrider den s.k. bekvämlighetströskeln. Eftersom man i verkstäderna försöker stödja ungdomar som sinsemellan är mycket olika och i vissa verkstäder även människor i olika åldrar, ställer detta krav särskilt på verkstadshandledarnas professionalitet.

Det är omöjligt att stöpa verkstadsverksamheten i en enda form eller modell. Det finns många olika styrkefaktorer inom verkstadsverksamheten. Genom metautvärderingar och lokal utveckling utformas sådana verksamhetsätt som har ett tillämpningsvärde. I verkstadsverksamheten kan några starka områden identifieras som det är värt att försöka bygga vidare på.

Följande element är väsentliga enligt en fallundersökning av verkstadsverksamhet (Karjalainen 1999, 98):

1. Möjligheten att hantera de personliga frågor som är aktuella när man förflyttar sig från skolbänken till utbildnings- och arbetsmarknaden. Möjligheten att dra andan i ”verkstadslokalen” och fundera på sin livsinriktning inte bara när det gäller utbildning och arbetsliv. Svårigheter av olika slag samt frågor som gäller jaget och identiteten kan också tas upp.
2. Möjligheten att svara på de ungas behov individuellt.
3. Genom ett tvärprofessionellt nätverk och partnerskap byggs resursnätverk upp, vilka inte bara verkstadsungdomarna utan även andra ungdomar kan dra nytta av. Ett exempel: Medborgarverkstaden i Korso blev ett lokalt centrum för aktörer och en ”motor” för verksamheten.
4. De ungas livshantering och -planering samt en ökad målmedvetenhet.

5. Starkare kompetens att klara av olika situationer (att bli självständig och få större själv säkerhet).
 6. Genom ett konkret synliggörande av de möjligheter som finns för var och en på vardagsnivå och i samhällsstrukturerna får de unga större möjligheter att påverka och bli delaktiga.
4. Empowerment som en inre process hos människan

Enligt empowerment-teorin bygger människan själv upp sina resurser (Siitonen 1999, 189). De anställda ansvarar för sin del, som går ut på att stödja en person att göra val som denna upplever som meningsfulla. I en vuxen människas liv är relationen till arbetet ett centralt tema. För Arbetskraftsbyrån är detta den grundläggande uppgiften. Inom socialväsendet har man i Finland ingen lång tradition av arbete i syfte att rehabilitera eller bygga upp en människas resurser. Först de senaste åren har man börjat satsa mer på detta (t.ex. Kananoja 1997, Kurki 2000). Inlemmandet av erfarenheterna från projekten i socialbyråernas arbete är också en empowerment-utmaning för de anställda. Erfarenheten visar dock att anställda som arbetar utgående från ett empowerment-angreppssätt är entusiastiska och uthålliga, eftersom de finner sådana möjligheter som tidigare inte ”var synliga”.

Litteratur

- Aktiivinen sosiaalipolitiikka – työryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1999:20.
- Ahteenmäki-Pelkonen, Leena (1997) Kriittinen näkemys itseohjautuvuudesta. Systemaattinen analyysi Jack Mezirovin itseohjautuvuuskäsityksistä. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 157. (2. painos 1998)
- Järvelä, Sampo & Laukkanen, Maija (2000) Näkökulmia voimavaraistamiseen. Empowerment Integra –projektien empowerment –teematyöraportti. Employment –julkaisut no19. Työministeriö 2000.
- Kananoja, Aulikki (1997) Murros on mahdollisuus. Sosiaalityön selvityshenkilön raportti. STM:n työryhmämuistioita 1997:8 ja
- Karjalainen, Pekka (1999) Nuorten työpaja – osallisuutta omaan elämään. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen raportteja ja selvityksiä 32/1999.
- Karjalainen, Pekka (2001) Sosiaalityötä yhteiskunnan reunoilla. EDS-tukiasuntotyö ja Silta-projekti. Espoon Diakoniasäätiö. Moniste.
- Karjalainen, Vappu & Vahtera, Eeva (toim.) Yhteiset asiakkaat ja aktiivinen yhteistoiminta. STM. Työministeriö. Stakes. 2000.
- Kurki, Leena (2000) Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- Kuusela, Kirsti: Raportti Helsingin sosiaalitoimen tyko-kurssitoiminnasta 1988-2000.
- Aktivoivan sosiaalityön uusia malleja etsimässä. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Sosiaaliviraston julkaisusarja B 9/2000. www.hel.fi/sosv/jotu/raportit.html
- Lindqvist, Tuija (1996) Mikä tukee selviytymistä? Sosiaalityökokurssien evaluaiotutkimus. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Sosiaaliviraston julkaisusarja D 1.
- Lindqvist, Tuija (1997) Mikä tukee ihmisarvoista elämää? – Ammattityö työttömiä tukemassa. Teoksessa Riitta Viialainen & Maisa Maaniittu (toim.) "Tehdä itsensä tarpeettomaksi?" Sosiaalityö 1990-luvulla. Stakes. Raportteja 213. STM. 55-66.
- Lindqvist, Tuija (toim.) (1998) Työllistymisen tukeminen Suomen kunnissa. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1998:29 ja Työministeriö. Työhallinnon julkaisu 210.
- Lapintie, Kimmo - Piispa, Päivi - Saarela, Pekka - Koivisto, Riitta - Lamminmäki, Lauri – Karjalainen, Pekka – Laasanen, Yrjö – Mero, Pia – Karisto, Antti – Maijala, Olli (1999) Suomessa toteutettavien Urban-ohjelmien arviointi 1995 – 1999. Teknillinen korkeakoulu. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B 77.
- Mannila, Simo, Ala-Kauhaluoma, Mika & Valjakka, Sari (2001) (eds) Good Practice in Finding Good Practice. International Workshop in Evaluation. Helsinki: Rehabilitation Foundation. Working Papers 23/2001.
- Siitonen, Juha (1999) Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Acta Universitatis Ouluensis. Scientiae rerum socialium. E 37.
- Somerkivi, Pirjo (2000) "Olen verkon silmässä kala" Vammaisuus, kuntoutuminen ja selviytyminen sosiaalisen tuen verkostoissa. Kuopion yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Vammaistutkimusyksikkö. (email psomerkivi@hotmail.com)
- Syrjästä osallisuuteen. Syrjäytymisen ehkäiseminen ja yhteistyö työvoimapolitiikan toimeenpanossa–projektin raportti. Työministeriö 2001. Työhallinnon julkaisu 275.
- Särkelä, Antti (tulossa) Välittäminen ammattina – näkökulma sosiaaliseen auttamistyöhön. Vastapainossa oleva käsikirjoitus.
- Toimeentulotuki. Opas toimeentulotukilain soveltajille. Sosiaali- ja terveysministeriön. Op-paita 2001:7 (4. korjattu painos).

Tuusa, Matti (toim.) Sosiaalityö työllistymisen tukena. Kunta ja pitkäaikaistyötön -projekti. Suomen Kuntaliitto 2000. [www.kuntaliitto.fi /palvelut/alue- ja elinkeinokehitys/tyollisyys](http://www.kuntaliitto.fi/palvelut/alue-ja-elinkeinokehitys/tyollisyys).

Työ- ja sosiaalihallinnon yhteistyöryhmän muistio. Työ- ja sosiaalihallinnon aktiiviyhteistyö. STM:n työryhmämuistioita 1999:24 ja TM. Työhallinnon julkaisu 246.

Työpajaohjaajan käsikirja. TYÖHÖN KÄSIKSI. Versio 1.5. www.valtakunnallinentyopajayhdistys.fi

Uusitalo, Hannu, Parpo, Antti & Hakkarainen, Anni (toim.) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukatsaus 2000. Stakes. Raportteja 250.

www.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/soshuolt/soshu5.htm

www.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/terv99/terv3.htm

De senaste åren har hundratals rapporter utkommit om olika sysselsättningsfrämjande projekt. De sammanfattande översikterna är färre, dock finns till exempel följande:

Salonen, Mirja & Holma Tupu (2001) Kunta ja pitkäaikaistyötön – työllistämistä tukevien palvelujen kehittäminen kunnissa – loppuraportti. Suomen Kuntaliitto.

Paju, Petri & Vehviläinen, Jukka (2001) Valtavirran tuolla puolen. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 18. (sähköposti verkosto@alli.fi)

Tervahartiala, Tiina, Vesalainen, Janne & Vuori, Jukka (1996) Työttömien toimenpideohjelmien vaikutukset. Kirjallisuuskatsaus. Kansaneläkelaitos. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 12.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OPPAITA
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS HANDBÖCKER **ISSN 1236-116X**

2002: 1 Handbok om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.
ISBN 952-00-1121-8